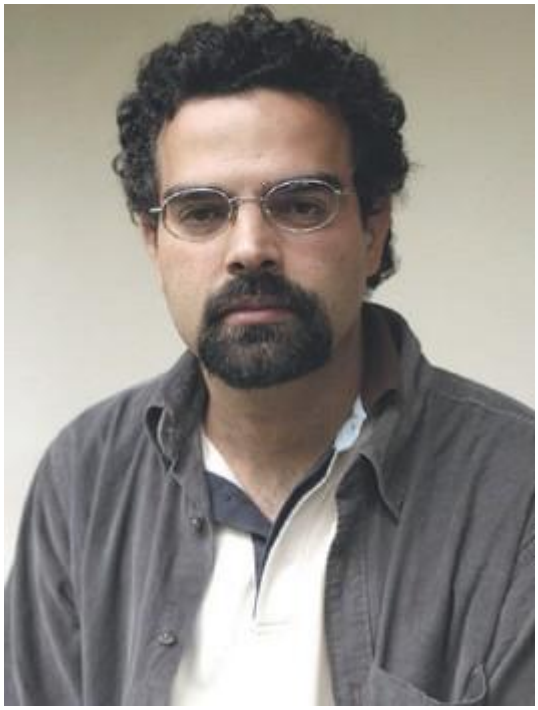

Gonçalo M. Tavares
Ierusalim

Traducere din portugheză de MICAELA GHIȚESCU

Carte publicată cu sprijinul Direcției Generale a Cărții şi Bibliotecilor din Portugalia

Editorial Caminho, SA, Lisbon – 2005

Goncalo M. Tavares s-a născut în 1970.

Şi-a petrecut copilăria la Aveiro, în nordul Portugaliei, studiind apoi fizica, sportul şi arta. A debutat în 2001 cu Livro da Danţa, urmat de Investigaţdes. Novalis (2002, Premio Revelacâo de Poesia da Associacão Portuguesa de Escritores), ambele volume de poezie. A publicat apoi seria de novélete intitulată O Bairro (Cartierul): OSenhor Valéry (2002, distins cu Premio Branquinho da Fonseca da Fundacão „Calouste Gulbenkian" şi premiul revistei Expresso), O Senhor Henri (2003), O Senhor Brecht (2004), O Senhor Juarroz (2004), O Senhor Calvino (2005), O Senhor Kraus (2005), O Senhor Walser (2006). Printre romanele sale din seria O Reino (Regatul) se numără Um Homem: Klaus Klump (2003), A Máquina de Joseph Walser (2004), Ierusalim (Jerusalém, 2004), Aprender a Rezar na Era da Técnica (2007).

A mai publicat câteva cărţi greu de clasificat, aflate la graniţa poeziei cu aforistica: Investigaţdes Geométricas (2005) şi A Perna Esquerda de Paris seguido de Roland Barthes e Rohert Musil (2004); volume de teatru: O Homem ou é Tonto ou é Mulher (2003) şi A Colher de Samuel Beckett e Outros Textos (2002); povestiri scurte (Historias Falsas, 2005, şi Agua, cão, cávalo, cabeqa, 2006, recompensat cu Grande Premio de Contó „Camilo Castelo Branco" da Associacão Portuguesa de Escritores) şi un volum de poezie (1,2004). în prezent, scriitorul predă filozofia ştiinţei la Universitatea din Lisabona.

Gonçalo M. Tavares
Ierusalim

Capitolul I Ernst şi Mylia

1

Ernst Spengler era singur în locuința sa de la mansardă, cu fereastra deschisă, gata să se arunce, când, deodată, a sunat telefonul. O dată, de două, de trei, de patru, de cinci, de şase, de şapte, de opt, de nouă, de zece, de unsprezece, de douăsprezece, de treisprezece, de paisprezece ori. Ernst a ridicat receptorul.

Mylia locuia la etajul întâi al imobilului cu numărul şaptezeci şi şapte din strada Moltke. Aşezată pe un scaun incomod, se gândea la cuvintele fundamentale ale vieții ei. Durere, şi-a spus, durere e un cuvânt esențial.

Fusese operată o dată, apoi încă o dată, de patru ori.

Şi acum, poftim: zgomotul ăsta surd în mijlocul corpului, chiar în miez. Să fii bolnav e o formă de a-ți exercita rezistența la durere sau dorința de a te apropia de un zeu oarecare. Mylia a murmurat: biserica e închisă noaptea.

Patru dimineața, în ziua de douăzeci şi nouă mai, şi Mylia nu reuşeşte să adoarmă. Durerea permanentă, provenind din stomac sau poate de mai jos, de unde vine exact durerea asta extinsă, care nu izvorăşte dintr-un punct anume ? Poate din partea de jos a stomacului, din abdomen. Sigur era că se făcuse patru dimineața şi ea încă nu dormise nici un minut. Să închizi ochii când ți-e teamă că ai să mori ?

S-a sculat. Mylia era o femeie slabă, dar puternică.

Nu-şi folosea degetele pentru nimicuri. (De multe ori repeta aceste cuvinte: să nu-ți folosești degetele pentru nimicuri.) Se concentra; ştia că-i mai rămânea puțin de trăit; a venit boala: trăim împreună câțiva ani, pe urmă ea rămâne, eu plec. Ei bine, trebuia să-şi concentreze energia care există în zile sau care există în corp şi se adresează zilelor, s-o concentreze - această energie - ca pe un scut de carne, să fie gata să acționeze. Lăsând la o parte nimicurile. Degetele trebuie să atingă doar ceea ce este dens, fundamental; urgența trebuie să coincidă cu esențialul, cu ceea ce preschimbă de sus până jos. Ca atunci când primeşti o lovitură zdravănă : tot ce se întâmplă într-o zi cât se poate de neînsemnată se precipită către momentul când primim o lovitură zdravănă. Mylia se privea în oglindă: sunt în viață şi am făcut deja un pas greşit. Să fii bolnav şi să faci un pas greşit, un pas diabolic, a murmurat Mylia.

O boală care preschimbă totul, de sus până jos.

Dar în ziua aceea, la patru dimineața, s-a hotărât să iasă din apartament. Noaptea, durerea coboară altfel peste corp. Ca un concentrat chimic, o substanță care alunecă încet pe o pantă atât de domoală, încât ochii abia dacă reuşesc s-o perceapă. Intre zi şi noapte, suprafața nu e plană. O pantă uşoară.

Cu durerea concentrată în jurul acelui loc extins, nu într-un punct - între partea inferioară a stomacului şi abdomen -, Mylia iese în stradă, în căutarea unei biserici.

Surprins, un vagabond spune că nu ştie. O biserică ? întreabă.

E noapte, spune omul, puteți fi jefuită. Nu trebuie să căutați o biserică, ci poliția, ca să vă protejeze.

Unde vreți să vă duceți la ora asta ? Eu v-aş putea jefui, doamnă.

Mylia a zâmbit, s-a îndepărtat. Durerea n-o lăsa să se concentreze asupra unui dialog.

Nu vreau poliția, vreau o biserică. Ştiți cumva dacă sunt închise la ora asta ?

Picioarele separate de pantofi. Era evident că pantofii fără toc, bărbăteşti, pe care-i purta Mylia ascultau de mişcarea picioarelor. Oasele şi

muşchii au voință, materialul din care sunt făcuți pantofii, nu. Materialul din care sunt făcuți pantofii este antrenat să asculte, aici nu încape îndoială. Ascultați-mă, pantofilor, a murmurat Mylia, cu o perversitate naivă. Cum se mai împărțeau substanțele de la bun început între cele care înaintează din voință proprie şi cele care aşteaptă cu obediență de paralitic (şi prin asta se împărțeau în două categorii, ca şi oamenii)! Pantofii erau obediență pură, sclavie meschină, o scârbeau în momentul acela; slugărnicia acestor materiale în raport cu omul! Nici un câine nu e atât de servil ca ele.

Nu există posibilitate de dialog între substanțe care se nasc de la început în tabere opuse, în tabere nu inamice, fiindcă asta ar duce cu gândul la eventualitatea unei lupte, la convocarea energiilor, la potențialul de a se ridica al omului care înşfacă arma ca să combată; aici, dimpotrivă, incompatibilitatea nu era între substanțe inamice sau între doi prădători care se pregătesc să se lupte pentru un mic teritoriu; era vorba pur şi simplu de pasivitate absolută de o parte, iar de cealaltă de o energie puternică, ce construieşte sau distruge, dar întotdeauna preschimbă. Nu suntem lucruri care aşteaptă, murmură Mylia, în timp ce înaintează cu paşi hotărâți spre biserică.

— Biserica e închisă. Ştiți ce oră este ? Aproape cinci dimineața! Şi n-ar trebui să fiți aici. Noaptea, asta e o zonă rea, periculoasă!

Myliei i-a venit să-i râdă în față acelui om de treabă.

Zonă rea pentru că e periculoasă! Ea, care vine cu boala, o boală care se află deja înăuntrul ei şi o s-o ucidă într-un an, doi, nu mai mult. Ea, care ține moartea închisă într-un loc de unde nu mai iese; ea caută tocmai pericolul, ceva care s-o mai incite, să-i trezească energii nebănuite. Era gata să-i spună omului, desigur tocmit pe lângă biserică pentru treburi mărunte, era tentată să-i spună: dacă zona asta e periculoasă, atunci nu-i o zonă rea. Aici se va putea construi.

Pentru că pericolul este o întrebare la care-ar trebui să se găsească rapid răspunsul. Şi ce-mi trebuie mie acum e o întrebare bună, o întrebare exactă, o întrebare care să mă oblige să găsesc un răspuns important, unul care să aibă noimă. Acum boala nu mai e un lup pe care să-l pot speria cu

ceva mai puternic. Nu mai e lupul susceptibil de sperietură, nu se mai desparte de mine.

Mylia a spus:

— Nu mi-e frică, voiam doar să intru în biserică.

Acum.

— E ora cinci dimineața. Totul doarme. Zona asta e periculoasă. Trebuie să vă întoarceți acasă. Mâine de dimineață o să fim cu toții treji. Atunci o să găsiți ce căutați. La ora asta nu se primesc sfaturi bune. Oamenii sunt obosiți.

Mylia a rămas tăcută câteva clipe; s-a schimonosit de durerea stranie care se desprindea, lateral, din durerea cea mare şi constantă venită din stomac. Această altă durere venea de mai sus.

— Scuzați, m-a apucat o durere.

— Trebuie să vă duceți acasă; e foarte târziu.

Mylia şi-a revenit. A întrebat:

— Există vreo biserică încă deschisă la ora asta ?

2

Omul a salutat sau poate Mylia a fost cea care s-a îndepărtat. Uşița laterală s-a închis; totul încuiat, până şi uşița laterală. O clădire-închisoare. Mylia a început să-i dea ocol.

Sus se vedeau urmele unor lucrări, nişte oameni se urcaseră pe schele ca să repare biserica. In vârful picioarelor, ca să ia nişte țigle, şi-a spus Mylia amuzată. Să te urci ca să pui o țiglă cu câțiva centimetri mai sus, ce ocupație frumoasă pentru un bărbat!

Mylia a avut un gând care a făcut-o să zâmbească mai mult şi apoi, imediat, să roşească. Simțea o presiune în zona vezicii.

Trecuse de ora cinci. Uşile erau închise, bărbatul cel mai milos (sau mai atent la zgomotele din jurul bisericii) vorbise cu ea, un bărbat neînsemnat care-şi ceruse scuze că biserica era închisă.

Mylia se pricepea la oameni: un bărbat care, la cinci dimineața, îşi cere scuze de la un necunoscut e o ființă sărmană. Pesemne că mătură gunoaiele, şi-a zis, dar imediat s-a căit de imaginea asta.

Insă nu gândul acesta o făcuse să roşească. Mylia avea vezica plină şi aici, în jurul bisericii, nu era nici țipenie.

Atunci s-a gândit: un bărbat orgolios şi cu prea puțin respect pentru lumea din jur, dacă ar avea vezica plină, s-ar apropia de zid, şi-ar lua penisul în mână şi ar începe să urineze. Iar dorința Myliei în acel moment era chiar asta: să urineze pe zidul exterior al bisericii.

Nu era vorba marcheze, precum câinii, un

loc unde nu i se permisese să intre; nu era încă vorba de acel instinct provocator sau de respingere față de un lucru, de pildă față de orarul care, în ziua aceea, întâmplător, nu coincisese cu dorințele şi nevoile ei, nici gând: Mylia avea să împlinească în curând patruzeci de ani, nu se mai implica în acțiuni doar ca să provoace. Şi era bolnavă; hotărâse să-şi conserve energia care-i mai rămânea: orice acțiune se raporta exclusiv la propria persoană. Acționez pentru mine, mă comport ca şi cum aş trăi în fața unei oglinzi. Egoism sau, până la urmă, o bună gestionare a impulsurilor.

Dorința de a urina lângă zidul bisericii nu se îmbina deci cu vreo aplecare spre exhibiționism. Era imaginea verticală, umană în sensul cel mai biologic, a unui bărbat în picioare, ținându-şi penisul şi urinând pe zidul bisericii la cinci dimineața, iar Mylia urmărea chiar această imagine, care îi stârnea, în clipa aceea, invidia.

Niciodată până atunci nu-i păruse rău că e femeie (sau nu încercase să facă ceva „masculin"), dar în clipa aceea, în mod straniu şi inutil - ba chiar prea puțin rațional -, îi era silă că nu-i bărbat. Ca şi cum ar fi ratat ceva de la bun început.

Deoarece era evident că, dacă s-ar hotărî să urineze, la acea oră din noapte, lângă zidul bisericii, n-ar reuşi să scape de ridicol. In ce poziție ar executa actul ? Din față sau întorcându-şi fesele, sprijinindu-le de zid, aplecându-se şi urinând ? Oricare dintre opțiuni ar obliga-o să se încline uşor, şi acest „uşor" era ceea ce o enerva.

O ființă vie ori se înclină cu totul, aruncându-se la pământ, asumându-şi la nevoie laşitatea, ori se menține dreaptă, fără nici o ezitare. Iar ea nu putea face asta.

In oricare dintre alternativele majore ale poziției corpului ei, şi-ar uda chiloții. Astfel că pasul pe care l-a făcut după aceea, îndepărtându-se uşor de zidul bisericii, l-a resimțit ca pe-o umilire, ca pe manifestarea unui:

nu sunt în stare.

I-a răsărit atunci în minte o altă imagine. Dacă cineva ar vedea-o urinând lângă zid, ar spune că se află în fața unei nebune. Mylia avea temeri mărunte, temeri domestice; se speria, ca atâtea alte cunoştințe de-ale ei, de şoareci, era străbătută de o isterie inutilă în momentul când unul dintre acele mici animale cenuşii îi tăia calea; se temea şi de violența fizică. O frică majoră: cea de contactul fizic violent cu alți oameni. Se protejase de timpuriu. Pot să mă spargă, îşi amintea că gândise.

Astfel că se izolase. Se apropia de oameni doar când era sigură că va fi bine tratată. Atinsă cu mână bună.

Mylia constata cu mirare cum unii bărbați şi unele femei adorau să se înfrunte corp la corp, agresivitatea materiei, conflictul.

Cealaltă mare temere a Myliei era ca cineva să nu se holbeze iarăşi la ea şi să şoptească: Uite o nebună!

Nu mai voia să pară nebună. Evident că, imediat după constatarea greşită (uite o nebună!), oamenii ar vedea că nu era şi că făcea, în fond, doar ce făceau persoanele normale, însă era suficientă o privire care s-o cântărească drept țicnită, ajungea să se gândească la ipoteza asta, ca să fie terorizată. Nimeni nu va mai spune vreodată că sunt nebună, murmura Mylia.

Mylia s-a îndepărtat pentru câteva clipe. Doar nu era să se facă de râs ca cineva care-şi pierde controlul asupra propriului corp, numai ca să urineze lângă zidul unei biserici! S-a îndepărtat câteva zeci de metri în direcția părculețului şi, după ce s-a sprijinit de un copac, şi-a poziționat fesele; şi a urinat.

Nu era nimeni în jur, iar durerea la stomac continua. Nu avea asupra ei nici o hârtie, s-a aplecat, a smuls cu mâna câteva ierburi şi s-a şters cu ele. Le-a aruncat, şi-a tras chiloții şi pantalonii şi s-a îndreptat.

Biserica era tot în față, tăcută. Peste mai puțin de trei ore se va lumina, iar lumina era pentru Mylia o amenințare evidentă, o amenințare

materială. Nu găsise biserica deschisă, fiindcă era noapte, dar acum nu va face greşeala să fie văzută pe-aici, dimineața; toți ar observa că plecase să caute ceva ce nu găsise. Detesta să se expună într-un moment când era slabă şi, după scurta umilință în fața omului aceluia sărman care-i deschisese uşa laterală a bisericii, după acea slăbiciune: să caute un loc ce îi era închis, Mylia începea să-şi regăsească instinctul animalic, adică să nu se arate decât când era puternică. Iar ea cunoştea bine acel instinct, îl cunoştea la milimetru, cum s-ar spune, de vreme ce boala o obliga întruna să amâne posibilitatea unor întâlniri: niciodată nu s-ar întâlni cu cineva într-o zi în care ar avea prea mari dureri. Asta ar însemna să renunțe la a fi om, lucrul ăsta îl înțelesese deja. Iar Mylia, ştiind că nu va dura mai mult de câteva luni şi că putea chiar să moară în puține săptămâni, nu renunțase să fie om. Mândria, repeta mereu. Niciodată nu-ți pierzi mândria.

Intre timp, Mylia începuse să simtă ceva în stomac.

Acest avertisment a lăsat-o în primele clipe perplexă: nu era durerea ei, era altceva, dar la fel de puternic, chiar mai puternic.

Ce ridicol! i-a venit să râdă. Mi-e foame, a murmurat, de mai multe ore n-am pus nimic în gură. Mă aflu aici noaptea, singură, dar uite c-a venit şi stomacul meu; sunt însoțită.

Motivul glumei a devenit, imediat, motiv de reflecție şi de oarecare temere, greu de explicat. Durerea aceea din stomac, care manifesta nevoia de hrană, durerea aceea era acum mai puternică decât cealaltă: durerea constantă a bolii, durerea care i-ar aduce rapid acel lucru de care fug toate celelalte temeri, mari sau mici.

Cum e posibil, s-a întrebat Mylia, ca durerea provocată de dorința de a mânca pâine să fie mai puternică ?

Pentru că medicii m-au asigurat: am să mor de durerea pe care acum nu reuşesc s-o mai percep.

A înțeles limpede că aici, lângă biserică, erau la concurență două dureri mari: durerea care avea s-o ucidă, durerea rea, aşa o numise, şi, de cealaltă parte, durerea bună, durerea apetitului, durerea dorinței de a mânca, durerea care însemna că e în viață, durerea existenței, am putea spune, ca şi cum stomacul ar fi, în momentul acela, din toiul nopții,

evidenta manifestare a umanității, dar şi a relațiilor sale ambigue cu marile mistere tăcute. Era în viață, iar împrejurarea asta durea mai tare, în acel moment, într-un mod obiectiv şi material, decât durerea de care avea să moară, devenită acum secundară. Ca şi cum în momentul acela ar fi fost mai important să mănânce o pâine decât să fie nemuritoare.

Mylia s-a uitat în toate părțile: unde pot să mănânc ceva la ora asta ? Nici o lumină, nimeni.

4

Mylia a dat din nou ocol bisericii. Nici o lumină prin apropiere, revelând că lumea era moartă sau încă nu se născuse.

Vezica golită îi oferea un confort neaşteptat. Rezolvase deja o durere, cum s-ar spune, de parcă în noaptea aceea Mylia chiar ar fi făcut parte dintr-un joc, fără să-şi dea seama; joc care avea să-i pună în față - sau, mai bine spus, înăuntrul ei - multe probleme de rezolvat, care nu erau altceva decât dureri fizice, materiale, lucruri concrete legate de propriul corp. Rezolvase deja o şaradă: îşi golise vezica lângă un copac şi vezica se potolise; o durere mai puțin. Urina ieşise; prea multă urină în corp doare.

Dar mai avea şi alte dureri de rezolvat şi ştia că una, cel puțin, era insolubilă. Un cuvânt, de altfel, era important; medicii, diverşi, îl folosiseră în fața ei: asta n-are soluție. Doar un miracol.

Primul şoc: prezenta medicilor o problemă; o durere, era bolnavă; iată o problemă, o şaradă organică. Iar medicii îi răspundeau ridicând din umeri, cu oarecare tristețe, mai mult sau mai puțin profesională, dar fără acțiuni, fără propuneri: asta e de nerezolvat. Boala dumneavoastră nu se poate trata. Prezentase o problemă medicilor, iar aceştia i-o înapoiau în acelaşi stadiu, fără să intervină: problema intactă. De ce trebuie să mor ?

Mylia e acum în spatele bisericii, îşi vâră mâna în buzunar şi scoate de-acolo un mic obiect care produce pulbere. O cretă albă. Cretă de scris pe tablă. O uitase în buzunar. Dimineață desenase o casă pe tabla pe care o avea în camera de zi. Desenase casa unde s-ar duce să locuiască dacă n-ar muri între timp. Să nu moară în următoarele luni ar fi, pentru Mylia, ca şi

cum ar intra în nemurirea ei. Dacă n-am să mor, spunea, am să mă transform într-o ființă nemuritoare. Doi ani.

Dar, între timp, creta din mână: îi plăcea să deseneze cu ea. Un desen grosier, cum îl numea.

Ținând creta în mâna dreaptă, s-a apropiat de spatele bisericii. Noaptea s-ar fi zis că zidul era galben, dar Mylia nu era foarte sigură. Noaptea denatura culorile, când nu le elimina cu totul. Dar creta ei, din fericire, era albă, obscen de albă, a simțit ea şi a zâmbit.

Brusc, fără să se gândească la ce face, a scris cu creta pe zid, conturând nişte litere de o dimensiune foarte mică, aproape imperceptibilă; a scris - foame.

5

Mylia s-a uitat la restul zidului, spunându-şi: ce altceva trebuie să scriu aici, în spatele bisericii, la cinci dimineața ?

A încercat să-şi amintească de cărțile pe care le citise şi de fraze pentru acel moment şi pentru acel zid.

A simțit între timp, din nou, o intervenție puternică a stomacului, a celei de-a doua dureri. A lăsat mâna în jos, a dat drumul cretei şi, încet-încet, a pornit spre altă stradă. îi era foame, durerea începea să devină insuportabilă.

Tot grăbind pasul, Mylia se gândea, aproape amuzată: mi-e foarte foame, n-am să mor acum! E imposibil să mori când ți-e atât de foame!

Mylia, de fapt, se simțea sigură pe ea, în mod ciudat:

durerea aceea iscată de foame era o garanție, o garanție a nemuririi, cel puțin momentan. Nu pot să mor aşa, deodată, de cealaltă durere, dacă durerea asta de-acum e atât de puternică! Şi, simțindu-se tot mai sigură, încerca să uite de dorința de-a mânca. Dacă mănânc, durerea asta trece şi, pe urmă, vine cealaltă şi de asta, da, pot muri.

Acolo în fund era o lumină, poate o cafenea deja deschisă şi, în partea dreaptă, o cabină de telefon. S-a oprit, s-a îndreptat spre cabină. Durerea din stomac nu contenea; trebuie să mănânc ceva repede, altfel mor, a murmurat Mylia şi i-a venit să râdă. A luat nişte monede, a introdus una în

aparat, a format numărul, s-a auzit că sună. Nimeni nu răspundea. De patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă, zece, unsprezece, douăsprezece, treisprezece, paisprezece ori: a răspuns. Ernst, a spus Mylia, sunt lângă biserică. Tu eşti ?

Şi Mylia a leşinat.

Capitolul II Theodor

1

Theodor tocmai deschisese revista la paginile din mijloc, unde o femeie căreia îi curgea sânge din nas, goală, pe un pat, cu picioarele desfăcute, îşi etala ostentativ vaginul. In altă fotografie, chipul aceleiaşi femei şi sângele din nas curgând în valuri. într-o a treia fotografie, femeia, acum îmbrăcată, deschidea gura mare foarte aproape de obiectiv. Se vedeau, în fund, nişte dinți negri.

Theodor a dat înapoi două pagini. S-a uitat din nou la fotografia în care femeia, culcată pe pat, îşi exhiba vaginul. Perii pubieni dezordonați formau o pată aproape înspăimântătoare, o pată periculoasă, a murmurat Theodor, râzând uşor.

Theodor s-a ridicat şi s-a dus la fereastră. Noaptea era tulburată doar de felinare care lăsau să cadă, la distanțe fixe, o anumită lumină asupra naturii, o lumină în cantități deja experimentate, eficiente contra crimelor, pe de-o parte, şi a fricilor, pe de alta, o lumină oarecum ştiințifică, recunoştea Theodor.

în noaptea aceea el era, în acelaşi timp, surescitat şi nostalgic. Un straniu amestec de stiluri sentimentale, îşi spunea Theodor, cu oarecare bucurie.

Fereastra devenise, în clipa aceea, intermediara contradicției. O energie puternică îl împingea, pe de-o parte, pe Theodor în afara ferestrei şi-i poruncea să coboare scara şi să-şi caute rapid o companie. Caută peripubieni, Theodor, o compensație publică, murmura el cu un zâmbet pervers. Lumea are obligația să mă recompenseze pentru zilele proaste.

Pe de altă parte, după ce privise fotografiile acelei femei etalându-şi sexul, în mod neprevăzut, Theodor nu scăpa de o stranie nostalgie. In unele clipe, fereastra înceta să mai dezvăluie noaptea care cădea încontinuu peste oraş, reflectând acum doar chipul lui Theodor Busbeck, medic, cercetător cu reputația în scădere, fostul soț al Myliei Busbeck.

12

2

Groparii făceau treburi secundare misiunii lor, iar în depărtare gesturile lor nu erau perceptibile: ar fi putut să săvârşească o crimă sau, pur şi simplu, să facă ore suplimentare. La trei dimineața trebuia să fie ceva chiar foarte neobişnuit - şi-a spus Theodor - şi, mirat să vadă atâta agitație profesională în cimitir, s-a apropiat:

— Ce faceți ? Mâncați morți ?

Erau doi bărbați îmbrăcați în uniforme, ceea ce dezvăluia imediat ordine, şi nu crimă. Cu sape în mâini şi mănuşi. Bărbații au ridicat capul în direcția lui Theodor.

— Sunt medic, s-a prezentat. Theodor Busbeck, medic.

Unul dintre bărbați l-a salutat, ridicând mâna, şi-a spus numele, dar silabele nu erau distincte. Şi celălalt s-a prezentat:

— Kruch, lucrăm aici, a spus.

— Văd asta, a răspuns Theodor. Doi bărbați cu sape în mâini trebuie să facă ceva.

— Ne ocupăm de morții nocturni, domnule doctor, a spus, zâmbind, omul care se prezentase drept Kruch.

— Asta-i o invenție recentă.

— Dragă domnule doctor, a spus Kruch, schimbând tonul, îmi cer scuze, dar nu aveți ce căuta aici.

Theodor Busbeck a tăcut. S-a uitat la bărbatul care se prezentase drept Kruch şi apoi la celălalt, care-l fixa cu un aer indiferent. Nu lăsaseră sapele din mâini nici o clipă, dar era imposibil să priceapă cineva ce făceau.

— Dacă veți avea vreodată nevoie de mine... a spus Theodor, plecând, sunt medic.

— Dacă vom fi vreodată pe moarte, a răspuns sec omul care se prezentase drept Kruch.

Theodor Busbeck s-a îndepărtat.

Articulațiile genunchilor îl dureau. Temperatura nopții mărește oasele, şi-a spus Theodor, amestecând, într-un singur gând, influențe medicale şi mistice. La două sute de metri mai încolo, acum destul de departe de poarta cimitirului, s-a oprit, şi-a îndoit piciorul drept şi după aceea pe cel stâng. O durere constantă persista în articulațiile genunchilor.

A repetat operațiunea: şi-a îndoit un picior, apoi pe celălalt. A pornit, în fine, spre centru.

După o scurtă conversație cu doi gropari macabri, îşi spunea Theodor, ne îndreptăm acum spre un bordel.

Terapeutica nostalgiei a avut loc în cimitir, acum să ne ocupăm de penis, şi-a spus Theodor, murmurând ultimul cuvânt în chip explicit, ca şi cum l-ar fi spus cuiva sau ar fi avut nevoie să-l arunce în exterior ca să piardă şi bruma de pudoare ce-i mai rămăsese.

13

Capitolul III Hanna, Theodor, Mylia

1

De câteva minute, Hanna îşi studia atent pleoapele.

Fiind prea sus, oglinda o obliga să se ridice în vârful picioarelor. Abia cu mare efort reuşea să-şi vadă buzele.

In acel moment însă, îşi farda pleoapele cu un ton violet.

Degetele Hannei dominau acel minuscul instrument ştiințific, dacă se poate numi aşa: instrument ştiințific pentru înfrumusețare, o utilitate care se menține de la un secol la altul. Cu creionul de culoare violet între degete, Hanna vădea concentrarea chirurgului în momentul-cheie al unei operații delicate; în mâna dreaptă, tensiunea acumulată avea o luciditate care nu-şi pierdea niciodată din vedere obiectivul. Culoarea infiltrată aproape microscopic în imaginea frumuseții nu urmărea însă starea de frumusețe

inertă; culoarea nu cerea omagii, ci entuziasme. O frumusețe care avea efecte, nu o frumusețe pentru spectatori. Iar prin frumusețe purtătoare de efecte se înțelegea stadiul care, pentru femeie, provoacă acțiuni. Acțiuni creatoare, virile.

Hanna nu-şi farda pleoapele în violet ca să fie iubită, ci pentru ca singurătatea unui bărbat să vadă în asta o întrerupere exuberantă. Mai mult decât în fusta ei minusculă şi în bluza foarte decoltată, Hanna avea încredere

în culoarea violet a pleoapelor care, asociate cu o privire fundamentală, ar tulbura încă o noapte, de asta era sigură, bărbații de care avea nevoie. Iar la Hanna această expresie - privire fundamentală - avea un sens. Hanna era o prostituată neobişnuită, al cărei atu major era modul cum privea, în care convergeau perversiunea nelimitată şi inteligența rațională. Avea privirea cuiva care experimentează, a cuiva care stă în afară, ca să vadă ce se întâmplă; privirea unui om de ştiință. Iar această privire era exterioară chiar şi față de propriul corp; Hanna vedea din afară ce i se întâmpla după ce bărbatul îi dădea banii şi patronul pensiunii cheia de la cameră; cameră unde un pat cu forme aproape romantice ascundea, în mod profesionist, nenumărate curvăsării. Cameră în care, mai ales, mirosea urât.

Hanna a coborât în fine de pe vârful picioarelor şi a încetat să se privească în oglindă. A pus la loc bisturiul estetic şi şi-a luat poşetuța neagră. Se afla, împreună cu alte şase femei, la un parter din strada Georg Lenz.

— Am să ies, a spus. E ora trei. Dacă nu mă-ntorc până la şase, înseamnă că m-a omorât cineva!

Şi, râzând tare, a trântit uşa.

2

în timp ce umbla în lumina felinarelor, Theodor Busbeck nu se putea împiedica să-şi amintească de Mylia, fosta lui soție. O cunoscuse când ea

avea optsprezece ani, iar un episod anume îi adusese imediat împreună. Theodor, mult mai în vârstă, era deja medic pe vremea aceea, iar părinții Myliei auziseră de cabinetul lui.

— Fiica noastră nu e sănătoasă, iată primul lucru pe care l-a auzit despre Mylia, cea care avea să devină singura lui soție.

15

3

— Nu e sănătoasă ? Cine spune asta ?

— N-a fost niciodată sănătoasă. Din copilărie are viziuni, cum îi place să spună.

— Viziuni ?

— Vede ceva. Spune că vede.

— Nimeni nu vede ce vede celălalt, a murmurat medicul Theodor Busbeck. Trebuie să credem ce ni se spune.

— ...cică vede sufletul.

— Excelent! a exclamat imediat tânărul medic Theodor. E un lux, se poate spune. Câtă vreme noi, medicii, avem doar aparate ca să vedem rinichii şi alte materii asemănătoare; şi totul cât se poate de meschin! Dacă fiica dumneavoastră vede sufletul, e perfect. E ceea ce se cheamă a vedea bine departe.

Singurul care a râs a fost Theodor.

— Spuneți-i să intre, a zis, în cele din urmă. Să vedem ce are.

Mylia a intrat. Avea optsprezece ani, o frumusețe incomodă, aproape violentă. Theodor a început imediat să umble prin nişte hârtii de pe birou, cu degete neliniştite.

15

— Stai jos, a spus el. Mă numesc Theodor Busbeck şi ăsta e cabinetul meu. Părinții dumitale o să iasă imediat. Medicul trebuie să fie singur cu pacienții săi.

15

Capitolul IV Theodor, Hanna, Mylia

1

Respirând adânc din când în când, Theodor îşi sufla aerul cald în pumni. Străzile erau pustii, se mai afla încă la câteva cvartale de centru, dar plutea deja acolo, pe strada aceea, o presimțire, un miros de spirit omenesc, o mişcare ce transformă; unele sunete îndepărtate spărgeau acum redundanța faptului că nu se întâmpla nimic. Pe undeva, ființele umane începeau deja să se distreze.

Secolul viitor va fi unul al seriozității sau vom pierde tot ce-am cucerit, îşi spunea Theodor. Dacă vom continua să ne cheltuim energia creatoare cu divertismente inutile, cu prostituate şi cu anecdote facile, curând se va ivi o altă specie de animal, mai circumspectă şi inaptă pentru buna dispoziție, care va pune stăpânire, în foarte scurt timp, pe principalele noastre instituții. Plăcerea de-a povesti anecdote poate face să cadă un oraş, îşi spunea Theodor cu oarecare ironie - o specie de animal care să se îndepărteze de divertisment şi de plăcere va avea mari avantaje biologice față de ființele omeneşti; şi Theodor nu înceta să se gândească la cazul său: medic important, cercetător foarte admirat în urmă cu vreo trei sau patru ani, care, chiar în

momentul acela, la ora trei şi ceva dimineața, pe o stradă din oraş, se îndreaptă spre centru, absolut excitat, fără să se poată desprinde de fotografia pe care o văzuse cu puțin timp înainte, a femeii culcate pe pat, mânjită de sânge pe la nas şi pe bărbie şi cu picioarele ostentativ desfăcute, exhibându-şi vaginul înconjurat de păr pubian; înainta, aşadar, Theodor Busbeck, cu pasul sigur, îndreptându-se spre absoluta inutilitate, spre absolutul timp pierdut, un timp al excitației, da, al excitației pure, al divertismentului şi deci al eficienței negative, în fond: timp al neumanității, timp în care nu se construieşte. Dacă n-am fi decât asta, ceea ce sunt eu în acest moment, umblând grăbit cu penisul tare, dorind să întâlnesc rapid o femeie, dacă n-am fi decât asta, am fi acum cățeii cățeilor noştri.

Cățeii cățeilor noştri, a repetat Theodor, cu câteva clipe înainte de a zări, în depărtare, o prostituată care se apropia şi ea cu pasul sigur - ceea ce era destul de straniu -, pas simetric cu al său; cu o fustă scurtă şi un decolteu ostentativ. Era Hanna.

17

2

La optsprezece ani, Mylia ştia deja cum să-i umilească pe bărbați. Ii era familiar intervalul dintre seducție şi respingere şi ştia să manipuleze acel spațiu:

reducându-l, amplificându-l, prefăcându-se că nu există, pentru ca imediat după aceea să-l exhibe ostentativ. Nu-l umileşti decât pe cel care se apropie, asta ştia Mylia din instinct şi se pregătea să-şi exercite abilitatea perversă - de a trage întâi pentru a împinge pe urmă asupra acelui medic care înainta, încă din primele clipe după ieşirea părinților ei, către ceva temut şi dorit de Mylia: un interogatoriu.

— Sunt schizofrenică, a spus ea, fără să-l lase pe doctorul Theodor Busbeck să deschidă gura. Am citit în cărți. Ştiu bine ce-i cu mine. Sunt schizofrenică, nebună.

Văd lucruri care nu există şi sunt periculoasă. Vrei să mă vindeci ?

17

3

— Bună, a spus Theodor.

Prostituata şi-a încetinit pasul.

— Acum nu merge, a spus ea. Peste-o oră, vino să mă cauți în centru. Mă cheamă Hanna. Ai să vezi că meritã. Locuiesc pe strada Klirk Purch. Vino acolo.

Te aştept.

Hanna s-a îndepărtat şi şi-a reluat pasul grăbit.

Theodor a rămas locului, privind.

Totul îi plăcuse: ochii, felul trufaş de a vorbi, numele, faptul că spusese că-l aşteaptă, strada unde aveau să se întâlnească peste-o oră,

totul; mai ales rapiditatea cu care se desfăşurase întâlnirea, eficiența corpului şi a informațiilor. In câteva secunde, Theodor rămăsese cucerit şi înarmat cu toate informațiile necesare ca s-o reîntâlnească. Exact ca o operație reuşită, a murmurat.

Peste o oră, pe strada Klirk Purch.

18

4

— Sunt schizofrenică, repeta Mylia în prima zi când îl întâlnise pe cel care avea să-i devină soț: Theodor Busbeck. Schizo-frenică.

— Nu eşti medic, i-a spus Theodor.

— Mama îmi spune că sunt nebună; ştii mai multe decât cineva care locuieşte cu mine ?

— Ar trebui să faci nişte examene.

— Poți să-mi pui întrebări, a spus ea.

— Nu-i vorba doar de întrebări, ci de examene medicale.

— Numai întrebări.

— întrebările nu sunt examene medicale, oricine poate pune întrebări, a spus Theodor.

— Pune dumneata întrebările bune.

— Şi care-ar fi aceste întrebări ?

— De exemplu, dacă m-am culcat vreodată cu un bărbat.

— Şi te-ai culcat ?

-Nu.

— Foarte bine. Ți-am pus deja o întrebare bună, o întrebare pe care mi-ai cerut să ți-o pun. Acum pot pune întrebările mele ?

18

-Nu.

— Numele dumitale complet este...

— Mylia. Nu vreau nici un alt nume. Asta-mi ajunge.

— Mylia... E frumos.

— Toți medicii, după ce mă întreabă de numele meu, spun că e frumos.

— Semn că e adevărat.

— Semn că e minciună.

— Mylia e un nume frumos şi dumneata eşti o fată frumoasă.

— Du-te dracului!

— Pot să-ți mai pun o întrebare ?

— S-auzim.

— Părinții dumitale...

-Da? '

— Te înțelegi bine cu părinții dumitale ?

— Mama îmi spune că sunt nebună şi are dreptate.

O dată i-am aruncat cu paharul în cap. încă mai are cicatricea. Ai văzut-o ?

— N-am băgat de seamă.

— Dar o are. Nu mint. Vrei s-o chem ?

— Nu. Răspunde la întrebarea pe care ți-am pus-o, a spus Theodor.

— Du-te dracului!

— Părinții dumitale mi-au spus că reuşeşti să vezi sufletul.

— Adevărat.

— Şi cum e ?

— Are păr pubian.

— Iți bați joc de mine.

-Da.

— Crezi în Dumnezeu ?

19

— Cred în tot ce-am învățat înainte de-a împlini şase ani. La şase ani ştiam mai multe poveşti din Biblie decât basme pentru copii.

— Atunci, crezi în Dumnezeu.

— Cred în tot ce-am învățat înainte de-a împlini şase ani. Tot ce mi s-a spus după aceea e minciună.

— Mi-eşti simpatică, Mylia. Sper c-o să mai putem sta de vorbă.

— Du-te dracului!

20

Theodor Busbeck căuta în bibliotecă documente despre lagărele de concentrare, modul cum funcționau, localizarea în diferite țări şi epoci - când fata, Mylia, s-a aşezat lângă el şi imediat a observat fotografiile pe care le lăsau la vedere paginile deschise. Mylia n-a spus nimic, s-ar zice doar c-a fluierat uşor. Arătătorul mâinii ei drepte inspecta o mică falie din lemnul mesei.

O falie triumfală, s-a gândit Mylia.

Materia lucrurilor era marea ocupație a zilelor ei.

Materia o convingea. Lemnul, diferitele tipuri de piatră şi țesătură, buretele.

Ceea ce pricepuse din materie, până acum, era asta - avea doar optsprezece ani, i se spunea că e nebună, avea certitudinea că nu va fi capabilă de mari descoperiri, dar ştia un lucru: fiecare ipostază a materiei are o viteză de transformare proprie, foarte rapidă sau mai lentă, şi acest indice al vitezei de transformare e ceea ce diferențiază diversele materiale.

Oul, orice ou, era pentru Mylia un material tulburător. Ceea ce se transforma cel mai rapid, ceea ce era compus din cea mai mare nelinişte, ceea ce exista ca să fie deja altceva. In fiecare ou zăcea un soi de altruism

20

material, concret, pe care nu-l vedea în nici un alt lucru din lume. Să apară fiindcă voia să dispară. Să apară fiindcă voia să facă să apară altceva. Altruismul material era altruismul moral şi nu exista altul. Spiritul nu e generos, imaterialul nu e generos: ce poate pierde ceea ce nu există ?

Lui Theodor Busbeck îi plăcea s-o aibă pe tânăra Mylia lângă el. Când Mylia se bosumfla, rămânea ca o plantă, sprijinită într-un loc calculat din instinct, dar care părea, totodată, exact, consecința unor îndelungi studii: ea se îndepărta de Theodor, dar nu în colțul opus al încăperii; a se îndepărta de

Theodor însemna pentru Mylia a nu fi în contact fizic direct, a nu-i simți căldura. Un scaun alături era suficient.

Mylia făcea asemenea asociații de idei: odată smulsese cartofi din pământ şi exista în ei o căldură neobişnuită, o căldură uimitoare, o căldură de mamifer, spusese ea la momentul acela. Ei bine, această căldură de mamifer, de animal capabil să-şi apere copiii şi casa, această căldură o simțea ea la Theodor.

Mylia a simulat deci o uşoară îmbufnare, dar curiozitatea a obligat-o să privească din nou fotografiile acelea violente.

— E un lagăr de concentrare, a spus Theodor. Ştii ce înseamnă asta ?

Mylia a zâmbit.

Două tipuri de educație primise Mylia: educația de a vedea şi educația de a auzi. De la sine, sau poate din cauza bolii, învățase să atingă. Nu atingi aşa oamenii auzea din când în când. Şi se speria. Nu atingi aşa oamenii ? Atunci nu se va repeta.

Mylia se ținea lângă Theodor şi căldura lui, aşa cum nu făcuse decât cu mama. Ceea ce Mylia dezvoltase de la sine, în singurătatea ei, era atingerea lucrurilor materiale, a lucrurilor care nu vorbesc. Le atingea în mod obscen, dacă se poate spune asta despre întâlnirea mâinii unei ființe omeneşti cu o masă, de exemplu, sau chiar cu striațiile din lemnul unei mese.

— Nu aşa se ating lucrurile, îi spunea mama.

— Atunci, cum ?

— Cu mai puțină forță, înşfăcând mai puțin. Nu te implica atât.

Ceea ce nu-i spunea mama, dar ceilalți da, era că ea se agăța de lucruri ca şi cum ar fi fost excitată, ca şi cum ar fi înşfăcat un bărbat. Exista deci o pudoare familială evidentă în acea frază aproape tehnică:

— Nu aşa se ating lucrurile.

Theodor Busbeck continua să răsfoiască documentul în care diferite fotografii arătau cadavre scheletice, aruncate, unele peste altele, pe nişte scări: corpuri mici şi mari, goale, de femei şi de bărbaţi, încleştate într-un amalgam în care pornografia şi obscenitatea apăreau transformate, ca şi cum s-ar fi instalat un alt fel de obscenitate între corpurile de oameni morţi, căzute unele peste altele; obscenitate inversă celeilalte, celei existente între lucrurile vii şi cu energie virilă, obscenitate secundară, aceasta în care nu dăinuia nici un strop de excitaţie, nici o minimă posibilitate ca privirea aţintită asupra lor să fie o privire de dorinţă, persistând totuşi o uimire constantă, o uimire materială, o uimire neutră, a cuiva care se uită nu la bărbaţi, femei şi copii reduşi la mormane de oase, ci la altceva, chiar la altceva, alt material, altă substanţă; nu erau nici măcar morţi: oameni care fuseseră cândva vii, acum plini de energia fraternă sau adversă bine cunoscută - erau pur şi simplu morţi care niciodată n-ar fi putut să fie vii; nu făceau parte din specia noastră, erau din altă specie:

din specia care suferise într-o asemenea măsură oroarea, încât se distanţase definitiv de marca umană,

reprezentată aici de unul dintre exemplarele sale, într-o bibliotecă - un medic. Chiar asa, ce stranie era situaţia:

un bărbat a cărui profesiune era să salveze trupuri, să împiedice ca bolile minore să le năpădească, iar bolile majore să-şi marcheze lovitura finală în miezul lor, acel bărbat, acel medic, Theodor Busbeck, aşezat în poziţia recomandată de ergonomie şi igienă, continua să studieze uimit - cu pupilele negre dilatate - fotografii de trupuri pe care nu le mai putea salva; şi, mai important decât atât, el nu poseda morala care salvează. Nu poseda tehnica, instrumentele, elanul, nici etica virilă, etica aceea care vrea să facă, nici ea nu mai subzista în acel moment când Theodor stătea uluit şi răsfoia una după alta paginile pe care fotografiile ororii se înmulţeau şi, prin asta, îşi pierdeau forţa, intensitatea, scandalul.

— în fotografia asta sunt peste o mie de trupuri, a murmurat Theodor, poate doar pentru sine.

Iată legenda: o fotografie amplă, un cadru larg, o fotografie reuşind să cuprindă - este vorba şi de distanță în fotografie - un spațiu vast; care să fie distanța exactă, în metri pătrați, peste patruzeci, mai puțini, câți ? Sigur e că legenda dezvăluie numărul pe care ochii îl pot calcula altfel decât numeric, într-un mod neştiințific, nemăsurabil, dar mai eficient în exprimarea simțămintelor şi mai consecvent: uimirea încordată. O mie de trupuri încap în această fotografie. O mie de trupuri care n-au apucat să intre în lagărul de concentrare pentru că au murit înainte, de foame. Şi, în timp ce Theodor stătea cu ochii ațintiți asupra fotografiei în care încăpeau peste o mie de cadavre, Mylia, tânăra Mylia - fata care, chiar de la prima consultație, în prima frază, spusese: Sunt schizofrenică, vrei să mă

23

vindeci ? - fata aceea, aici, lângă el, nu foarte aproape, nici foarte departe, nici bosumflată, nici prea excitată, fata aceea, Mylia, nu acordase nici cea mai mică atenție fotografiei oribile de care Theodor nu se putea dezlipi; Mylia privea în tavan.

23

La mai puțin de doi ani de la prima întâlnire - să-i spunem profesională - dintre cei doi, în care Theodor îşi exercitase rolul de medic care întreabă, iar Mylia pe cel de bolnavă care răspunde şi insultă, la mai puțin de doi ani s-a oficiat, aşadar, căsătoria care i-a surprins pe părinții Myliei şi pe prietenii şi rudele lui Theodor Busbeck.

Era evident că Mylia avea să nască numai probleme.

— Te însori cu o schizofrenică ? Ce frumos din partea ta! îi spunea chiar ea lui Theodor.

Acesta tot încerca să-i arate că nu are dreptate.

— Medicul sunt eu, nu uita. Eu sunt cel care decide când oamenii sunt sănătoşi sau bolnavi. La limită, tot eu sunt - ca medic - cel care decide cine e mort. Eu am fost cel care a studiat ani în şir, cu profesori şi manuale - eu sunt cel care poate distinge între mintea unui bolnav şi mintea cuiva

sănătos. Eu sunt cel care trebuie să hotărască dacă eşti sau nu o femeie sănătoasă.

— Vrei să spui, răspundea Mylia, că, timp de mai mulți ani, cu mult înainte de-a mă cunoaşte, fără ca măcar să ştii de existența mea, îmi studiai deja mintea, mintea Myliei ? La ce pagină a cărților tale eram eu ?

24

La ce pagină era scris titlul „Boala Myliei" sau, aşa cum spui, „Sănătatea Myliei" ? E minunat ca cineva să ştie atât de multe despre mintea ta! Eu habar n-am cum funcționează ea în general, cu atât mai puțin ce poate face în situații extreme. Scumpul meu soț, îți respect studiile, manualele, profesorii, aparatele, tehnicile, toți anii în care ai citit pagini peste pagini despre diagnostice şi tratamente, respect toate astea, dar, ca să înțelegi ce se petrece-n mintea cuiva, nu-i suficient să fii medic, trebuie să fii sfânt sau profet. Să reuşeşti să vezi ce e ascuns şi ce e pe drum. Iar soțul meu e medic, nu e profet, nici sfânt. E medic.

24

8

— Fac studii, adun date, compilez informații, încerc să compar cifre din diferite surse.

Mylia întrebase încă o dată la ce bun toate astea, la ce bun preocuparea pentru cărți cu fotografii ale ororii.

— Dacă-ți petreci zilele privind cadavre, te obişnuieşti să renunți. Eşti medic.

— Prostii! răspundea Theodor.

— Dar de ce faci asta ? a insistat, în momentul acela, Mylia.

— Ca să înțeleg, a răspuns Theodor. încă n-am reuşit.

Aş vrea ca din studiul meu să rezulte un grafic un singur grafic care să rezume, care să permită stabilirea unei relații între timp şi oroare. Să înțeleg dacă oroarea scade de-a lungul secolelor sau creşte. Dacă e stabilă. Dă-ți seama că, dacă voi descoperi că oroarea are o anume stabilitate istorică şi că-şi menține unele valori, să zicem, din cinci în cinci secole, dacă

voi reuşi să găsesc o regularitate, mă voi afla în faţa unei descoperiri fundamentale. Vreau să ajung la un grafic despre

ce s-a întâmplat până aici - de când avem relatări istorice mai mult sau mai puţin demne de crezare - în diferitele lagăre de concentrare sau de exterminare, nu în lupte, asta se îndepărtează de intenţia mea, nimic despre conflicte între armate, care, fiind mai puternice sau mai slabe, devin forţe de luat în seamă, adică forţe care pot provoca pierderi semnificative în tabăra cealaltă. Ce vreau eu să studiez nu e asta, aici vorbim despre luptă, şi nu despre oroare. Vreau doar să studiez situaţiile în care o tabără nu avea nici o posibilitate - şi nici măcar dorinţa - să producă pierderi celeilalte şi în care tabăra cea puternică, fără nici o justificare - sau cel puţin fără marea justificare reprezentată de frică -, a decimat tabăra cea slabă.

Ajungând la graficul ororii distribuite în timp, aş putea atunci să încep să mă gândesc la ceva încă şi mai important: formula. O formulă numerică obiectivă, aş spune chiar umană, nu animalică, nu supusă fluctuaţiilor sentimentelor sau spiritului, o formulă pur matematică, pur cantitativă, senină, aş putea spune, o formulă senină. Consecinţă directă a muncii de documentare pe care o întreprind. Dar nu caut doar formula care să rezume efectele ororii, care să rezume ce a făcut oroarea în trecut; intenţionez să ajung şi la o altă formulă, o formulă care să ne permită să prevedem, care să ne permită să acţionăm, şi nu numai să contemplăm ori să deplângem. Intenţionez să ajung la formula care să surprindă cauzele răutăţii ce nu se naşte din frică, acea răutate teribilă, aproape neomenească, fiindcă nu are justificare. Şi cred că se poate obţine această formulă.

Sunt medic, sunt un om cu formaţie ştiinţifică, stau pe un sol dur şi compact; nu sunt adeptul zborurilor sau al salturilor, sunt adeptul consultării, al studiului,

al comparației, al micilor calcule succesive, al progresiei, al respectului față de lentoare, de proces, de metode, de progres. Nu se pune problema descoperirii unui tezaur păstrat în aşteptarea noastră, nu este vorba de ceva ce astăzi nu am, iar mâine pot avea. Nu e o invenție, nici o descoperire, e un studiu, un raționament, ceva care-o să-mi ia ani şi ani, poate toată viața, poate că toată viața nici nu-mi va ajunge şi cineva va trebui să-mi continue calculele, exact din punctul în care le voi lăsa, aşa cum trebuie să se facă o cercetare corectă.

Fără salturi, mai ales, fără salturi. O linie continuă, coerentă; nu-i vorba de compus un vers, Mylia, nu-i vorba de pictat un tablou, e vorba de ceva mult mai important, mai profund, de un efort care poate dura secole; e vorba de un tablou, da, dar de un tablou la care se adaugă ceva în fiecare zi, un tablou care va începe să fie pictat de o generație şi pe care generația următoare îl va continua, încercând să perfecționeze culoarea, luminozitatea, umbrele; e un tablou, dacă vrei, e o pictură, dar o pictură istorică, o pictură care subliniază faptul că oamenii nu aparțin casei lor, țării lor, femeii, ci, înainte de orice, Istoriei, Istoriei țării lor, Istoriei lumii.

Iar în această Istorie există un subcapitol: istoria ororii.

Mylia, e nevoie să înțelegem asta. Cum s-a putut întâmpla ca, în absența fricii, să se săvârşească asemenea lucruri ?

Voi ajunge la o concluzie fără grabă, fără țipete, fără sentimentalisme inutile. Voi ajunge acolo în mod rațional, prin cumpătare, logică, succesiune. Nimic nu va fi creativ, spontan sau improvizat. Sunt medic, am instrumente, am învățat să gândesc într-un fel, am un plan, ți-am mai spus: mai întâi, să adun toate documentele posibile, astfel încât să ajung la graficul distribuției

ororii de-a lungul secolelor; nu ştiu ce rezultate voi obține, dar ceva mă face să prevăd o regularitate exprimată prin curbe care se repetă ca într-o electrocardiogramă umană, chiar aşa, ca pe traiectul inimii unei persoane, această distribuție a curbelor sper s-o găsesc, regularitatea inimii Istoriei, ca şi cum ar fi cealaltă latură a regularității inimii unui om, ambele grafice, cu

vârfurile, cu căderile, dar mai ales cu repetițiile lor, cu gradul de previzibilitate, cu normalitatea lor. Istoria ororii este substanța determinantă a Istoriei; si orice Istorie are normalitatea ei, nimic nu există în absența normalității. Şi, la fel cum se vede pe foile milimetrice ale unei electrocardiograme sănătatea sau boala unui om, eu voi vedea pe graficul rezultat din studiile mele sănătatea sau boala nu a unui singur om, nu a unui singur individ, ci a omenirii în ansamblu: a colectivului, a totalității celor mai relevante şi abjecte comportamente umane. Prin acel grafic voi înțelege, în fine, ceea ce atâția au vrut să înțeleagă, adică, pur şi simplu, dacă Istoria e bolnavă sau sănătoasă, dacă Istoria merge pe drumul cel bun sau nu, dacă există un progres în starea clinică, dă-mi voie să vorbesc aşa, dacă există sau nu ameliorări în starea clinică a Istoriei sau dacă, dimpotrivă, starea lumii se înrăutățeşte, se degradează, dezvoltă infecții, slăbiciuni; dacă Istoria, în fine, este sau nu muribundă, dacă ne aflăm în ajunul unui nou început, al unei a doua Istorii, al primelor zvâcniri dintr-o a doua electrocardiogramă a Istoriei omeneşti.

La fel ca tatăl care moare lăsând o moştenire infimă - partea de avere încă nerisipită -, prima Istorie nu va lăsa mare lucru celei de-a doua, sunt sigur. Cu toate astea, am o temere, o temere chiar mai mare decât aceea de a constata că starea clinică a Istoriei se înrăutățeşte cu fiecare zi sau cu fiecare secol, chiar mai mare decât

aceea de a ajunge la rezultate care să arate că intensitatea relației oroare/timp a crescut; dacă marea speranță este aceea ca oroarea, până la urmă, să fi scăzut printr-o regresie graduală şi obiectivă, astfel încât să se poată prevedea, de exemplu, că în anul 6000 oroarea va înceta cu totul, va dispărea din Istorie, dacă asta e marea speranță, marea mea temere ar fi, pe de altă parte, nu sfârşitul acestei Istorii - precum linia brusc orizontală a electrocardiogramei unui om care tocmai a murit -, ci faptul că graficul ar putea dezvălui o stabilitate, o stabilitate înfricoşătoare, o constanță a ororii în timp, o menținere a normalității ororii care să zădărnicească orice speranță. Curba vizibilă în primele trei secole după Cristos repetându-se la

fiecare trei secole: de această reiterare a curbei, de această monotonie mă tem cel mai mult. Dacă graficul ororii ar descreşte, ar însemna că vom fi mai fericiți de azi peste o sută de generații; dacă graficul ororii ar creşte, această Istorie s-ar încheia, pentru că oroarea finală n-ar mai lăsa nimic în urmă; şi apoi, da, va putea să apară o altă Istorie mai bună, mai etică. Aceste două ipoteze ne lasă optimişti. Dar dacă oroarea ar rămâne constantă, atunci n-ar mai exista speranță. Nici una. Totul va continua în acelaşi chip.

28

Capitolul V Ernst, Mylia

1

Ernst a închis fereastra mansardei sale; a deschis repede uşa şi a început să coboare treptele. La telefon auzise vocea Myliei. Şi brusc se întrerupsese. Sigur se întâmplase ceva.

A ajuns deja în stradă. Să fi fost poate patru, cinci dimineața, întunericul era încă dens. Ernst a început să alerge.

Şi alergând, o striga tare pe Mylia.

Mişcările lui erau necoordonate, felul în care alerga absolut straniu, parcă ineficient. Dacă Ernst n-ar fi fost un bărbat adult, cineva care impunea respect - să fi avut poate patruzeci de ani, cam aşa -, s-ar fi putut spune că nu ştia să alerge. Piciorul drept, când înainta, făcea o mişcare mult mai în lateral decât piciorul stâng, ceea ce cauza un dezechilibru corpului său, pe care Ernst îl compensa instinctiv aruncându-şi trunchiul în față, cu un avânt care, în unele momente, părea cât pe ce să se termine într-o căzătură spectaculoasă. Dar corpul lui Ernst, parcă automatizat şi obişnuit cu aceste schimbări constante de ritm şi regăsirea echilibrului, reacționa, aparent în ultima clipă, printr-o nouă aruncare

28

a piciorului drept, aruncare de asemenea însoțită de o mişcare laterală inutilă. Oricum, Ernst alerga. Iar noaptea, puțini ar fi observat mişcările necontrolate ale corpului său.

Se afla încă pe străzi practic goale, iar felinarele alcătuiau un peisaj indispensabil zgomotului pantofilor săi lovind ritmic trotuarul.

Cursa lui Ernst îl condusese pe strada care se termina la biserica cea mai apropiată de casa lui, stradă aflată la câteva cvartale de centrul oraşului.

A mai înaintat câțiva metri şi, în depărtare, a văzut o siluetă căzută lângă cabina telefonică. A alergat într-acolo şi, surescitat, aproape că s-a împiedicat; acea mişcare stranie a piciorului drept fusese executată cu un avânt excesiv; a ajuns însă lângă corpul culcat. S-a agățat de el. Era corpul Myliei.

29

Capitolul VI Theodor, Mylia

1

Primii ani din viața în comun a lui Theodor şi Mylia Busbeck s-au dovedit în curând dificili. Nu diferența de vârstă - de aproape zece ani - era problema, ci ceea ce s-ar putea numi diferență de sănătate. Theodor, ca medic, mai mult decât sănătos (bărbat robust şi plin de energie), mai era şi o persoană care pretindea ca sănătatea să se afle de partea lui, fie profesional - asta era, de altfel, misiunea lui: medicul pretinde sănătate de la pacienții săi, le-o impune chiar, prin medicamente, operații etc. -, fie existențial, dacă se poate spune aşa. El voia - dorea - ca sănătatea să se afle de partea lui, în jurul lui, sprijinită de el.

Era, cu siguranță, un om extrem de dinamic: muncea o bună parte din zi într-o clinică de stat, iar după-amiaza se îndrepta spre Biblioteca Centrală, ca să culeagă documentația pentru studiul său asupra ororii şi Istoriei, care, odată înțelese, i-ar fi permis să înțeleagă oamenii. Voia să prindă conceptul de sănătate într-o formă mai vastă: sănătatea mintală a umanității, a tuturor oamenilor, sănătatea mintală a oraşului ca formă de organizare necesară întru restrângerea violenței. Să

29

cunoască sănătatea mintală a Istoriei, acesta era obiectivul final al proiectului său de cercetare.

îşi canaliza astfel energia spre cele două sarcini una practică, imediată, de la clinică: să încerce să salveze persoana care se afla în fața sa ori, cel puțin, să amelioreze supraviețuirea, parametrii de viață ai individului concret cu care îşi încrucişase drumul. Iar celălalt proiect, nu imediat, cu efecte invizibile în existența sa ori a celorlalți şi care, oarecum, îl scotea nu numai din zi, ci din secol, satisfăcându-i astfel una dintre necesitățile existenței: aceea de a simți că poate să fie util generațiilor viitoare. Ca medic, putea salva indivizi din generația sa, indivizi cu care se încrucişa material existența lui; dar, cu proiectul său utopic de a deduce funcționarea maşinăriei Istoriei, Theodor năzuia să poată salva, căci de salvare era vorba - adică de evitarea morții şi a marilor suferințe, şi nu doar de creşterea confortului, cum făceau inventatorii anumitor maşini -, năzuia deci să poată salva indivizi pe care niciodată n-ar fi ajuns să-i cunoască. Ca şi cum, într-adevăr, n-ar fi vrut să fie medic, ci sfânt, cum îl provocase odată Mylia: un sfânt în stare să pătrundă în mintea soției sale şi, în plus, în mintea tuturor Oamenilor, în ansamblu, un sfânt inteligent, capabil să deceleze miezul Istoriei, capabil să surprindă raționamentul sau, cel puțin, forma - grafică - de a raționa a Istoriei. Dacă ar înțelege cum gândeşte Istoria, dacă ar privi-o ca pe un organism cu creier şi dacă ar ajunge, prin intermediul documentației şi al cercetării, la nişte grafice şi formule care să explice evenimentele tuturor secolelor, Theodor ar ajunge la ceea ce mii de oameni mici şi mari, violenți şi paşnici - încercaseră înaintea lui: să domine Istoria. Trecea atunci de la mic la mare,

folosindu-şi experiența de medic obişnuit să trateze nebuni: ştia că a înțelege ruta gândurilor unui nebun înseamnă a-l normaliza, iar a-i anticipa comportamentul înseamnă, până la urmă, a-l controla ca individ, întotdeauna asta fusese sarcina lui, deprinsă în cursul anilor de studiu al medicinei minții. De-a lungul secolelor, căuta exact acelaşi lucru: să

înțeleagă cum gândeşte Istoria, ca să formuleze o normalitate a ei şi, astfel, s-o poată controla.

Dar, într-un fel, Theodor se temea tocmai de ceea ce îl motiva mai tare: cum s-ar vedea pe sine, dacă ar ajunge în punctul de a înțelege - şi deci de a considera normal - raționamentul care se află la baza unui lagăr de concentrare, de exterminare a mii de oameni: copii, bătrâni, bărbați, femei ? Se temea de neobişnuita sa capacitate - de atâtea ori elogiată - de a-i înțelege pe nebuni. Acea capacitate de a intra în capete străine, cum spuneau unii dintre colegii săi. Din această empatie cu anormalul s-ar putea naşte ceva inacceptabil.

Dacă voi ajunge să înțeleg partea nebunească a Istoriei, dacă voi izbuti să intru în capul Ororii şi să dialoghez cu ea, ce voi face mai departe ?

2

în pofida fricii de propria minte şi de ceea ce ar putea ea să imprime actelor sale, Theodor era perfect sănătos, sub orice parametru l-ai fi privit. Fizic, mintal şi spiritual. Aceste trei categorii erau, de altfel, pentru Theodor, un soi de puncte cardinale indispensabile existenței şi, în special, unei existențe sănătoase. El era, la acest nivel, mult mai flexibil decât majoritatea colegilor săi de la clinica de boli mintale, care reduceau sănătatea la starea în care muşchii fac ceea ce vrem noi, iar noi vrem ceva judicios. Pentru Theodor, acestui individ, cu voință şi muşchi normali, îi mai lipsea normalitatea spirituală. Şi ce era asta ? Iată formula: omului normal îi lipseşte ceva, omului socotit sănătos, iar el ca orice copil - caută să găsească ceea ce-i lipseşte, în special pentru că senzația asta implică mecanismul furtului: cineva sau ceva mi-a luat o parte din mine parte, să continuăm s-o numim aşa, spirituală - şi atunci, omul normal, omul sănătos, pleacă în căutarea hoțului şi a obiectului furat, dar, în acest caz, el nu înțelege ce i s-a furat, nu cunoaşte forma şi conținutul substanței căreia îi simte acum lipsa. Să descopere ce a fost furat la nivel spiritual era, pentru Theodor, un

obiectiv indispensabil. Omul sănătos vrea să-l întâlnească pe Dumnezeu, spunea Theodor Busbeck într-un mod mai direct. Şi o spunea nu numai în conversații particulare cu colegii, o spunea şi la conferințe, fapt care-i lăsa pe mulți dintre oamenii de ştiință de specialitatea sa perplecşi, aproape scandalizați, simțind că a vorbi de Dumnezeu într-un context medical era o erezie. Cu toate astea, Theodor îşi menținea părerea sau instinctul, aşa îl desemna el, deşi îl asocia imediat cu domeniul în care lucra, spunând, în mod provocator:

e un instinct ştiințific. Iar instinctul ştiințific cu care se fălea putea fi rezumat într-o frază: un om care nu-l caută pe Dumnezeu e nebun. Iar un nebun trebuie tratat.

32

3

Dar spuneam: primii ani din viața în comun a lui Theodor şi Mylia Busbeck nu au fost uşori.

Dintre cele trei categorii ce definesc o persoană normală, după Theodor, Mylia era sănătoasă fizic şi spiritual: avea un corp eficient, care asculta cu totul de voința ei - în limitele anatomice -, iar acel corp sănătos îl căuta pe Dumnezeu, simțea lipsa a ceva ce ştia că nu poate găsi în lumea materială. Mylia în schimb nu era sănătoasă - şi Theodor înțelesese asta de la prima convorbire, din primul moment când se îndrăgostise de fata aceea care se socotea schizofrenică şi îl insulta -, nu era normală la cap, voința ei părea suferindă. Era bolnavă la cap, cum spuneau puştii din vecini, uneori tare, cu cruzime, ca ea să audă.

Greutățile de a relaționa cu Mylia nu au fost, evident, o surpriză pentru Theodor Busbeck. El înțelegea mintea aceea, într-un fel o şi normalizase; era capabil să anticipeze, cu o mică marjă de eroare, reacțiile ei, crizele violente, escaladarea insultelor, comportamentele ilogice, opuse adeseori utilității imediate. Greutățile erau deci cele ale unui bărbat şi ale unei femei care trăiau împreună, fiecare cu ceea ce se numeşte

vulgar personalitatea sa. Mylia avea o personalitate, una singură, la fel ca el şi ca toți oamenii, iar Theodor o pătrunsese deja, ştia cum să se adapteze la ea. Se adapta exact cum o făcea şi Mylia, căci, fiind un bărbat sănătos în toate privințele pe care le pretindea de la ceilalți, Theodor nu înceta totuşi să fie un individ unic, singur, separat de celelalte ființe vii, deci cu o personalitate care se cerea înțeleasă. Tehnicile medicale şi instinctul aparte al lui Theodor situaseră relația cuplului de la egal la egal, de la personalitate la personalitate.

Aşa încât nu din nevoia de autoapărare ori prin vreo aproximare a situației de a nu mai suporta ciudățenia celuilalt, ciudățenie care este universală -, ci pentru că Mylia începea să devină periculoasă pentru ea însăşi, a decis Theodor, după mai multe episoade violente, exact în ziua de 31 decembrie, în al optulea an de când erau împreună, s-o interneze pe soția sa, Mylia, la etajul doi al Ospiciului „Georg Rosenberg", cel mai renumit din oraş.

33

Capitolul VII Hinnerk, Hanna

1

Din război, Hinnerk păstrase două lucruri, dacă se pot numi aşa: un pistol, pe care-l purta mereu sub cămaşă, în față, la betelia pantalonilor, şi un sentiment permanent de teamă, care, tocmai pentru că nu dispăruse niciodată, nu se odihnise niciodată, dobândise cu anii un statut foarte diferit de împrejurările aproape teatrale care interferează de obicei cu excitația unui trup. Această teamă, care nu-l părăsea, era deja un fel de dat fizic, concret: ca un nas mai mult sau mai puțin strâmb, ca un ochi orb, ca un picior şchiop. Hinnerk nu ieşea pe stradă fără frică, nu stătea în casă fără frică, nu adormea fără frică şi, chiar şi în gesturile în care conştiința devenea mai puțin construită, când individualitatea prezenta structura cea mai fragilă - precum în vise -, chiar şi atunci, un soi de amărăciune dură rămânea constantă în mijlocul aparentei învălmăşeli de imagini care se succedau incontrolabil, amestecând spații, timpuri, posibilități şi imposibilități. In mijlocul acestei Stări Individuale care este Omul şi care

oscilează în timpul somnului, Hinnerk se ținea încordat, singurul mod de a rămâne în siguranță, iar acea amărăciune, dură ca un par înfipt în capul lui Hinnerk, nu

era cu nimic mai prejos decât o precauție, să spunem militară, precauție care nu slăbea niciodată şi care uneori părea să dea în vileag o sumă de procese fizice restrânse, cerându-se obligatoriu respectate. Ca şi cum acest spațiu individual şi privat - visul - nu putea scăpa interdicțiilor şi regulilor de conduită ce se impuneau în vremuri, tulburi de război. Din cauza acestui par cu care voia să se apere, Hinnerk se odihnea teribil de prost, sculându-se dimineața ca după o luptă corp la corp.

Cearcănele ca de animal de noapte erau semnul distinctiv al chipului său. Nici o imperfecțiune n-ar fi putut impune celorlalți mai mult respect decât ochii aceia, dedesubtul cărora se afla o piele împăturită de mai multe ori. Era de fapt vorba de o concentrare în jurul ochilor, nu doar de pielea ridată, ci de intensitate:

tot restul corpului lui Hinnerk era amorf şi nu trezea curiozitate; el era ochii şi pielea aceea. Şi spre acest pământ, spre această patrie minusculă pe care o fonda forța privirii lui, lunecaseră - ca şi cum ar fi fost reziduurile unei substanțe - diferite evenimente: cele mai puternice, cele care îl schimbaseră. Unele semne explicite, de pildă cicatricile, arată lumii şi tuturor cetățenilor un fapt: despre un anumit semn se poate spune că şi-a avut originea într-o sticlă pe care a spart-o cineva în obrazul altcuiva, în toiul unei lupte. Şi acesta e exemplul unui fapt şi al unei cicatrici, care-l face memorabil şi-l dezvăluie. Cicatricea poate chiar să fie datată. Dar în pielea ridată de sub ochii lui Hinnerk se petrecuse ceva mai complex, apropiat de o fuziune între diferiți nutrienți, o fuziune între diverse fapte din biografia sa, transformate, de-a lungul anilor, într-o materie comună, materie înspăimântată, care manifesta frica de om, de cel care se apropie, şi care, ea însăşi, înspăimânta. De

câte ori nu se spusese despre Hinnerk, omul care tremura de frica celorlalți, de câte ori nu se spusese despre el, ca şi cum s-ar fi înregistrat pur şi simplu numărul unei case sau numele unei străzi: față de asasin, are o față de asasin.

Hinnerk lăsa capul în jos, ca să nu audă.

35

2

Prin obiceiuri sigure, de la care nu se abătea, Hinnerk căutase să reducă posibilitatea apariției a ceea ce s-ar putea numi noul. Foarte repede, pe timp de pace, înțelesese legătura dintre frică şi neprevăzut, astfel că încercase să strecoare, în fiecare dintre zilele sale, o rigoare ca de patrulă, împărțindu-se între un om care ducea o existență observată şi propriul observator.

In casă se antrena la țintele simulând ființe vii, întotdeauna omeneşti, în cele mai variate poziții. într-un beci bine izolat fonic, îşi plasa țintele culcate, ascunse după sofale vechi sau dulapuri, lăsând la vedere doar o vagă urmă a existenței materiale; care urmă, o mică rămăşiță - mulajul unui picior sau al unei mâini -, devenea centrul ființei, dată fiind importanța dobândită, ca şi cum acea rămăşiță ar fi fost de fapt capul sau inima inamicului. Şi Hinnerk trăgea.

în fundul străzii lui se afla o şcoală pentru copii între şase şi zece ani şi fiecare dintre ei se întâlnise deja cu bărbatul cu față de asasin, transformat într-un mit al monstrului de internat, care uneori se insinua chiar şi în amenințările copilăreşti. // chem pe om era o expresie frecventă în pauzele dintre ore, când cineva

35

exagera cu insultele sau într-o luptă inegală. Chiar şi unii profesori mai puțin înțelepți recurgeau uneori la amenințarea de a-l chema pe om, dacă vreun copil nu se notolea.

între timp, una dintre puținele plăceri ale lui Hinnerk era să privească pe fereastră şi să vadă cum se distrau copiii, nepăsători; fără frică. De la

fereastră, cu un mic binoclu, privea în curtea şcolii şi-şi luase obiceiul de a-i urmări pe copii în pauza de zbenguială care urma mesei de prânz.

Uneori, fără nici o intenție de a trage, având chiar arma golită de gloanțe, Hinnerk îşi lua pistolul, se posta la fereastră şi, ținând micul binoclu cu mâna stângă, îşi îndrepta țeava pistolului către unul dintre copii, urmărindu-i mişcările timp de câteva secunde, până când, în fine, brusc, abandona traseul puştiului ales la întâmplare, lăsa arma şi binoclul jos, trăgea perdeaua albă şi se pregătea să iasă.

36

3

Singura femeie care frecventa casa lui Hinnerk era Hanna. Ea, date fiind împrejurările, îi era ca un fel de logodnică.

O parte din banii pe care-i câştiga, Hanna îi lăsa în casa logodnicului ei, dar fără să existe între ei ceea ce s-ar putea numi un contract, nici măcar invizibil; nu se stabilise nici o proporție exactă între ce câştiga Hanna din prostituție şi ce lăsa pe masă, aproape întotdeauna fără comentarii, ca şi cum ar fi fost până la urmă doar o obişnuință, o pornire femeiască. Scotea banii din poşetă şi-i punea pe masa din salonul lui Hinnerk cu aceeaşi nonşalanță cu care lăsa scrumul țigării să cadă în scrumieră. Ca şi cum, de fapt, banii lăsați acolo n-ar fi fost ceva semnificativ, important pentru existența lor, ci, precum scrumul de țigară, o rămăşiță, o pierdere oarecare din noaptea precedentă. Expresia asta-i ce-a rămas de noaptea trecută căpăta astfel un dublu sens: banii aceia erau un rest, nu ceea ce conta; ceea ce conta era ce se întâmplase cu ea. Banii erau priviți ca ceva secundar, adevărata însemnătate găsindu-se în plăcerea Hannei de a fi cu bărbați. Eu mă distrez noaptea şi, la sfârşit,

36

iată ce rămâne: banii; ăsta era sensul subtil al gestului ei nonşalant de a lăsa nişte bancnote pe masă.

Şi totuşi, aceia erau singurii bani ai lui Hinnerk.

Nu-i mulțumise nici măcar o dată Hannei şi nu părea conştient de un lucru: asta - grămăjoara de bani de pe masă - era deja un fapt, un dat, un fel de circumstanță exterioară care, prin repetiție de-a lungul anilor, căpătase nişte caracteristici organice, devenise anatomie, îi aparținea, la fel ca şi frica. Lua cu mâna dreaptă banii, înainte de-a ieşi pe stradă, mototolindu-i ca şi cum ar fi fost nişte hârtii neînsemnate, şi-i punea în buzunarul de la pantaloni, dar o făcea de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu avea conştiința acelui gest mărunt, banii aceia nu erau doar ai lui, făceau parte din el.

De două ori pusese Hanna mâna pe arma lui Hinnerk şi, cu micul binoclu şi cu încheietura ei nu prea fermă, țintise în direcția unui copil. O dată chiar întrebase:

dacă glonțul ar ajunge acolo ?

Suntem departe, răspunsese Hinnerk.

37

Capitolul VIII Hanna, Hinnerk

1

Graba Hannei în noaptea când s-a întâlnit cu medicul Theodor Busbeck avea un sens: mergea acasă la Hinnerk, era îngrijorată.

In ultimele zile, Hinnerk fusese foarte violent, ceea ce însemna că frica lui ajunsese la apogeu. In acele momente, Hinnerk nu ieşea din casă şi-şi petrecea zilele antrenându-se la țintă, ca şi cum într-adevăr s-ar fi simțit amenințat de ceva. Se pregătea.

De fapt, ceva îl tulbura tot mai mult. Pe măsură ce trecea timpul, pudoarea copiilor scădea drastic, ceea ce însemna că se şi temeau mai puțin de el, de Hinnerk.

Câteodată - când se apropiau din direcția opusă -, Hinnerk auzea limpede pe câte-un copil sau pe altul murmurând: uite că vine omul.

Această frază devenise un soi de prezentare, în acelaşi timp secretă şi obscenă: uite că vine omul.

Câteodată, Hinnerk, după ce se întâlnea cu copiii, zâmbea, luând acea frază drept un soi de prezentare copilărească a umanității - uite că vine

omul, iată omul, fiți atenți la el: Omul. Ca şi cum fraza aceea ar fi făcut parte din vreun spectacol de teatru în care se prezentau publicului elemente din diferitele regnuri:

iată o plantă şi iată că acum urmează un animal, un câine, iar acum, atenție, iată un om, omul; şi atunci intra Hinnerk în scenă, mulțumind pentru aplauzele copiilor care jubilau. Iată omul, a sosit, eu sunt.

Dar era evident că Hinnerk simțea ostilitatea copiilor. Fraza uite că vine omul însemna totodată: tu nu eşti om şi mai însemna: nu vreau să fiu ca omul ăla.

Hinnerk râdea singur de acele mici cruzimi copilăreşti. Era încă un bărbat puternic, luptase în război, ucisese mai mulți inamici, scăpase din ambuscade, mâncase prost, înfruntase frigul într-o noapte când un camarad îl salvase, până la urmă, cu o simplă haină.

Şi Hinnerk mai avea, chiar acolo, sub cămaşă, o armă.

Cruzimea acelor copii era deci perfect ridicolă, îşi spunea. In orice moment şi-ar putea scoate pistolul ca să tragă în unul dintre ei; ar fi un gest facil, o joacă de copii.

De ce sunt atât de prostovani copiii ăştia ? se întreba Hinnerk. Cum pot risca atât de mult, în ciuda fricii ?

Pentru că şi lui îi era frică, dar nu se expunea aşa, se apăra: se ascundea, nu-şi bătea joc, doar se pregătea, se antrena la țintă; dacă ar fi nevoie să acționeze, el ar fi gata. Când mă vor amenința, nu voi glumi, mă pregătesc tocmai ca să nu răspund verbal unei amenințări. Hinnerk nu-şi făcea nici o iluzie că s-ar putea apăra legal, prin Drept şi Constituție, nu era o persoană respectabilă şi făcuse războiul; nu mai reuşea să pună cuvintele într-un echilibru important pentru existență, nu au greutate, murmura el, un singur glonț cântăreşte mai mult în existența individuală decât un discurs de zece mii de cuvinte. De aceea îi era milă, chiar aşa: milă de copiii aceia. Se vădea în ei o lipsă de luciditate, un a nu fi pe lumea asta, o profundă neatenție față de lucruri, care nu-i stârneau decât compasiune.

Habar n-au că, de la o clipă la alta, aş putea să mă hotărăsc să trag, iar viaţa lor ar lua sfârşit.

Se gândea la ei ca la un inamic neîndemânatic care, cu spatele la el, ar ţinti într-o direcţie inutilă. De ce să tragi asupra unui inamic neîndemânatic ?

Dar, deşi cruzimea acelor copii faţă de el, de ochii lui, de cearcănele lui - râdeau de el, Hinnerk vedea totul cât se poate de limpede -, deşi baza acestor lucruri era o enormă naivitate, o enormă lipsă de atenţie, începea să se enerveze profund şi, cu doar trei zile în urmă, se stăpânise în ultimul moment să nu înşface copilul, pe dobitocul mic care spusese din nou acelaşi lucru uite că vine omul! -, ca să-l audă toţi. Ii venise să-l apuce de guler şi, faţă-n faţă, cu cearcănele lui obscene foarte aproape de ochii aceia copilăreşti - pentru ca puştiul să nu uite -, să-i strige: Eu nu sunt om, sunt altceva, altceva!

39

2

Hanna era deci îngrijorată în legătură cu Hinnerk, care îi spusese chiar ei că frica lui creştea: nu avea nici un motiv, dar se simţea ameninţat, în curând urma să se petreacă ceva. Erau pe urmele lui, spunea, nu făcuse nimic, nu săvârşise nici o crimă, războiul se sfârşise de mult, iar el se afla de partea învingătorilor. în ultimii ani, nu ameninţase pe nimeni şi doar avea o armă, pe timp de pace avea o armă, se antrena zilnic la ţintă, era pregătit pentru orice schimbare. Dar îi era teamă, continua să-i fie teamă, frica creştea.

Trecuse puţin de ora trei şi jumătate dimineaţa când Hanna a sunat la uşă - Hinnerk nu-i dăduse niciodată cheia în mână. A sunat de câteva ori, n-a răspuns nimeni.

Hinnerk ieşise.

Hanna a rămas câteva clipe locului, sprijinită de uşă.

Şi deodată a tresărit, pe când panica părea să-şi facă loc în corpul ei.

Hanna a ieşit din clădire în mare grabă şi, ajunsă în stradă, cu tot disconfortul de a se mişca în fusta scurtă si strâmtă, a început să meargă repede; aproape că alerga, îi era frică.

40

Capitolul IX Nebunii

1

Gada e cea care vorbeşte. Are cincisprezece ani.

Intru şi ies de-aici. Ei mă deschid ca pe-o uşă şi mă închid. Am fost operată timp de unsprezece ani. De şaptesprezece ori. Au făcut din mine o uşă timp de unsprezece ani. Mă deschideau şi mă închideau. Mă deschideau şi mă închideau. Şi din capul meu făceau o uşă.

E Gada, are cincisprezece ani, o cicatrice la cap.

N-am umbră, spune Heinrich.

E cald. Bărbatul de sub umbra copacului fumează o țigară şi scuipă departe, pentru ca nimic de-al său să nu cadă în umbră. Organizez un concurs de scuipat, spune Heinrich. Să vedem dacă scuipatul cade mai departe decât umbra copacului.

Heinrich se îndepărtează de copac şi se duce la soare, ca să-şi recupereze umbra. Vezi, notează. Nu sunt mort.

Se uită la picioare şi scuipă în direcția piciorului drept.

Am nevoie de apă, doamnă, spune Heinrich. Dar în jur nu e nici o doamnă.

40

Are febră şi vrea să spargă geamul. Nu-mi simt mâna, spune Mylia. Dac-am să sparg geamul cu mâna, am să-mi simt mâna.

Witold spune: Dacă nu-ți simți sufletul, sparge geamul cu sufletul. Râde.

Sufletul nu trebuie să spargă geamul. Mâna e obişnuită.

Nu-mi simt mâna, spune Mylia.

Numără-ți degetele.

Cinci degete.

Vezi, ai mâna întreagă.

Lipseşte mâna, spune Mylia.

Doi bărbați o înşfacă. Mylia deschide şi strânge pumnul drept de zeci de ori.

Mătur hotelul, spune Marksara.

Hotelul e murdar, plin de firimituri şi de bărbați.

Şi de mucuri de țigară.

Mătur hotelul. E plin de bărbați, spune Marksara.

Şi de mucuri de țigară.

Bărbații fumează mult.

Nu mă opresc din măturat, spune Marksara.

M-au închis aici pentru ca mama să nu mă vadă murind.

Johana spune că înțelege.

Mama nu trebuie să-şi vadă fiica murind.

Johana taie degetele unei mănuşi, doar ca s-o cârpească apoi, cu fire de lână.

Asta înseamnă să salvezi degete, spune, râzând.

N-are foarfecă. Rupe degetele mănuşii trăgând tare de ea şi apucând-o apoi cu dinții.

Mama avea dinți puternici, spune Johana.

M-au închis aici ca ea să nu-mi vadă dinții. Mama m-a închis aici.

Marko se uită la televizor toată ziua. De când se scoală, până se culcă. Nimeni nu reuşeşte să-l ia de-acolo.

Se poate întâmpla ceva, spune.

Are o pălărie.

Spune că pălăria îi face nervi la cap. Dar nu vrea s-o scoată.

Născoceşte nervi la cap, spune, despre pălărie.

Pălăria nu e grea, spune el, oferind pălăria. Cine-şi va pune pălăria nu va cădea.

A fost a tatei, care mi-a dat-o când am împlinit cincisprezece ani. E mică.

Bărbatul lasă capul în jos şi începe să plângă.

Poartă numărul 32 la cămaşă şi mănâncă o prăjitură.

Sunt Martha.

E foarte slabă.

Martha spune: Sunt foarte slabă.

Arată spre numărul 32 de la cămaşă.

Am fost fericită de trei ori, spune Martha.

Când mama m-a lăsat să mă joc în grădină.

Pe urmă, mama m-a adus aici. Am crezut că-i un joc.

I se văd pe sub piele claviculele, oasele picioarelor schiloade.

Mama spunea că hainele mele nu au corp.

Are mai multe hărți în buzunar. Hărți ale lumii, ale Europei, ale Asiei.

Stieglitz spune: Acum suntem aici.

42

De câte ori se opreşte, scoate hărțile din buzunar şi le consultă. Pe urmă marchează cu o carioca locul unde se află.

Suntem aici.

Nu spune niciodată: Sunt aici. Spune întotdeauna:

Suntem aici.

In fiecare zi repetă acelaşi traseu. Pe hartă, frontierele țărilor nu se mai văd din cauza semnelor făcute cu carioca.

Când vine cineva de-afară, Stieglitz se apropie şi şopteşte:

Dacă mi-ați putea da nişte hărți...!

Când cineva spune că nu are, Stieglitz devine violent.

Pe urmă tace. Se uită la omul acela şi zâmbeşte.

Am înghițit un cui, am un cui în gâtlej.

Wisliz îşi întinde gâtul. Arată către o mică proeminență.

Cuiul e-aici, uite.

Cuiul nu mă lasă să cânt.

Când eram copil, mâneam melci. Ii prindeam şi-i mâneam. Tatei nu-i plăcea că-i mâneam. Spunea că poartă ghinion.

Rodsa e o femeie căreia îi e frică să nu moară asfixiată.

Am fost o femeie foarte bogată, spune.

Rodsa are cincizeci de ani.

Când i se spune vârsta, întreabă: Ce-i asta ?

I se explică atunci că vârsta ei e de mai multe ori săptămâna care a trecut de la ultima vizită a fratelui.

Rodsa spune: Nu ştiu ce înseamnă cincizeci de ani.

Rodsa e slabă şi fumează mult.

43

Ultima dată când m-a vizitat fratele meu, spune Rodsa, mi-am pus o rochie scurtă. Ca să-mi vadă picioarele.

Fratele meu mi-a adus ţigări.

Rodsa îşi atinge de trei ori sexul ca să aibă noroc.

O să mai am trei copii, spune.

Rodsa îşi loveşte din nou sexul de trei ori, cu mâna dreaptă.

Rodsa nu are copii.

Zero la sută nu există, spune Uberbein, care a fost matematician.

Fiindcă a frecventat o prostituată, i-a căzut părul.

Până la vară, rămân fără păr. Aşa mi s-a spus.

Dar zero la sută nu există, repetă.

Uberbein îşi vâră mâna-n buzunar şi-şi scoate mâna plină de sare.

Dac-ar exista zero la sută, asta n-ar fi aici.

E gata să plângă. îşi revine.

Pentru c-am frecventat o prostituată, mi-a căzut pârul.

Eram profesor de matematică, spune Uberbein.

Până la vară o să-mi cadă părul.

Are părul alb şi scurt.

Ar putea fi mama tuturor.

Laras are şaptezeci şi cinci de ani.

Cică aş avea o problemă la cap, dar asta-i o minciună, spune Laras. Şi mama avea părul scurt, ca mine, şi-a murit de o problemă cardiacă.

Cică am o problemă la cap, dar eu n-am să mor de cap. Am o problemă cardiacă, nu la cap.

O să mor când o să se oprească inima.

Şi mama avea părul scurt.

44

Laras reuşeşte să-şi împingă bărbia înainte.

Vedeți ? Aş putea fi mama tuturor.

Janika e negresă şi-i place să gătească, îmi place să gătesc, spune Janika.

Pune tot ce găseşte într-o oală. Pietre, ierburi, mucuri de țigară, hârtiuțe.

Nu trebuie să se irosească nimic, spune.

Janika are cincizeci de ani.

Am răbdat de foame. Nu trebuie să se irosească nimic.

Unii bărbați aruncă țigările şi mucurile direct în cratița pe care o duce Janika.

Am răbdat de foame. îmi place să gătesc, spune Janika.

Paola e îndrăgostită.

Am cunoscut un băiat, spune Paola şi începe să râdă şi să-şi ridice fusta.

Paola are patruzeci de ani, iar Rudi, băiatul, are treizeci si doi.

»

L-am cunoscut aici, spune Paola.

Aici, şi Paola arată spre coridorul de acces la camere.

Paola spune: E țicnit.

Am să-mi fac codițe, pentru ca băiatul meu să mă găsească frumoasă.

Dar el e țicnit, râde mult.

N-ar trebui să-mi fac codițe pentru cineva care nu ştie decât să râdă. Dar nici eu nu sunt frumoasă, spune Paola.

Vana pipăie prin pantaloni sexul lui Markso.

îl are mare, spune Vana.

Cel mai mare de-aici. Le-am văzut deja pe toate.

44

într-o zi erau la duş, spune Vana, iar eu am deschis usa si-am văzut.

Al lui Markso e cel mai mare.

Markso stă rezemat de un copac. Fumează o țigară.

La fiecare atingere a Vanei, pare să-şi întrerupă o clipă gândurile, dar rămâne în continuare nepăsător.

Markso nu ştie decât să fumeze, spune Vana.

Aici nu e curățenie, spune Mylia.

Nu mă spală.

Mylia îşi ridică fusta tot timpul: îşi arată sexul.

Nu e curățenie, insistă Mylia, au pus aici o grădină.

E ruşine să-ți ridici fusta ca să arăți, dar mie întotdeauna mi-a plăcut să arăt. întotdeauna am fost curată, spune Mylia. Aici lipseşte igiena.

Am fost adusă aici. Bărbatul meu a făcut-o. Doctorul Busbeck. E un om important. Spune că eu văd suflete.

Mylia arată spre grădină: Lipseşte igiena. Cum se face o grădină ? întreabă Mylia.

Aici nu mă spală, le e silă să-mi spele păsărică, spune Mylia.

Wisliz poartă un bandaj pe cap.

Am fost operat la cap, spune Wisliz.

Mi-au scos inteligența.

Spun că-s idiot, că nu pricep.

Sunt obosit, nu reuşesc să mă concentrez.

Trebuie să dorm mult, spune Wisliz.

Ernst. Ceilalți râd de cum aleargă Ernst.

Mă cheamă Ernst. Ernst Spengler.

îmi place să stau aici.

75

Capitolul X Kaas

1

Culcat pe burtă, un băiat încearcă să adoarmă, degeaba însă. Se scoală brusc, dar se opreşte, se aşază.

Se prăbuşeşte din nou pe pat. Pierzându-şi obişnuința dirijării corpului după somn, Kaas Busbeck a regăsit acea densitate veşnic agățată de el: un disconfort; ridicându-se, s-a privit în oglindă.

Picioarele subțiri nu l-ar lăsa niciodată să fie soldat.

Nefericirea îi întuneca primele clipe ale zilei, când se trezea încă obosit după un somn aspru. A aprins un chibrit. S-a uitat: noapte. Chibritul în mână, aprins, era dovada că în jur noaptea încă mai era stăpână. Şi-a privit genunchii proeminenți față de extraordinara subțirime a picioarelor. Aşa că i-ar fi imposibil să urmărească pe cineva sau măcar să fugă. O slăbiciune generală, spuneau medicii. Aşa: slăbiciune generală. Ca şi cum corpul l-ar obliga să rămână mai mult timp în locul în care se găsea. îl cuprindea lenea oriunde se afla şi era deci inutil să-şi înmulțească mişcările. Anumite dificultăți sunt, uneori, felul naturii de a răspunde celor mai tainice dorințe ale noastre, spunea tatăl său, Theodor Busbeck.

46

Kaas a luat ceasul şi a văzut deodată o uluitoare gaură în mijlocul încăperii, în care timpul se concentrase. Şi-a apropiat ochiul drept de ceas, parcă în speranța de-a vedea ceva, dincolo de orele pe care acel obiect le indica aparent. Cu ochiul lipit de geamul care proteja limbile ceasului, Kaas se închipuia un provocator de catastrofe, prin intermediul simplei imagini care îi apăruse în acel moment: introducerea stranie, neaşteptată, a uneia dintre lungile sale gene în acel alt univers, aparent izolat şi mecanic - indicatoarele orelor, minutelor şi secundelor. O geană minusculă, capabilă să răvăşească timpul şi mersul firesc al zilelor.

Şi-a depărtat ochiul: indicatoarele rămâneau intacte, protejate de un geam stupid. Kaas s-a sculat din pat şi a deschis uşa camerei. O lumină în sufragerie, dar nu era nimeni. Odaia tatălui său rămânea închisă.

Nimeni nu semăna cu Kaas, iar duritatea aceasta a izolării îl marcase de timpuriu. Nu era vorba doar de picioarele lui absurd de subțiri față de restul corpului sau de felul său special de a face paşi în care distribuția greutății părea greşită, dar şi interesele lui personale ridicau o barieră de netrecut între el şi băieții şi fetele de vârsta lui.

A mirosit ceva, s-a îndreptat spre bucătărie. Nimic special, doar două farfurii murdare. Dicția necontrolată a lui Kaas făcea poate obiectul cel mai pregnant al batjocurii, chiar mai mult decât picioarele. Putea să nu umble, putea să stea locului sau chiar aşezat, cu picioarele ascunse vederii, dar era mai greu să rămână tăcut mult timp în mijlocul unui grup: ar fi fost ridiculizat. Gestul de a şedea exprima o anume consimțire

47

față de forța care se distribuia în colectiv, dar tăcerea prelungită putea fi socotită o provocare; un soi de disponibilitate pentru revoluție - mică, desigur, circumscrisă la o încăpere şi jumătate de duzină de camarazi, dar tot revoluție: ipoteza de a nega sensul Istoriei, chiar minimă şi nesemnificativă. Din acest motiv, Kaas trebuia să vorbească, din când în când. Şi astfel să se folosească de acea dicție necontrolată, în care anumite cuvinte se terminau involuntar prea devreme şi altele începeau prea târziu, într-o turbulență care părea să înghită fraza ca pe o barcă fragilă. Tatăl său, Theodor, îi spunea: Ține fraza de parcă ar fi o vâslă, ține fraza, n-o lăsa să se clatine. Dar Kaas nu reuşea.

47

r

2

Pentru Kaas, sănătatea viguroasă era ceva ce reuşea să se manifeste doar în fotografii. Era sigur, de exemplu, că o rudă îndepărtată, un Busbeck care ar trăi în cealaltă parte a lumii şi ar primi ştiri de la tatăl său doar prin scrisori, n-ar avea cum să-şi dea seama că el nu era un băiat normal. Theodor alegea chiar el fotografiile ce urmau a fi trimise şi, ferindu-se să facă vreo referire în scris la deficiențele fiului său, alimenta, fără s-o recunoască vreodată, o oarecare minciună pe care o permitea imaginea. într-o fotografie, picioarele scheletice şi disproporționate ale lui Kaas erau uşor de ascuns, iar absența unei dicții normale era, evident, imposibil de transpus într-un document vizual, care acordă importanță doar ochilor receptorului. Din diferite motive, dar poate şi din acesta, Kaas dobândise

aplecarea către o neaşteptată activitate de plăcere, în afara studiilor pe care, într-un fel sau altul, reuşea să le facă fără strălucire, cu un efort uriaş, poate chiar cu ajutorul excesiv al renumelui tatălui său, dar le ducea la bun sfârşit, fără să piardă un an. însoțea aşadar frecventarea unei şcoli normale cu pasiunea pentru fotografie, în care, an după an, părea să se specializeze.

48

Această activitate condensa cele două insule de confort din existența lui Kaas: munca manuală, în care degetele lui agile puneau la respect orice coleg, şi posibilitatea unor tăceri îndelungate sau poate, mai bine zis, posibilitatea de a se lipsi de discurs. Imaginile, captarea imaginilor, mai exact, deveniseră modul lui de a arăta ceva ascunzându-se; de a fi cu ceilalți de la trunchi în sus, dacă ne putem exprima astfel, adică privirea colectivului se putea opri asupra corpului său într-o manieră nebatjocoritoare şi fără compasiune, fiindcă, atunci când fotografia, Kaas era o ființă umană care concura cu toate celelalte, la acelaşi nivel: devenea un partener de discuție.

In rest, imaginea care îl marcase cel mai mult la şcoală rezultase dintr-un mic conflict; scurte insulte între el şi un coleg, care crescuseră în intensitate până în momentul când nici unul dintre ei nu mai putea spune un cuvânt fără să devină în ochii celorlalți un laş; se aflau astfel în acea clipă unică în care contactul fizic violent era inevitabil şi aproape necesar, când, brusc, oponentul său, parcă amintindu-şi în acel moment ceva ce uitase din cauza insultelor reciproce, s-a oprit şi, îndepărtându-se cu un gest pentru care, în alte condiții, ar fi fost indiscutabil considerat un laş, îndepărtându-se, aşadar, i-a spus lui Kaas: Nu mă pot bate cu tine.

Şi adevărul e că băiatul avea tot atâta forță în brațe ca şi colegii săi. Picioarele erau cele care nu serveau câtuşi de puțin necesitățile unei încăierări între băieți.

Orice lovitură la picioare l-ar fi răsturnat definitiv, într-o secundă lupta ar fi luat sfârşit. Kaas nu putea să dea un brânci, nici să primească, fiindcă nu avea picioare. Nu mă pot bate cu tine, iată cuvintele cele mai ofensatoare pe care le auzise vreodată Kaas.

3

Era ceva ciudat în acea insomnie a sa. Alt ceas, cel de la bucătărie, indica, exuberant, ora: trei şi cincizeci.

Totuşi, ciudățenia nu pornea de la el, de la faptul că era treaz, fiindcă asta se întâmpla deseori. Ceea ce începea să-l uimească era tăcerea impresionantă instalată în toată casa. Ceva era mai tăcut decât de obicei.

A tras puțin perdeaua şi a privit în strada complet pustie şi tăcută. Până aici, totul ca de obicei, casa era situată la câteva cvartale bune de centru, unde cu siguranță la ora aceea forfota nici nu-şi atinsese apogeul.

Cu toate astea, tăcerea excesivă nu venea din stradă, ci din casa însăşi, din interiorul casei.

A ieşit din bucătărie şi s-a apropiat de camera tatălui său, Theodor Busbeck. Şi-a lipit urechea de uşă: nimic, nici un zgomot. A îndrăznit s-o deschidă încet. Camera era goală. Theodor ieşise.

Kaas a rămas câteva clipe nemişcat, parcă adunându-şi forțele ca să înceapă să se sperie. Dar n-a rămas astfel prea mult timp - în poziția cuiva care primeşte o veste importantă. S-a îndreptat spre odaia sa şi a

început să se îmbrace. Se va duce să-şi caute tatăl prin oraş.

Kaas era supărat. Ca medic şi ca tată, Theodor nu avea dreptul să-l lase singur în miez de noapte. O laşitate, murmura.

Capitolul XI Hinnerk

1

Tulburările observate de Hinnerk la camarazii de război nu-l emoționau; l-a privit pe un fost camarad, care avea un oribil tic al feței, şi l-a recunoscut; i-a strâns mâna; Hinnerk, Hinnerk Obst, a spus. Au vorbit încet şi şi-au ales frazele în aşa fel, încât memoria să nu extragă energia de fond a convorbirii. S-au despărțit repede.

In orice dialog, Hinnerk îşi asuma rolul celui care taie vorba, al omului grăbit. N-avea chef de glume, spunea.

Paşii lui Hinnerk erau hotărâți şi nu glumeau. Parcă înmormântase marile discursuri sau tirade într-o groapă. Cuvintele îl plictiseau. Nu doar adjectivele, chiar şi substantivele care desemnau lucruri din lumea concretă, ba chiar şi verbele. Renunțase la cuvinte. Am fost combatant, explica, atunci când cineva observa că nu e prea vorbăreț.

Hinnerk a luat o riglă ca să măsoare masa. Proporțiile, la mobilă, erau importante. Ca un corp perfect, masa prezenta linii drepte, previzibile.

Pe masă, o pată de cerneală devenea inoportună când Hinnerk voia să-şi simplifice viața. O pată de cerneală densă, ca şi cum cerneala şi-ar fi asumat responsabilitatea

de a face tăblia mesei mai înaltă. Nişte pete mari, de culoare maronie, sugerau că cineva încercase să răzuie cerneala şi, nereuşind, renunțase.

Când Hinnerk îşi plimba mâna peste suprafața mesei, simțea cu degetele o mică ridicătură. Reducând suprafețele la un anumit nivel, acel conglomerat de cerneală putea fi considerat o altitudine. Dacă mâinile ar parcurge un drum la fel ca picioarele, pata aceea ar deveni un punct care cere efort: mâna trebuie să urce.

Hinnerk şi-a pus arma pe masă, lângă pată. O armă nu repetă proeminența unei pete de cerneală, implică un alt tip de material.

A simțit o mică apăsare în gât şi, cu mâna stângă, a încercat să găsească sursa acelui disconfort. Pesemne că a reuşit: presiunea a dispărut.

Brusc, a lăsat capul în jos şi şi-a lipit nasul de armă.

Arma avea miros, un miros special. Nu ca mâncarea caldă - a murmurat Hinnerk, păstrându-şi un oarecare zâmbet -, dar nici complet neplăcut.

A ridicat capul şi imediat l-a coborât iar. A mirosit încă o dată arma. Mai întâi lipindu-şi nasul de țeava, apoi de trăgaci, de plasele. Fiecare parte a armei avea un miros diferit. Dacă s-ar fi străduit, dacă şi-ar fi îndreptat toate simțurile către adulmecatul acelei arme, ar fi reuşit să primească informații distincte, pe segmente.

Informații olfactive discriminate, aşa cum, în acelaşi fel de mâncare, se percep mirosurile a trei alimente diferite. Hinnerk a zâmbit.

Avea, încă din tinerețe, o anume obsesie pentru arme care, cu siguranță, s-ar putea crede că înflorise în momentul suprem al războiului. Dar nu. Nu-şi amintea să fi privit armele în timpul războiului. Ca şi cum acțiunea

executată prin intermediul lor ar fi barat posibilitatea de a le contempla. Şi abia acum, după mulți ani, Hinnerk îşi putea privi din nou, uneori, arma ca un spectator.

încă o dată a mirosit țeava şi, pe urmă, plăselele.

De fapt, ținându-şi un timp nasul lipit de metal, simțindu-i temperatura ca pe ceva dezagreabil, provenind din acea materie, acolo, în concentrație absolută, în tăcere totală şi anulând orice gând, Hinnerk reuşea să simtă mirosul propriilor mâini pe acea parte a armei.

Plăselele armei miros a om, în acest caz particular, a omul pe nume Hinnerk Obst. Şi tot ce miroase a om e uman, şi-a spus pentru o clipă, dar imediat apoi s-a concentrat asupra nasului. Exista în acea aparent scurtă traiectorie a obrazului, între lipirea nasului de plăselele pistolului şi apoi de țeava, o schimbare semnificativă : lângă țeava nu se percepeau alte urme olfactive, nu exista informația prezenței umane. Acea parte a armei nu mirosea a om, mirosea a altceva: a metal; un miros profund intimidant, un miros despre care ar fi fost imposibil să se spună: iată ceva care deschide apetitul ! Dar, în legătură cu plăselele armei, această frază era posibilă; fiindcă rămăşițele mirosului de om, în acest caz particular, mirosul mâinilor lui Hinnerk, era un miros organic, comestibil. De altfel, în reacțiile extrem de diferite provocate de mirosul neutru şi intimidant al țevii şi mirosul apetisant - chiar aşa, apetisant - al plăselelor pistolului, în diferența asta percepea Hinnerk ceva care-l speria. Nu era uşor de descris senzația respingătoare atrasă de identificarea mirosului mâinilor sale pe o armă, dar Hinnerk avea în mod clar intuiția că, prin acea cunoaştere, atingea o oroare ascunsă: posibilitatea ca o ființă omenească să mănânce o alta; posibilitatea

de a trata corpul celuilalt ca pe un aliment concret: acela care condiționează supraviețuirea.

52

Fiindcă era evidentă distanța dintre cele două elemente care aparent țineau de acelaşi obiect: simțea repulsie pentru țeava armei şi se simțea excitat de mirosul plăselelor. Iar în această excitație exista un amestec între un apetit domestic şi paşnic, dorința sexuală, şi o anume insatisfacție permanentă şi mai profundă.

Insatisfacție ce părea să se nască din ideea că, până atunci, nici un aliment nu-l mulțumise. Foamea lui se repeta, în mod stupid, zi după zi, iar Hinnerk se simțea dezamăgit şi, într-un fel, înşelat de această lipsă de creativitate organică. Ca un sunet care dăinuie după mii de zgomote ce se ivesc şi la un moment dat par să fie fundamentale, dar care dispar - astfel că apetitul său vulgar, zilnic, devenise o obsesie incomodă. încă foarte mulți ani după încheierea violenței războiului, nu se resemna cu faptul că instinctul de supraviețuire era îndreptat către căutarea hranei. Nevoia de a ucide pe care o trăise - i se părea mai nobilă pentru specia umană decât nevoia de a se hrăni.

în timpul războiului, nevoia primară de a mânca parcă trecuse în plan secund. Ca şi cum ar fi existat alte treburi mai urgente, în acest caz, aceea de a nu fi ucis. A nu fi ucis era mai important, mai urgent decât a mânca. Pot mânca mai târziu, însă nu pot evita să fiu ucis mai târziu. Şi urgența asta a armelor făcea tolerabil apetitul stomacului; ceva acum aproape imposibil de acceptat.

Hinnerk mânca de obicei cu greutate, cu un anume dispreț față de acest fapt deloc înălțător. A mânca nu era un act ca toate celelalte, era un fapt omenesc mediocru, un fapt aproape la fel de mediocru ca acela de a aştepta. A mânca era o altă formă de a aştepta, iar Hinnerk fusese antrenat să nu aştepte, să acționeze,

52

să se îndrepte spre lucruri şi să le ia în stăpânire. Fusese un soldat de front, un soldat care avansa pe coridorul deschis de pericol. Iar pentru el pericolul era locul privilegiat unde se înfăptuiau lucruri, se produceau evenimente. Ca şi cum pericolul l-ar accelera pe om, l-ar face supraactiv, un înfăptuitor, până la urmă un mare înfăptuitor, un mare constructor. Doar în mari pericole se construiesc edificii puternice; edificiile înălțate în siguranță i se par cumva false, lente, lipsite de frica ce accelerează dezvăluirea adevărului oricărei materii, fie că e vorba de materie umană, fie că e vorba de simple cărămizi.

Dar ceea ce îl excita acum, în momentul când, aplecat, mirosea plăselele armei, era propriul miros, mirosul mâinilor sale. Din senzațiile pe care reuşea să le distingă, ceva, pentru el, căpătase forță de câțiva ani:

Hinnerk ar fi fost în stare să mănânce carne de om.

Ceea ce îl excita în acel moment, încă o dată, aplecat peste arma sa depusă pe masă, era această lărgire a lumii, această îmbogățire a dorinței, cum îşi spunea uneori.

O simțea ca pe o capacitate în plus, o nouă forță, depăşind normalitatea, o posibilitate de a trece dincolo de anumite limite.

Dar forța pe care o simțea în el nu înceta să-l sperie.

2

Hinnerk avea o singură fotografie în casă şi, în noaptea aceea, a luat-o cu el. Cu cincisprezece minute înainte ca prostituata Hanna să sune, Hinnerk trântise tare uşa şi, cu arma prinsă, ca întotdeauna, la cingătoarea pantalonilor, lipită de burtă, înainta deja pe sub felinarele oraşului.

Picioarele, leneşe, întârziau să se decidă; paşii, la început hotărâți, îndepărtându-l de casă, deveniseră acum şovăielnici: aproape de ora patru dimineața, unde să se ducă ?

Imaginea bisericii îi va fi apărut lui Hinnerk în minte printr-una din acele fixații aleatorii, cărora câteodată este imposibil să li se dea o explicație completă. Intr-una din nopțile petrecute cu Hanna, aceasta îi pomenise de marea biserică a oraşului pentru că un tânăr, care-l ajuta pe părinte la

unele treburi, o frecventa; şi era chiar unul dintre cei mai puțin timizi, după cum spusese Hanna. Un tânăr frumos, după părerea ei. Şi intrase apoi chiar în detalii intime, cum făcea adeseori în dialogurile cu Hinnerk.

Tocmai amănuntele astea îi treziseră curiozitatea.

Niciodată nu făcuse sex cu un bărbat, dar, în anumite

54

momente, Hinnerk resimțea o tulburare evidentă față de corpul masculin. în cazul acelui tânăr, ceea ce-i atrăsese atenția era faptul că acesta îşi proclama, de câte ori era cu Hanna, dorința de a urma cariera preoțească.

Incompatibilitate care pe Hinnerk îl atrăgea.

Probabil în urma acestei discuții, Hinnerk s-a gândit în noaptea aceea să se îndrepte spre cartierul în care se afla o biserică din oraş. Nu se aştepta să-l întâlnească acolo pe tânărul de care-i vorbise Hanna, dar expresia lui era, evident, cea a cuiva care caută. Se simțea înfometat, condus de un apetit anormal. Un apetit omenesc, îşi spunea în sinea lui, în timp ce mergea. Iar contactul armei cu pielea sa, pe abdomen, îl liniştea:

în noaptea aceea, Hinnerk căuta ceva şi nu-i era frică.

54

Capitolul XII Gomperz, Theodor

1

Pereții Ospiciului „Georg Rosenberg" erau acoperiți de calendare. Cel mai vechi avea zece ani şi nimeni nu-l scosese de pe perete. Nu deranja.

Chibriturile erau interzise: iluminatul depindea exclusiv de dorința infirmierilor. Toate prizele se aflau într-o cabină încuiată şi, de la o anumită oră a zilei, doar unul sau două întrerupătoare puteau fi apăsate de către bolnavi.

Era o casă făcută să elimine misterele, cum spunea medicul-şef Gomperz. Căutaseră să simplifice atât procedurile, cât şi lucrurile înconjurătoare. Toate obiectele erau funcționale şi de utilitate simplă şi imediată, rar se găsea vreunul care să nu aibă însemnătate zilnică.

Inutil şi nenecesar era ceea ce bolnavul reuşea să uite, într-o zi oarecare. Se observa deci parcă un soi de împrejmuire a existenței, tot ce era excesiv se transforma în țintă medicală: căutau să elimine acel lucru, să-l scoată afară, să-l plaseze dincolo de acea împrejmuire. Ca şi cum fiecare existență, exact ca o încăpere, ar fi avut o ladă de gunoi, un loc anume marcat, unde să fie aruncate obiceiurile, acțiunile şi, pe cât posibil, gândurile care nu interesau. In acest caz, lucrurile care nu-i interesau

pe supraveghetori: pe medici. Ceea ce se arunca la lada de gunoi a fiecărui individ nu era deci selecționat chiar de el, ci de terapeuți. Iar greutatea nu consta în gestul de a arunca la gunoi, deodată, ceva care, aparținând personalității cuiva, îi dăuna; greutatea era ca lada cu reziduurile periculoase - aşa erau considerate - ale unei anumite existențe să fie uitată. De fapt, nu erau mulți cei care uitau ce li se furase şi pe care doctorii îi desemnau drept: vindecați de. Să fii vindecat nu însemna doar să încetezi să dezvolți anumite comportamente, ci şi să uiți traseul prin care oricând le-ai putea recupera.

Exista la „Georg Rosenberg" o preocupare pentru morală care era departe de a se opri la acțiunile fiecărui individ considerat nebun. A pătrunde ceea ce gândeau era de asemenea un obiectiv; mai exista un obiectiv excepțional construit în jurul a ceea ce nu se vede niciodată: interiorul capului.

Una dintre cele mai tulburătoare întrebări ale doctorului Gomperz, adresată oricărui bolnav, era tocmai asta: La ce te gândeşti, dragul meu ?

La ce te gândeşti ? Răspunsul adevărat la această întrebare nu putea fi cunoscut decât de el însuşi, nu putea fi împărtăşit. Toți puteau să mintă şi deci toți puteau să fie siguri. Dar ceea ce era înfricoşător în această întrebare era opusul ei: nici unul dintre bolnavi nu putea dovedi că spusese adevărul. Cum să dovedeşti că te gândeşti la un subiect anume ? Doctorul Gomperz nu putea decât să creadă, să accepte valoarea de adevăr a răspunsului, fără dovezi.

Astfel că, în ultimă instanță, vindecarea completă, care după ce trecea prin actele bolnavului se sfârşea

56

în gândurile lui, era, evident, pur arbitrară. Gomperz trebuia să creadă că bolnavul spunea adevărul despre gândurile sale şi că nu se gândea deci la nimic periculos sau în afara normalului; se fixa asupra unor subiecte utile şi concrete.

Doctorul Gomperz avea şi un soi de minimă morală infiltrată în judecățile sale asupra stării bolnavului. Uneori, Gomperz îndrăznea chiar să-i pună unui pacient următoarea întrebare: Ştii la ce trebuie să te gândeşti ?

Aşa cum profesorul de cutare disciplină, ca matematica sau gramatica, pune o întrebare concretă despre cutare conținut, Gomperz punea întrebarea asta ca şi cum celălalt ar fi fost la examen şi n-ar fi existat decât un singur răspuns corect. Chiar şi pentru persoanele sănătoase era ceva tulburător.

Până şi pentru Theodor Busbeck - obişnuit cu labirinturile mintale în care bolnavul şi medicul intrau câteodată -, acea întrebare era inacceptabilă sau, cel puțin, amenințătoare.

La ce trebuie să se gândească un om ? Spre ce trebuie omul să-şi îndrepte gândurile ?

56

Spre ce trebuie omul să-şi îndrepte gândurile ca să nu fie considerat nebun ? Iată problema ridicată de doctorul Gomperz şi la care Theodor Busbeck încearcă să reflecteze.

Era aici nu numai o problemă terapeutică, adresată nebunilor, ci şi o problemă morală, fundamentală, care-i privea pe toți oamenii.

La ce subiecte trebuie să se gândească un om moral ?

Şi la ce subiecte nu trebuie să se gândească ?

Sigur că Biserica încercase deja să răspundă la această întrebare; cu mult înaintea medicilor care-i supraveghează pe nebuni, preoții îşi

îndreptaseră vigilența şi judecata asupra gândurilor, nu numai asupra acțiunilor omeneşti.

Nu ajungea să se răspundă moralmente la întrebarea : ce acte trebuie să săvârşesc ? Trebuia să se răspundă cu aceeaşi consistență la întrebarea: ce gânduri trebuie să am ?

Doctorul Gomperz avea, astfel, despre nebunie deşi n-ar fi îndrăznit s-o afirme - o imagine asociată cu imoralitatea: nebun e cel care acționează imoral şi tot nebun e şi cel care, acționând moral, gândeşte într-un

mod imoral. Nebunia ar fi astfel o pură criză etică, de moment, şi deci vindecabilă, sau definitivă, veşnică, deci incurabilă. La criminal şi la idiotul care nu înțelege nimic, Gomperz identifica cele două tipuri de nebunie şi, prin urmare, de imoralitate: nebunia instalată în faptele criminalului şi nebunia instalată în lumea unde el va trebui să acționeze. Acțiunile nebunului care nu înțelege erau deci tot acțiuni criminale, chiar dacă nu făceau rău nimănui, fiindcă erau cauzate de lipsa de înțelegere, de ignoranță; şi, fiind neutre sau având chiar efecte pozitive, reprezentau tot acte imorale, căci fuseseră săvârşite inconştient. Inconştiența este imorală spunea Gomperz -, este criminală.

Theodor Busbeck şi Gomperz avuseseră deja câteva discuții pe această temă. Deşi mai respectat ca cercetător ştiințific, Theodor nu ocupase niciodată un loc atât de important în gestionarea practică a nebuniei ca cel ocupat de Gomperz la Ospiciul „Georg Rosenberg".

Exista deci în discuțiile dintre cei doi bărbați, dintre cei doi medici, o acuzație încrucişată, niciodată exprimată, dar mereu prezentă în subtextul dialogului şi al argumentelor. Theodor gândea despre Gomperz: nu ştii atât cât ştiu eu, iar Gomperz gândea despre Theodor : n-ai făcut atât cât am făcut eu.

In pofida controverselor teoretice, Theodor respecta deciziile medicale ale lui Gomperz în privința Myliei, soția sa. Se poate chiar spune că cei doi bărbați manifestau o cordialitate reciprocă, nu doar profesională. Theodor vorbise deja, o dată sau de două ori, despre cercetarea sa, în care încerca să

întrevadă dezvoltarea ororii de-a lungul Istoriei şi posibilitatea de a se ajunge la un grafic care să identifice locul naşterii unei tragedii în secolul următor. Intuiția lui Theodor că acest grafic

istoric s-ar putea intersecta cu un grafic individual îl fascina pe Gomperz. El tratase mult mai multe cazuri de boli mintale - şi mai violente - , dar îndrăzneala teoriei lui Theodor Busbeck era demnă de invidie. De mai multe ori, lui Gomperz îi venise să-şi abandoneze funcțiile ca să i se ofere drept colaborator la această cercetare. Totuşi, se vedea limpede că era vorba de un proiect individual, pe care Theodor nu l-ar fi împărtăşit cu nimeni. Cu timpul, se născuse o anume admirație între cei doi bărbați, care însă nu stingea complet ostilitatea izvorâtă din senzația reciprocă şi dezagreabilă că el n-are nevoie de mine. Nu aveau nevoie unul de celălalt; păreau deci pregătiți, la nevoie, pentru ură.

Capitolul XIII Theodor, Gomperz, Krauss

1

Intrase de câteva minute în cabinetul doctorului Gomperz. Un disconfort evident făcea să întârzie prima frază relevantă. Theodor Busbeck fusese chemat de un secretar al lui Gomperz, ca să se prezinte în ziua cutare, la ora cutare. Nu era deci vorba de o conversație particulară. Subiectul era soția sa, Mylia, internată acolo.

în fine, Gomperz a început:

— Domnule doctor Theodor Busbeck, am să trec direct la subiect. Credeți-mă că nu-mi face plăcere acest rol.

Theodor era aşezat în fața lui Gomperz, care, în spatele biroului, se legăna pe scaunul său cu rotițe.

— Ce se întâmplă cu Mylia ?

— Domnule doctor Busbeck, vă voi spune cu toată franchețea pe care mi-o permite pudoarea. Ştiu că mă aflu în fața unui medic, dar nu în calitatea asta v-am rugat să veniți.

— Iată: este vorba despre soția dumneavoastră, Mylia, şi un alt pacient. Au făcut-o. în fața celorlalți bolnavi.

Acum două zile. îmi cer scuze că vă comunic aşa ceva,

59

dar nu-mi rămâne nici o alternativă. Au văzut mulți.

Diferiți pacienți şi doi infirmieri, care au acționat imediat. Dar trecuseră deja câteva minute. Gălăgia făcută de ceilalți bolnavi i-a alertat pe infirmieri. îmi cer scuze că vă relatez lucrurile aşa de direct. Trebuia să vă spun - a continuat Gomperz -, oricum v-ar fi ajuns la urechi. Ştiți cum vorbesc bolnavii. Sunt în stare să mai inventeze şi alte lucruri, care nu s-au întâmplat.

Iar infirmierii au văzut şi ei. Nu toți infirmierii au învățat să tacă. Ieri m-am tot gândit cum să vă spun, dar au început deja să apară alte poveşti neadevărate, asociate cu numele soției dumneavoastră. Am socotit că e urgent să vă vorbesc, ca să nu ajungă la dumneavoastră nici o minciună. Doar asta s-a întâmplat, restul sunt invențiii.

— Despre cine e vorba ?

— Ştiți că nu trebuie să furnizez acest tip de informații. Toți bolnavii mei sunt egali. Prin lege, nu vă pot da informații decât despre soția dumneavoastră, Mylia.

— Spuneți-mi numele.

— Doar numele.

— Ernst Spengler. Schizofrenic.

59

2

— Era deja aici de doi ani, când a fost internată soția dumneavoastră.

— Ernst Spengler, a murmurat Theodor.

— Sper să păstrați această informație pentru dumneavoastră. Nu respect, în acest moment, procedurile uzuale. Am vrut doar să vă satisfac curiozitatea.

— El ce are ?

— Ernst ? Schizofrenie. De ce vreți să ştiți ? Nu vă pot spune mai mult. Şi nu văd la ce v-ar folosi.

Gomperz a început să frunzărească nişte hârtii de pe birou.

— Să nu dați prea mare importanță celor întâmplate, vă rog. Ştiți mai bine decât mine...

— Trebuie despărțiți, a spus aspru Theodor, întrerupându-l. Nu trebuie să se mai vadă niciodată. Nu trebuie să mai aibă nici un contact. In nici o situație.

Gomperz a respirat adânc şi a coborât glasul:

— Ştiți bine că asta e imposibil, domnule doctor Theodor Busbeck. Conform regulamentului, este evident că vor fi pedepsiți, dar nu putem împiedica orice contact între cei doi. Nu sunt prizonieri. Nu sunt criminali. Există o sală comună, există proceduri care-i

reunesc pe bolnavi, la anumite ore. Nu e posibil să fac ce-mi cereți.

— Foarte bine, a spus Theodor. Suntem la „Georg Rosenberg", aici nu se plăteşte ca la pensiune. Eram convins că ştiți să rezolvați problemele.

Gomperz s-a sculat - după câteva clipe -, s-a îndreptat spre un dulap de lemn, a deschis un sertar şi a scos de acolo două foi.

— Există un singur procedeu, a spus Gomperz, prin care putem obține condițiile pe care le doriți, domnule doctor Busbeck, dar poate că n-ar fi...

— Spuneți.

— Fiecare instituție îşi are regulile ei, după cum ştiți.

Uneori, sunt foarte diferite de la un loc la altul. Şi aici avem regulile noastre, evident, şi îndrăznesc să cred că ale noastre sunt mai drepte, n-aş putea conduce această instituție dacă n-aş crede asta. Cele mai drepte pentru bolnavi şi pentru familiile lor.

Gomperz a continuat:

— In privința lui Ernst, după cum vă dați seama, nu puteți decide nimic, domnule coleg. E un individ autonom, a cărui viață nu vă priveşte, chiar dacă prin acest lamentabil accident el şi-a intersectat existența cu a

dumneavoastră. In privința soției dumneavoastră însă, aveți unele drepturi, aş spune: aveți câteva posibilități, ca soț al unei doamne care se află în instituția noastră din motivele pe care le cunoaştem. De fapt, avem un procedeu, pe care între noi îl numim îndepărtare socială temporară. Putem să izolăm anumiți bolnavi pentru o anumită perioadă. Avem trei camere prevăzute în acest scop, două nu sunt ocupate. Aceste camere au cele mai bune condiții posibile. Dacă doriți, puteți să

le vedeți. Sunt nişte saloane decente. Aplicăm aceste procedee, a continuat Gomperz, bolnavilor care devin periculoşi. Nu este cazul, desigur, dar am putea...

— Ba este cazul, mi se pare, a spus Theodor Busbeck.

— Nu este cazul, a repetat Gomperz ridicând tonul, dar am putea găsi o soluție de consens.

Deodată s-a făcut linişte în încăpere. Gomperz, cu ochii plecați, citea condițiile scrise în documentul care instaura în mod legal procedura de izolare a unui bolnav.

— Dragă doctore Busbeck, a spus în cele din urmă, poate că acest accident care s-a petrecut cu soția dumneavoastră ar putea, da, să fie considerat pasibil de...

Dar nu o putem face decât cu autorizația dumneavoastră. Ar trebui să semnați cererea. Nu e ceva care să ne facă plăcere. înseamnă, practic, să decidem ca ei să stea izolați pe o perioadă de maximum un an. La nivel terapeutic, cred c-ar putea avea chiar efecte pozitive asupra soției dumneavoastră, dar nu e...

— Vreau să semnez, a spus Theodor Busbeck.

Gomperz îi întinsese deja documentul lui Theodor Busbeck, care îl citea.

— Citiți şi gândiți-vă bine, a spus Gomperz. Luați documentul acasă şi hotărâți-vă dacă mergeți până la capăt.

— Nu-i nevoie să-l iau acasă, a spus Theodor, îl iscălesc chiar acum.

— Domnule doctor Theodor Busbeck, vă rog.

— îl iscălesc chiar acum, a repetat Theodor.

— Domnule doctor Busbeck, documentul are o valabilitate de un an. Orice s-ar întâmpla, nu poate fi revocat decât tot de dumneavoastră. Un an înseamnă mult timp. Gândiți-vă bine.

Theodor a dat din cap şi a scos un stilou din buzunar.

— Iscăliți cu acesta, vă rog, i-a oferit Gomperz stiloul său, cu cerneală neagră.

— Gata, a spus Theodor, întinzând directorului documentul semnat.

— Vom face cum doriți.

Theodor Busbeck se pregătea să iasă, când Gomperz a murmurat:

— Domnule doctor Busbeck...

62

-Da?

— Nu veți cere divorțul, nu-i aşa ? Acest document are o valabilitate de un an. Nu-l putem schimba. N-ar fi corect să cereți divorțul după asta.

— N-ar fi corect, a spus Theodor. La revedere, domnule doctor Gomperz.

62

4

Theodor Busbeck a intrat în cabinetul avocatului Krauss, prieten de-al său, şi după un schimb de cuvinte amabile, a spus:

— Vreau să începi chiar azi să te ocupi de divorțul meu.

Avocatul Krauss a făcut o mică pauză, pentru ca fața lui să-şi regăsească sobrietatea necesară. Fără să spună un cuvânt, s-a dus spre scaunul său, redobândindu-şi spațiul unde să-şi poată asuma rolul pe care brusc prietenul său, Theodor Busbeck, i-l pretindea. In timp ce parcurgea acest scurt traseu, fața avocatului Krauss căuta, pe cât posibil, să facă să transpară un simțământ de dezolare, dezolare prietenească, individualizată, fără să cadă într-un exces emoțional deplasat, față de modul cum

introdusese Theodor chestiunea în discuție. Cu toate astea i s-a părut indispensabil, evitând orice cuvânt, să-şi arate regretul.

Căutând un ton al vocii potrivit, avocatul Krauss, după ce a tras spre sine o foaie de hârtie şi un stilou, a întrebat:

— Ce cauză invoc, Theodor ? Probleme... mintale ?

63

Theodor a răspuns dintr-un foc, fără nici o emoție vădită:

— Adulter.

Dar, după o scurtă pauză, s-a corectat:

— Probleme mintale.

— Aşa să fie, a spus avocatul Krauss.

63

5

Două luni mai târziu, Theodor a fost chemat din nou la Ospiciul „Georg Rosenberg", ca să stea de vorbă cu Gomperz.

— Luați loc, domnule doctor Busbeck.

Gomperz a continuat:

— Domnule coleg, iată-ne înc-o dată față-n față.

Ştiu că divorțul înaintează, departe de mine să vă fac reproşuri; nu mai este rolul meu. V-am chemat pentru a vă da o informație care, să zicem, chiar şi ținând seama de procedura de divorț... o informație care, într-un fel, cum să vă spun, mă implică şi pe mine...

Gomperz a făcut o mică pauză:

— Suntem gata să ne asumăm responsabilitatea. Un asemenea lucru nu se poate petrece în instituția noastră. Iată ce trebuie să vă spun: soția dumneavoastră, Mylia, este gravidă.

63

Capitolul XIV Gomperz, Theodor

1

— Repet, domnule doctor Busbeck, suntem pregătiți să ne asumăm răspunderea. Am vorbit cu direcțiunea şi e evident că, dacă doriți, vă vom despăgubi pentru această situație mult prea dezagreabilă. Cred că nu va fi necesar să ne complicăm pe altă cale; direcțiunea va şti să-şi asume responsabilitatea. Evident că există şi o altă problemă: graviditatea Myliei e deja comentată în tot spitalul. E imposibil să reparăm lucrurile. Este, de asemenea, evident că nici Mylia, nici bărbatul de care v-am vorbit, Ernst Spengler, nu sunt în măsură ca, în anii viitori, să se îngrijească de un copil; de ei trebuie să se ocupe cineva şi, foarte curând, nu întrevăd posibilitatea ca unul sau altul să iasă de aici. Mylia, soția dumneavoastră, fosta dumneavoastră soție, e bucuroasă de eveniment, lucru pozitiv şi, dată fiind situația, am schimbat, după cum prevede regulamentul, condițiile de cazare: Mylia are acum o altă cameră şi nu mai este izolată. Dată fiind graviditatea, nu am avut nevoie de autorizația dumneavoastră pentru aceste schimbări, dar sunt sigur că veți înțelege. Independent de indemnizația pe care o veți considera corectă, am vrea să supunem considerației dumneavoastră soarta copilului

64

care va veni. în momentul conceperii, Mylia era soția dumneavoastră; legal, dacă doriți, puteți să vă asumați paternitatea, dar în mod evident, după cele întâmplate, nimeni nu poate pretinde nimic de la dumneavoastră.

Trebuie să vă mai spun că, din nefericire, există probabilitatea ca acest copil să vină pe lume cu malformații.

Oricare ar fi decizia dumneavoastră, pentru noi va fi o decizie corectă şi definitivă, pe care o vom accepta până la capăt. în calitate de coleg, permiteți-mi să vă spun, în acest moment dificil, că orice hotărâre a dumneavoastră va fi inatacabilă sub aspect etic.

64

2

Gomperz s-a oprit din vorbit şi a respirat adânc. Aşezat pe scaun, în spatele biroului său, avea pentru a doua oară, în câteva luni, o discuție

dificilă cu doctorul Theodor Busbeck, unul dintre cei mai respectați cercetători în materie de sănătate mintală din țară. Theodor Busbeck rămăsese tot timpul tăcut, uşor înclinat în față, parcă pentru a încasa o pedeapsă verbală; era un soi de incriminare a propriilor fapte, în raport cu parcursul său. Gomperz vedea în Theodor acea încercare de rezistență a unei minți strălucite în fața realității şi a evenimentelor care se succedă fără control. Era evident că raționamentele lui Theodor fuseseră brutal întrerupte de existență. Fără nici o posibilitate de anulare, viața devenise, în scurt timp, alta, străină, fără voia şi fără consimțământul lui. Cineva transformase viața lui intensă, uzurpând controlul individual cu care se făIea până atunci. Influențe ale mediului înconjurător, şi-a spus Gomperz cu oarecare ironie, stăpânindu-şi zâmbetul: până şi capetele cele mai strălucite sunt influențate de mediul înconjurător.

Gomperz nu se putea împiedica să simtă milă față de colegul său. In momentul acela, resimțea o anumită

vanitate (pe care, plin de încordare, încerca s-o ascundă), aflându-se pur şi simplu într-o poziție de forță față de Theodor. Deoarece, chiar în responsabilitatea sa, ca medic-şef al acelui ospiciu, responsabilitatea lipsei de vigilență care dăduse naştere întregii probleme, nu exista în el implicare emoțională. Gomperz dăduse greş la un indice profesional important, fără îndoială, dar care nu se răsfrângea profund asupra întregii sale existențe; era o lipsă care putea fi anulată. O lipsă care putea fi anulată cu bani.

Iar paradoxul era că, dimpotrivă, Theodor, neavând nici o responsabilitate în situația actuală, se trezea totuşi cu povara unei lipse mult mai grave, a unei lipse profunde : o întrerupere exterioară care îl obliga să participe mai mult la lume. Acel moment de decizie era într-adevăr o invitație a lumii ca Theodor să participe la mersul ei. Ca şi cum ar fi fost o pedeapsă. Cineva care, treptat, se îndepărtase de circumstanțele existenței şi, de mulți ani, se cufundase într-o cercetare importantă despre nebunia individuală şi universală, cineva care, din când în când, publica un articol ştiințific cu nenumărate ecouri şi consecințe imediate, cineva de acel calibru

intelectual înțelegea, până la urmă, că masa realității nu era doar gata, pregătită pentru el. Şi ceilalți mănâncă, a murmurat Theodor, foarte încet.

Gomperz nu a priceput aceste cuvinte şi a preferat să aştepte. îşi îndeplinise misiunea şi acum trebuia să tacă şi să aştepte. într-un fel, savura momentul: lumea practică - pe care simțea că o reprezintă - pedepsea în acel moment raționamentele şi o anume viață orgolioasă care îşi închipuia că poate exista, de la început până la sfârşit, fără să aibă nevoie de ceilalți. Acum, ceilalți au nevoie de tine, dragă Theodor, îşi spunea

Gomperz: tocmai au năvălit în calea ta. Nu poți continua ca până acum, trebuie să decizi. Şi nu e o teorie ceea ce vei decide, nici un grafic.

Gomperz se străduia să-şi controleze respirația şi să nu manifeste nici o emoție; în realitate, se chinuia teribil să-şi ascundă surescitarea, de vreme ce, în clipa aceea, un anume instinct pervers - a cărui existență o recunoştea şi cu care nu se mândrea -, o anume perversitate îşi făcea simțită prezența, gata să devină explicită.

Gomperz îşi amintea anumite grafice pe care Theodor Busbeck i le arătase, în discuții despre teza privind distribuția izvoarelor ororii în lume, de-a lungul timpului, şi-avea acum chef să le pună pe masă şi să spună, ațintindu-şi ochii asupra ilustrului cercetător: Iată-ți graficele, vezi acum dacă te-ajută la ceva!

Astfel, Gomperz avea senzația că acel moment era dovada evidentă că teoria lui Busbeck nu funcționa.

Dacă el nu înțelesese ce i se întâmpla lui sau, cel puțin, persoanei celei mai apropiate emoțional de el, cum voia oare să dovedească ceva despre restul lumii şi despre secolele trecute ?

Dragul meu Theodor, nu poți să decizi?! exclama Gomperz în sinea lui şi, fără s-o arate, manifesta deja, în interior, un zâmbet maliții os, un zâmbet rău. Nu poți să decizi, cu atâta inteligență? La ce serveşte atunci acest cap strălucit ? Theodor Busbeck, dacă ți-ai vedea acum fața! O față imbecilă, amice, cum e posibil, vei spune, dar chiar asta văd eu de aici: fața ta e albă, îmbălsămată. Ca a unui ignorant în fața realității. Dragul meu Theodor

Busbeck, dacă ar intra acum aici un şobolan, ți s-ar urca pe umeri şi ar coborî liniştit, atingându-şi coada lungă de nasul tău, tot nu ți-ai da seama de nimic; nu te-ai apăra, pentru c-aifi cufundat în gânduri! Dar

şobolanii nu te-aşteaptă să termini de gândit ca să acționeze; ei îi dau înainte, amice Tbeodor, sunt aici, sub tine şi sub mine. Nu se opresc, dintr-o parte într-alta, adulmecând cu boturile rămăşițele pe care le lăsăm în urma noastră, vârându-se în găuri mici, cu picioruşele sprintene parcurgând, cu aceeaşi nonşalanță, tranşeele militare şi bibliotecile, făcând una cu pământul cultura şi violența noastră. Amice Tbeodor Busbeck, dacă ți-ai vedea acum mutra! Mutră de şobolan, dragă Busbeck! Un cercetător şobolan, care vrea să explice totul prin teoriile sale, care vrea să arate că o bibliotecă şi un tranşeu militar nu-s făcute din acelaşi material, dar nu reuşeşte; eşuează. Dragă Busbeck, ai nevoie de aprovizionare urgentă, de ajutor: Gâtul prea îți iese în evidență, venele încep să te conducă, le văd acum pulsând la suprafață. Dragul meu Tbeodor, nu muri tocmai când viața are atâta nevoie de tine, tocmai când viața te cheamă!

— Un pahar cu apă, domnule doctor Busbeck ?

Busbeck a dat din cap în tăcere.

Nu mai face alte greşeli, Busbeck, ai nevoie de aprovizionare, capul nu-ți mai este de-ajuns.

— Mă duc după un pahar cu apă, a spus Gomperz delicat, v-ați albit la față.

Dar Theodor Busbeck s-a ridicat brusc:

— Mulțumesc, domnule doctor Gomperz. Vă mulțumesc pentru amabilitate. Rămân cu copilul. Vă rog, scrieți în hârtii că e copilul meu. Doresc să vă ocupați de fosta mea soție cu toată atenția, până la naşterea copilului. Când se va naşte, cineva, din partea mea, va veni să-l ia. Cât priveşte indemnizația, evident că nu renunț la ea: cred că trei milioane e o sumă potrivită şi va fi suficientă pentru a evita ca un singur articol

de-al meu să dea de pământ cu excelenta reputație a Ospiciului „Georg Rosenberg", pe care îl conduceți.

Vă mulțumesc pentru amabilitate, domnule doctor Gomperz. Cu siguranță, ne vom reîntâlni în împrejurări mai puțin complicate.

Theodor Busbeck a ieşit din cabinet după o viguroasă şi rapidă strângere de mână, iar Gomperz s-a prăvălit pe scaun. Trei milioane, spusese Theodor Busbeck!

Gomperz, afundat în scaun, se făcuse alb ca varul.

68

Capitolul XV Europa 02

1

Theodor îşi lăsase ca de obicei fiul de şapte ani, pe Kaas Busbeck, la şcoală şi, aşezat la o masă din bibliotecă, se pregătea să înceapă consultarea documentelor legate de o anumită perioadă din Istorie, când atenția i-a fost atrasă de o operă de ficțiune pe care bibliotecarul o pusese în fața lui, cu un bilețel: Aceste cărți v-arputea interesa, domnule doctor. Cartea se numea Europa 02.

Busbeck a răsfoit-o: părea un catalog. A început să citească o pagină la întâmplare şi a continuat: răsfoind, sărind pagini, revenind.

68

Europa 02

(I)

Cine comite vreo greşeală e exclus; e închis într-o cutie. Cine se află afară vede doar cutia. Dar cine este închis, exclus, reuşeşte să vadă în afară. Vede tot, ne vede pe toți.

în fiecare despărțitură sunt zeci de cutii. Mii de cutii, în tot locul. Majoritatea sunt goale. Altele conțin persoane excluse. Nimeni nu ştie care cutii conțin persoane.

Cutiile sunt atât de multe, încât nimeni nu le dă importanță. Se poate afla acolo o persoană, chiar cea pe care o iubeşti, dar nici nu te uiți. Nu mai produc nici un efect. Treci pe lângă ele de sute de ori.

69

Europa 02

(II)

Când auzi sunetul, ai cinci minute să revii în celula ta. In cei câțiva metri pătrați care sunt proprietatea ta.

Nu poți ieşi de-acolo şi nimeni nu poate intra.

Abia după ce se înregistrează starea civilă poți ieşi din spațiul tău privat. La unele persoane, înregistrarea poate să dureze zece minute, la altele zece zile.

Poți sta zile-n şir fără să ieşi din spațiul tău. în aşteptare. Când trece mult timp şi-i auzi deja pe ceilalți pe coridoarele comune, intri la bănuieli. Crezi că te-au uitat.

Ți se trece în registru corpul, măsurile exterioare.

Iau mostre din tot ce produce el şi-ți înregistrează şi lucrurile, obiectele din spațiul tău. Fac fotografii din diferite unghiuri. Verifică cifre. Verifică dacă există ceva în celulă care nu-ți aparține. Sau dacă lipseşte ceva.

69

Europa 02

(III)

Poți să respecți regulile întocmai, dar, la un moment dat, ei îți prezintă un mic document-lege, şi-atunci înțelegi: o să fii omorât.

Ceea ce fac ei e aleatoriu, dar niciodată ilegal. Mai întâi îți arată legea, documentul care determină acțiunea.

Nimeni nu rezistă. Oamenii acceptă legea. Dacă nu, ar fi mai rău.

69

Europa 02

(IV)

Examenele medicale se fac în locuri publice.

Stai într-un loc. Deodată, eşti atins pe umăr şi ți se spune: Examen medical. Imediat te ridici în picioare, te sprijini de perete şi te dezbraci complet.

La fiecare examen medical ți se face o cruciuliță în podul palmei. Unora li s-au făcut deja cu zecile. Şi toată lumea ştie că bolile apar odată cu examenele medicale.

Cum sunt marcate în podul palmei, unii caută să-şi sucească brațele, ca să țină palmele în sus. Dar, prin acest gest, ei se demască. Provoacă cea mai mare repulsie.

Ceilalți se îndepărtează.

70

Europa 02

(V)

Nu te ating niciodată: contagierea se face prin extremitățile aparatelor. Cu ochii nu distingi nimic, dar instrumentele par să aibă vârful acoperit de o pulbere granuloasă. Cât timp nu simți aparatele, nu ți-e frică.

După aceea, da.

70

Europa 02

(VI)

Uneori, doar te sperie. îți fac o incizie pe piele pe urmă o închid. Strâng aparatele. Spun: Nici o boală; şi zâmbesc. Se îndepărtează, iar tu începi să te îmbraci. <u

Alteori e altfel. Fac mici incizii. Te ating cu aparatele. Extrag lucruri mici din corpul tău, nu contează ce; nu doare. 6

X

119

Europa 02

(VII)

Brusc, pierzi contactul cu o persoană pe care o salutai zilnic. Nu mai ştii unde este. Poate fi Exclusă într-o cutie sau omorâtă. Sau poate fi Dislocată într-o celulă îndepărtată.

71

Europa 02

(VIU)

Ei urmăresc bolile ciudate. Urmăresc bolnavii ciudați. Cine are o boală ciudată încetează să fie bolnav, intră în categoria criminalilor.

Cine are o boală normală înseamnă că a ascultat şi şi-a executat sarcinile întocmai. O boală ciudată dezvăluie o lipsă: s-a greşit față de igienă sau față de adevăr.

71

Europa 02

(IX)

Prima dată sau când e vorba de cineva pe care-l cunoaştem, ne apucă pumnul strâns şi ne conduc mâna.

Noi trebuie să ne supunem. Nimeni nu refuză. Ne apucă pumnul şi ne conduc mâna ferm, doar ca să nu tremurăm. Să nu greşim. Să torturăm cu precizie.

In orice loc şi în orice moment, poți auzi: Tortură.

Şi eşti chemat.

Pot să te desemneze ca să torturezi sau ca să fii torturat. Nu e nevoie să comiți o greşeală. Ei pot să te aleagă aleatoriu ca să suferi.

Când îți spun: Tortură, nu ştii dacă te cheamă ca să torturezi sau ca să fii torturat.

După ce au rostit cuvântul acesta, trebuie să-i urmezi.

Nu există alternativă: vei dori să torturezi.

Torturile sunt executate în celula celui pe care l-au ales drept călău. De aceea, când vezi că se îndreaptă spre celula ta, nu reuşeşti să-ți învingi bucuria: strângi pumnii, scoți un urlet de satisfacție.

71

Abia când vei intra în celula ta vei vedea pe cine urmează să torturezi. Poate să fie un necunoscut, dar poate să fie şi un prieten ori cineva pe care îl iubeşti. In acel moment, ți se va face greață, nu atât de actul de tortură, la care eşti obligat, cât de bucuria resimțită cu câteva clipe în urmă, când ai înțeles că nu vei fi tu victima; o bucurie instinctivă, care nu a răspuns nici unui ordin şi care, tocmai de aceea, te va îngreţoşa mult timp.

72

Capitolul XVI Theodor

1

Theodor Busbeck a închis cartea Europa 02, iritat.

A împins-o spre capătul mesei şi a tras către el documentele pe care intenționase să le consulte în dimineața aceea.

Supraviețuitorul unui lagăr de concentrare spusese:

„Oamenii normali nu ştiu că totul e posibi". Theodor a subliniat fraza.

Pe altă pagină a citit:

„Un evreu eliberat de la Buchenwald a descoperit, printre ofițerii SS care-i înmânau documentele la plecarea din lagăr, pe un fost coleg de şcoală, căruia nu i-a adresat nici un cuvânt, dar pe care l-a privit fix în ochi. Din proprie inițiativă, cel pe care-l privea în felul acesta i-a spus: « Trebuie să înțelegi, am cinci ani de şomaj în urma mea; cu mine, ci pot face tot ce vor »."

Theodor a transcris pasajul în carnetul său. Legătura dintre şomaj şi oroare.

Următorul pas al cercetării va cuprinde recenzarea numărului de şomeri în diferite perioade istorice. Totuşi, ce era considerat şomaj cu cinci secole în urmă ? Evident că definiția masacrului era mai puțin ambiguă decât cea a şomajului. Moartea putea fi ascunsă; de la începuturile Istoriei, mii de gropi comune vor mai fi

72

de descoperit, dar erau fapte care nu permiteau o a doua interpretare: un cadavru e un cadavru. Statutul de şomer, în schimb, e discutabil: câți ani fără ca o persoană să lucreze sau câte luni ar fi suficiente ? Şi dacă cineva ar lucra o oră pe săptămână ? Aici, numărul întrebărilor era nesfârşit. Ar trebui totuşi să caute legătura dintre şomaj şi oroarea exercitată asupra unui grup de oameni slabi; şi să înțeleagă în ce punct şomerii ar trece de partea victimelor sau de partea propriilor călăi.

Theodor presimțea, fără a avea pentru moment acces la nişte cifre concrete, că oroarea ar îngloba bărbați şi femei, şomeri, fără discriminare. Era brutal să gândească astfel, dar a exercita oroarea era o activitate, la fel ca a fi victima ororii. Două activități, două acțiuni.

Părea atunci să se profileze în raționamentul lui Theodor o dovadă în plus: oroarea suspendă activitatea; activitatea utilă, oricare-ar fi ea, este deviată imediat spre instinctul de supraviețuire ori spre celălalt, la fel de puternic în Om: instinctul de călău. Nimeni nu coace pâine în timp ce e torturat şi doar în chip de divertisment abject ar coace cineva pâine în timp ce torturează. Acest lucru era atât de evident, încât a-l formula părea o stupizenie. Important era, atunci, să înțeleagă dacă, înainte ca oroarea să fi apărut, cei responsabili pentru ea şi victimele lor erau nu atât lucrători în sensul obişnuit, ci oameni activi; dacă se îndreptau spre altceva. Ar putea un om care este entuziasmat de o anumită activitate comună să se transforme a doua zi într-un călău ? Aceasta era întrebarea, iar Theodor Busbeck o mai formula astfel: cineva care este entuziasmat de colecția sa de timbre sau de descoperirea unui nou corp ceresc ar putea, a doua zi, să îndeplinească rolul celui care dă chip ororii ?

Theodor Busbeck a luat o carte pe care o avea în fata sa si a citit:

„[...] şase milioane de ființe omeneşti au fost târâte spre moarte fără să aibă posibilitatea de a se apăra şi, mai mult, în majoritatea cazurilor, fără să bănuiască ce avea să li se întâmple. Metoda folosită a fost intensificarea terorii. A constat, la început, în neglijență calculată, privațiuni şi umilire [...]. A venit pe urmă înfometarea, la care se adăuga munca forțată: oamenii

mureau cu miile, dar într-un ritm diferit, conform cu rezistența fiecăruia. Apoi, a venit rândul fabricilor morții şi oamenii au început să moară de-a valma: tineri şi bătrâni, slabi şi puternici, bolnavi sau sănătoşi; mureau nu în calitate de indivizi, adică de bărbați sau femei, de copii sau adulți, de băieți sau fete, buni sau răi, frumoşi sau urâți, ci reduşi la cel mai mic numitor comun al vieții organice, cufundați în prăpastia cea mai sumbră şi mai profundă a egalității prime; mureau ca nişte vite, ca nişte gunoaie care n-ar fi avut corp, nici suflet şi nici măcar un chip pe care moartea să-şi pună pecetea".

„Iar în această egalitate monstruoasă, fără fraternitate, nici umanitate - o egalitate care-ar fi putut fi împărtăşită cu câinii şi pisicile -, se vede, ca şi cum s-ar oglindi în ea, imaginea Infernului."

„După intrarea în fabricile morții, totul devenea accidental şi scăpa atât de sub controlul celor care produceau suferința, cât şi al celor care o suportau. Şi au fost multe cazurile când cei care într-o zi produceau suferință se transformau a doua zi în victime."

Theodor a respirat adânc şi tocmai se pregătea să-şi continue lectura, când a auzit că-l cheamă cineva, cu glas scăzut. Un bărbat s-a îndreptat spre el, aplecându-se ca să-i vorbească:

— Domnul doctor Theodor Busbeck ?

-Da?

— Tatăl dumneavoastră. E pe moarte.

74

Capitolul XVII Kaas, Hinnerk

1

Kaas Busbeck avea acum doisprezece ani şi nu ieşise niciodată pe stradă la ora aceea din noapte, singur. Se pogora asupra lui o temere care n-avea nici o legătură cu „Noapte bună, copii", cum se spunea la sfârşitul poveştilor; ceea ce auzea, dimpotrivă, era „Noapte rea, noapte teribilă".

Umerii lui strânşi protestau concret împotriva frigului : plecase grăbit de-acasă, o simplă hăinuță nu-i era suficientă. Se afla pe stradă, era un copil, dar avea o misiune: tatăl lui, Theodor Busbeck, medic, ieşise în miez

de noapte, lăsându-l singur; misiunea lui era să învingă frica şi să-şi găsească tatăl.

Băieţaşul Kaas se gândea deja la modul cum l-ar critica în public: ar vorbi tare, ar pretinde să fie respectat; ăsta nu era un comportament potrivit, să-şi lase fiul singur. Avea doar doisprezece ani şi picioarele foarte subţiri. Chiar şi din punct de vedere legal, gestul ăsta era inacceptabil, îşi spunea.

Kaas uitase pentru câteva clipe de picioarele sale şi mergea cu o viteză hotărâtă. Neatent, din cauza amestecului de frică şi anticipare, umbletul său îi accentua

deficienţele; un hohot de râs l-ar fi agresat cu siguranţă, dacă s-ar mai fi aflat pe-acolo şi alte persoane.

Perfecţiunea străzilor înăbuşea dorinţa de joacă, trotuarele în linie dreaptă erau drumuri naturale, întărite de o idee despre lume pur omenească; pe trotuare, chiar şi noaptea, fără circulaţia automobilelor, domnea o senzaţie de siguranţă: ca şi cum, deasupra acestor construcţii artificiale, nu s-ar putea petrece lucruri animalice.

Imprudenţa lui Kaas era efectul protecţiei exagerate pe care o primise de la toată familia Busbeck, şi în special de la tatăl său, Theodor. Cei doisprezece ani ai lui Kaas nu însemnau mare lucru, ba chiar nimic; acolo, noaptea, când toate urmele cunoscute dispăreau din pricina întunericului. Kaas nici măcar nu ştia că noaptea era mai sigur să meargă pe mijlocul străzii, deoarece, cu mai mult spaţiu în jur, ar fi putut vedea mult mai devreme orice pericol s-ar fi apropiat. Kaas era un băiat naiv care, la patru dimineaţa, în mijlocul oraşului, singur, continua să se teamă mai curând de o maşină în viteză decât de orice altă prezenţă omenească.

Kaas înainta. Noaptea nu se pun multe întrebări, mişcările ascultă de corp şi doar în mintea lui se străduia să găsească destule cuvinte cu care să-şi dojenească tatăl. Tatăl lui uitase de el.

Piciorul drept se târa tot mai greu pe asfalt, o oboseală naturală începea să se facă simţită în corpul deficient al lui Kaas, cu o rapiditate

înfricoşătoare. De câțiva ani, băiatul îşi pierduse orice interes pentru corpul lui; ştia foarte bine că e latura lui slabă, pe lângă felul său de a vorbi, împleticit. Cu toate îndemnurile tatălui şi orele de gimnastică medicală la care îl înscrisese,

76

Kaas renunțase rapid la orice faptă de vitejie fizică.

Nici măcar acele trucuri abile în care se întreceau copiii, ca a-şi da un deget peste cap ori ceva asemănător, nu-l atrăgeau. Avusese de timpuriu instinctul de a-şi apăra corpul de ochii celorlalți, de a-l ascunde; şi, drept urmare, el însuşi şi—1 uitase oarecum. Trăia, pe cât posibil, ca şi cum n-ar fi avut corp. Era deja pe cale să încetinească, af lându-se încă departe de străzile din centrul oraşului, când s-a întâlnit cu un bărbat. Acel bărbat era Hinnerk Obst.

76

2

Hinnerk ieşise din casă - excitat de relatarea Hannei despre un băiat care amesteca pornirile religioase cu cele sexuale - şi continua să meargă, perfect conştient de apetitul său omenesc, acel înfricoşător apetit care, în noaptea aceea, părea excesiv de explicit, aproape deranjându-l, ca un obiect cu forme neregulate care n-ar fi încetat să-i bată în piept. De altfel, de câteva clipe, Hinnerk urmărea deja mersul acelui băiat. La prima vedere, se gândise că o căzătură ar putea fi cauza mişcărilor lui stranii, dar curând şi-a dat seama că puştiul acela avea un handicap. I-a privit picioarele nespus de subțiri.

— Bună seara, băieţaş, a spus Hinnerk Obst.

Kaas s-a oprit, era primul om care se apropia de el

în noaptea aceea; oare l-ar putea ajuta ? Cu vocea tremurândă, a încercat să spună un cuvânt: Blufscruk.

S-a întrerupt şi, cu un semn al mâinii, şi-a cerut scuze de la bărbat. S-a concentrat şi a spus:

— Busbeaaak.

Şi a arătat spre pieptul său, ca şi cum n-ar fi stăpânit decât o limbă străină; a spus:

— Tatăl meu, Busbeaaak.

130

Kaas îşi pronunța numele de familie lungind a-urile şi deformându-l, astfel, puțin. Nu era o bâlbâială obişnuită, nu avea aceleaşi origini, dar, la unele cuvinte, efectele erau destul de asemănătoare.

— îl cauți pe taică-tu, asta vrei să spui ?

Kaas a răspuns cu un „D-da" tărăgănat.

— Nu-i bine să umbli singur pe-aici, noaptea, a spus Hinnerk, în timp ce-şi punea tandru mâna pe gâtul băiatului. Să mergem... a spus şi l-a tras într-o parte.

Pe-aici o să dăm de tatăl tău.

77

Capitolul XVIII Theodor, Kaas

1

în bibliotecă, Theodor s-a ridicat dintr-un salt.

— Tatăl dumneavoastră e pe moarte.

Acum în picioare, şi-a strâns cărțile şi documentele pe care le consulta; şi-a vârât repede lucrurile în servietă.

— Să mergem! a spus.

Tatăl lui Theodor, Thomas Busbeck, zăcea de câteva luni pe un pat de spital. Vestea nu era complet neaşteptată, iar Theodor simțea o uşoară iritare pentru că fusese întrerupt din cercetările lui, iritare pe care a încercat repede s-o transfere într-o senzație mai potrivită momentului.

— Vorbeşte ? l-a întrebat Theodor pe cel care se prezentase drept un angajat al spitalului.

— Da, a răspuns omul. A cerut să vă chemăm, domnule doctor.

Cu un an înainte, îi murise mama, iar acum părea să fi venit rândul tatălui său. Istoria particulară a lui Theodor Busbeck era pe punctul de a dispărea, dar el avea o senzație de uşurare: cu istoria privată eliminată

complet, s-ar putea concentra asupra Istoriei publice, a Istoriei oamenilor şi evenimentelor mai relevante. A

78

istoriei din capul oamenilor şi tulburărilor ei. Aşa că Theodor avea o senzație de purificare a propriei vieți, ca o servitoare care-ar fi mutat de la locul ei o mobilă veche ce împiedica, de decenii, mişcările în interiorul casei.

— N-o să reziste mai mult de câteva ore, i-a spus omul lui Theodor Busbeck.

— Da, a răspuns Theodor. O tragedie.

78

2

în timp ce se îndrepta spre spital, Theodor Busbeck a simțit o tulburare, în pofida senzației de curățire pe care i-o inspirase vestea despre tatăl său. Tulburarea s-a lămurit: uitase de fiul său, Kaas.

Theodor s-a oprit:

— Fiul meu, Kaas, e la şcoală. Are şapte ani. Trebuie să mă duc după el, pe urmă mergem la spital.

— S-ar putea ca tatăl dumneavoastră să nu reziste.

— Mai întâi mă duc după fiul meu, a repetat, cu bruschețe, Theodor. Pe urmă mergem la spital.

78

Capitolul XIX Theodor, Kaas, Thomas

1

Theodor şi fiul său, Kaas, au intrat încet în camera lui Thomas Busbeck, un bărbat care, cu treizeci de ani în urmă, fusese considerat o mare personalitate a țării, iar acum murise.

Cu treizeci de ani în urmă, când Thomas Busbeck telefona cuiva, niciodată nu era lăsat să aştepte. întregul oraş era la dispoziția sa, ca şi cum toți ar fi pus un tacâm în plus la masă, în caz că Thomas ar fi vrut să-i onoreze cu prezența.

Thomas Busbeck fusese unul dintre oamenii politici cei mai influenți din țară. Modul său de a acționa, axat pe fermitate, dobândise cu fiecare an mai mult relief, în mijlocul zdrențelor în care se transformaseră anumite convingeri şi al scindărilor dintre atâția oameni care, cu doar câteva luni înainte, păreau să formeze o alianță indestructibilă. Mereu singur, fără să se apropie niciodată de cineva ca să capete putere - adică: neacceptând vreodată că cineva i-ar putea fi egal -, Thomas reacționase la eşecurile politice cu o revenire încă şi mai spectaculoasă, învestind aceleaşi cuvinte cu popularitatea stranie pe care eşecurile obişnuiesc să le-o confere în timp. Iar pe măsură ce treceau anii, Thomas Busbeck

pierdea cu o marjă tot mai mică, sosind apoi şi ziua când a candidat la alegerile pentru administrarea oraşului şi a câştigat. Cinci ani mai târziu, era socotit, de cel mai important ziar al țării, personalitatea anului.

Rolul femeii şi rolul bărbatului erau evidente în familia Busbeck: bărbații reuşesc un lucru, iar femeile îl mențin. Erau ca cele două flancuri ale aceleiaşi oştiri:

bărbații mergeau înainte şi câştigau notorietate, iar femeilor le era încredințată sarcina, extrem de grea şi delicată, de a menține nivelul înalt al cuceririlor, adică igiena notorietății, expresie care dobândise în familia Busbeck o consistență orgolioasă. Nici unei femei din familie nu i-ar fi fost ruşine să spună cu voce tare: eu igienizez celebritatea soțului meu. Dimpotrivă, asemenea cuvinte - fiind adevărate - ar fi exprimat, foarte simplu, succesul unei existențe.

2

în anul dinaintea morții bătrânului Thomas Busbeck murise soția sa, mama lui Theodor. Şi ea zăcuse în ultimul timp la pat, dar la ea acasă. în perioada când bunica, veşnic culcată în odaie, se odihnea întruna, băiețelul Kaas asistase la ceva ce nu ajunsese niciodată să înțeleagă cu totul.

S-a întâmplat aşa: pe neaşteptate şi cu mersul lui deşelat, Kaas, la doar şase ani, a deschis uşa de la camera servitoarei, aşa cum făcea de multe ori, şi l-a văzut pe bunicul aşezat pe patul femeii. Aceasta, cu capul vârât între picioarele bunicului, făcea nişte mişcări care pe moment l-au speriat pe Kaas.

— Afară, băiat idiot! a strigat bătrânul Busbeck.

Kaas s-a întors şi a luat-o la fugă.

Câteva ore mai târziu, Theodor, după o scurtă convorbire cu bunicul, l-a chemat.

Kaas, speriat de căutătura tatălui său, a încercat să scoată un cuvânt, care nu a fost înțeles. Theodor l-a chemat pe fiul său lângă el, iar când acesta a făcut un pas înainte, i-a tras, brusc, o palmă zdravănă.

După care i-a spus:

— Trebuie să-nveți să vorbeşti corect.

80

3

— Vezi ? a întrebat Theodor, ridicându-l în brațe pe băiat, ca să se poată uita la bunicul. Vezi ? E bunicul.

Mort.

Kaas l-a văzut în ziua aceea, pentru prima oară, pe bunicul Thomas de sus. Ca şi cum ar fi fost într-un elicopter, a repetat mai târziu. Bunicul era tăcut şi nemişcat, cu ochii închişi, cu brațele întinse de-a lungul trunchiului ; cu mâna dreaptă aşezată peste mâna stângă.

Cu dicția lui aberantă, Kaas, încă la înălțime, în brațele tatălui său, a arătat spre Thomas şi a întrebat, mirându-se de poziția acestuia:

— Lu' bunicu' i-e frică ?

80

Capitolul XX Thomas, Theodor, Kaas

1

Când Theodor l-a anunțat pe tatăl său că se va căsători cu o pacientă, Mylia, Thomas, după o lungă tăcere, a spus:

— E o femeie care o să-ți păteze numele.

Astfel încât Thomas Busbeck a asistat mai târziu la toate evenimentele cu o anume plăcere de a constata că avusese dreptate.

Mai întâi, ştirea că nora sa va fi internată la Ospiciul „Georg Rosenberg". După diferitele scandaluri din viața cuplului, a fost o ştire care nu l-a surprins.

— E singura soluție, spusese atunci bătrânul Thomas.

După câteva luni, au sosit ştirile, practic concomitente, despre divorț şi copilul pe care Mylia îl purta în pântece.

Fără să intre vreodată în amănunte, Theodor i-a lăsat tatălui său speranța că acel copil era într-adevăr legitim. Mamei i se retrăseseră toate drepturile, inclusiv, evident, cel privind educația copilului; şi astfel, de îndată ce acesta s-a născut, a fost încredințat familiei Busbeck.

N-a fost nevoie de mulți ani pentru ca bătrânul Busbeck să-şi dea seama că ceva nu era în regulă cu

cel despre care sperase că va duce mai departe blazonul familiei. Theodor era fiu unic, iar copilul acela era ultima speranță ca strălucirea familiei Busbeck să nu se oprească aici.

— O familie nu trebuie să se stingă odată cu cineva care-i studiază pe nebuni, îi spunea Thomas fiului său, Theodor. Chiar dacă e strălucit. Cel puțin, să se stingă odată cu cineva care studiază comportamentul împăraților şi regilor, mai spunea, ironic.

Pe traiectoria lui Theodor, prin devierea de la obiectul cercetării sale - de la nebunul individual la nebunia răului -, era evidentă influența tulburărilor din familie.

Când, pentru prima oară, Theodor şi-a descris cercetările şi unele dintre ipotezele privind evoluția violenței de-a lungul secolelor, Thomas a jubilat:

— In sfârşit! Iată o temă potrivită pentru un Busbeck!

Totuşi, la nivel familial şi pe măsură ce Kaas creştea,

o imensă dezamăgire a pus stăpânire pe bătrânul Thomas, dezamăgire în care se amesteca o aparentă afecțiune pentru copil.

Când Kaas avea patru ani, Thomas şi Theodor se aflau în camera de zi, cufundați de aproape două ore într-o partidă de şah, care întotdeauna stârnea un puternic instinct al competiției între cei doi bărbați, când Thomas s-a ridicat brusc, abandonând în mijlocul partidei. S-a îndreptat spre bufetul cu băuturi şi s-a servit.

— Theodor, a spus bătrânul Busbeck, eşti singurul meu fiu, iar chipurile noastre, dacă n-ar exista zeci de alte moduri prin care se certifică o familie, chipurile noastre, a continuat el, nu lasă loc de îndoială: arăți aşa cum arătam eu acum treizeci de ani. Iar eu mă mândresc cu felul în care arătam acum treizeci de ani.

Intre timp, Theodor se sculase şi el, din respect.

Tatăl său învestea acel moment cu o anume intensitate

imperială: pieptul bombat, trunchiul mai drept decât de obicei, ca o manifestare evidentă a puterii, felul cum îşi ținea paharul, în acelaşi timp neglijent şi viguros ca şi cum acel obiect nu era demn să fie atins de mâinile lui: totul dezvăluia o surescitare neobişnuită. Thomas Busbeck era furios.

— Theodor, a spus deodată Thomas, băiatul nu e al tău. Toată lumea îşi dă seama. Am încercat să-ți atrag atenția la timp, acum mulți ani. Femeia asta, Mylia, ți-am spus, o să-ți păteze numele. Şi chiar asta a făcut.

Tot oraşul ştie povestea. Când mergi undeva cu Kaas, oamenii râd de el, de handicapul lui; şi râd de tine!

Thomas Busbeck a făcut o lungă pauză.

— Țin la băiat, dar nu e nepotul meu. E momentul să te debarasezi de-o povară. Există multe locuri unde îl poți duce şi unde ar fi îngrijit, mai bine decât ai face-o tu.

Thomas Busbeck a băut ce mai rămăsese în pahar.

— Eşti la început. Deja se vorbeşte mult de numele tău. Teza ta că sănătatea presupune căutarea lui Dumnezeu e comentată în cercurile medicale şi, cu toate criticile colegilor, ei sunt de fapt speriați. Au înțeles

deja că nu le eşti doar un rival: vei fi mai bun decât ei. Cred că e momentul să te cureți de toate punctele tale slabe.

Când totul va deveni evident, nici unul dintre colegii tăi nu va ezita, la momentul potrivit, să înceapă să şuşotească despre slăbiciunile din viața ta şi să inventeze lucruri care nici nu s-au întâmplat. Nu cunosc mai bine oamenii, dar m-am intersectat deja cu mai mulți; şi în orice studiu, tu ştii asta mai bine decât mine, cantitatea de mostre nu e irelevantă. Am văzut deja sute de inşi în fața mea, lângă mine şi, mai ales, în spatele meu, trădând. Toți colegii tăi, medici cercetători, încep să te urască. Evident că nu eşti naiv şi ai înțeles singur

asta. Eşti un Busbeck, te-am crescut ca să trăieşti printre oameni, nu printre păsări. Nimeni nu-ți va face cuib, singura persoană care ți l-a făcut şi va continua să ți—l facă e maică-ta, iar ea e acum în odaia ei şi nu se mai scoală. Nici eu nu mai am mulți ani în față şi nu-i pot face cuib fiului meu. Trebuie să pregăteşti lucrurile care te înconjoară pentru ca mereu să ți se mențină în funcțiune capul, fără interferențe. Femeia asta cu care-ai făcut greşeala să te însori ți-a murdărit puțin viața, dar n-a murdărit-o cu totul. Te-ai îndepărtat de ea, foarte bine. Greşeala a luat sfârşit în punctul ăsta. Dar copilul continuă să te păteze, iar asta e o legătură care abia acum începe. Să nu crezi că vreunul dintre colegii tăi îți admiră compasiunea de a creşte un copil handicapat, care nu e al tău. Ceea ce spun ei, după ce treci, e că o femeie nebună te-a înşelat cu alt nebun. Asta spun. Cei din neamul Busbeck s-au născut ca să-şi bată joc de ceilalți, nu ca să fie ei motiv de batjocură.

2

Kaas nu era doar o ființă care suferea. Exista în el, ca în toate ființele vii, un instinct de apărare ce-l îndemna uneori chiar să atace. Theodor, prefăcându-se că doarme în cămăruța de alături, îl urmărise odată:

fiul său, Kaas, de patru ani, era singur în încăpere cu bunicul - care-şi pierduse aproape total vederea - şi, între ei doi, se agita cățelul familiei. Mama, foarte bătrână, şezând aproape nemişcată, cu bastonul în mână, certa animalul care se freca de picioarele ei. Cu bastonul, tot încearcă să-l atingă; nu reuşeşte, se întoarce pe urmă în partea opusă câinelui, îl cheamă blând ca să-l păcălească, vrea să-i tragă una cu bastonul.

Kaas, de patru ani, râde de bătrâna care nu-şi mai dă seama în ce parte e cățelul şi, deodată, fără nici un motiv aparent, dă un mic ghiont, cu pumnul strâns, în spinarea bunicii. Theodor a văzut totul şi şi-a stăpânit pornirea de a interveni. A continuat să stea cu ochii întredeschişi, observând. Mama lui a scos un mic țipăt când a încasat ghiontul lui Kaas, acesta a râs şi a murmurat ceva. Theodor a înțeles ce spusese fiul său, cu aerul zeflemitor şi felul lui de a vorbi: A fost câinele, câinele!

84

Bunica, stând încă jos, încerca acum, cu toată forța pe care-o avea, să lovească pe cineva cu bastonul, ridicându-l şi coborându-l în toate direcțiile. Poate că pricepea că nepotul şi câinele nu erau aproape de ea, dar insista cu acele mişcări uimitor de viguroase, dată fiind starea sănătății ei. Lovea cu bastonul în podea şi în scaune! Apoi Theodor l-a văzut din nou pe fiul său, Kaas, apropiindu-se de bătrână, cu paşii lui târşâiți, pe picioarele înfricoşător de subțiri, şi-a văzut deci fiul de patru ani apropiindu-se încet de spatele bunicii - care, întoarsă, se străduia să înțeleagă ce se întâmplă - şi a observat cum pe fața copilului se aşternea o satisfacție crescândă, cum îşi întindea brațul drept cât mai mult posibil şi aplica spinării bătrânei Busbeck, cu toată puterea lui, un brânci violent.

84

3

Theodor schița un raționament precaut privind probabilitatea ca şomajul să aibă vreun efect atât asupra instinctului violenței, cât şi asupra celui opus instinctul bunătății sau al compasiunii, care se infiltrează misterios în structura anumitor persoane, făcându-le să-şi abandoneze

proiectele individuale, pentru a se îndrepta spre cauze generale, altruiste; Theodor era deci cufundat în aceste gânduri, cu mâna dreaptă sprijinită pe umărul fiului său, Kaas, de şapte ani, luat brusc de la şcoală ca să-l vadă pe bunicul care murea; Theodor formula deci ipoteza că binele şi răul îşi au originea în inactivitate şi urât şi că, aşadar, activitatea concretă, specializată, individuală stimula, dimpotrivă, o atitudine moralmente neutră în fața lumii; activitatea munca propriu-zisă - ar putea fi, aşadar, o modalitate de a evita marile orori, marile masacre ale Istoriei, acceptându-se însă, totodată, că astfel ar dispărea şi condițiile de a se naşte fapte grandioase şi martiri. Era totuşi absolut evidentă pentru Theodor importanța redusă a faptelor bune, când sunt cântărite pe o perioadă îndelungată, față de actele de răutate pură, care se transformă în adevăratul motor al Istoriei. Iar acest termen,

85

motor, asocia faptele cu o anumită viteză, dispărând aici orice considerent moral. Nu există motoare morale sau imorale - îşi spunea Theodor -, există motoare care funcționează şi fac lucrurile să avanseze şi există altele care nu funcționează. Sfințenia, istoriceşte vorbind, nu funcționa, iar asta era pentru el, în momentul acela, o descoperire importantă. Progresul depinde doar de viteza răului şi a răspunsurilor pe care le provoacă acesta, îşi spunea în sinea lui. Şi era atât de mulțumit de pragul la care ajunsese raționamentul său, încât, în momentul când cineva s-a apropiat, informându-l că tatăl său - Thomas Busbeck - tocmai murise, Theodor, pe un ton neechivoc şi ferm, a răspuns:

— Excelent! Excelent!

85

Capitolul XXI Hinnerk, Kaas, Ernst, Mylia

1

Băiatul de doisprezece ani, suferind, care-şi căuta tatăl la ora aceea din noapte era tot mai speriat, iar faptul că bărbatul cu cearcăne mari îl

înşfăcase îi provoca o temere total necunoscută, care-l împiedica să reacționeze.

Hinnerk, strângându-l de gât pe Kaas, îl târa pe o stradă laterală, practic neluminată.

— Taică-tu... Busbaak, aşa e ?

Kaas tremura, bărbatul acela străin nu era bun; şi ei doi începeau să se îndepărteze de locul unde felinarele aruncau o oarecare lumină liniştitoare. Kaas nu se gândea decât la tatăl său, Theodor Busbeck: nu avea dreptul să-l lase singur în casă. Ştia că băiatul putea să aibă nevoie de el în miezul nopții, tatăl său îl trădase.

Avea să-i facă reproşuri. N-a fost o atitudine inteligentă, gândea Kaas despre atitudinea tatălui său.

Hinnerk tăcea de câteva minute, dar nu înceta să-l tragă pe băiat, cât mai discret posibil, în spatele unei clădiri, unde întunericul era total. Kaas a făcut o uşoară mişcare, încercând să slăbească mâna omului de pe gâtul lui, dar acesta, brusc, l-a prins cu şi mai multă putere şi l-a aruncat la pământ.

Kaas a încercat să strige.

2

între timp, Ernst, lângă cabina telefonică, o ridica de jos pe Mylia, care treptat îşi revenea în simțiri.

Cu degetul arătător, Ernst îi mângâia fruntea, lângă ochiul drept. Spaima nocturnă are mai mare intensitate; lumina, oricât de slabă ar fi, scoate lucrurile în evidență.

O întrebare esențială a femeii pe nume Mylia: cum se face că o voce se transformase într-un corp care, în clipa aceea, o atingea ?

Brusc, o femeie uită de hazardul pe care existența îl păstrează într-o ascunzătoare şi presupune că totul, în viața ei personală, se petrece cu participarea directă a divinului. Ernst a găsit-o pentru că a venit pe o cale nematerială. „Sufletul omului adesea îi dă de ştire mai abitir decât şapte santinele plasate pe o culme."

Credința Myliei primeşte, în momentul acela, un ajutor solid din partea faptelor: ți-am recunoscut imediat mâna blândă, i-a spus ea lui Ernst sau a gândit-o.

încet, Mylia îşi plimbă minuțios ochii pe acel chip.

Un chip care se învârte ca un nebun, şi-a zis. Nimeni nu se supără când e salvat în ultima clipă sau întâlneşte o persoană din trecutul său: ura e primejdioasă, ştia

87

i

Mylia, mai primejdioasă decât orice bătălie. Se sfârşesc întrebările, începe ura, îl auzise odată Mylia spunând pe fostul ei soț, Theodor.

— Pe unde-ai umblat ? l-a întrebat ea pe Ernst.

O întrebare în acelaşi timp precaută şi violentă: Pe unde-ai umblat ? Ce străzi frecventezi, ce case ? întrebare morală, nu geografică. Nu e vorba de o plimbare.

Dar chipul îngrijorat al lui Ernst arăta până în ce punct anii aceia nu îl schimbaseră. Liniştită, Mylia şi-a amintit fraza: „De te voi uita, Ierusalime, să mi se usuce mâna dreaptă". Cei doi s-au îmbrățişat.

87

Capitolul XXII Gomperz, Mylia, Lanz, Godicke, Wisliz, Gada, Thinka, Witold

1

Când doctorul Gomperz a chemat-o pe Mylia în cabinetul său, ținea în mână un carnet negru în care, din obişnuință, scria datele esențiale privind evoluția „oaspeților" săi.

Se născuse acum două săptămâni un copil; la subsol, bucătăresele sărbătoreau lovind neîndemânatic în mese cu vesela, bând vin din pahare mici, care nu erau suficiente ca să cuprindă veselia aceea exagerată. Exista scuza unui bebeluş, un bebeluş „făcut acolo-n casă", primul. Motivul sărbătoririi era, cu toate astea, ascuns, neoficial; femeile dădeau exemplul rezistenței la nefericire şi, fiind salariate, deci posesoare ale unui cap

„decent", cum se zicea pe-acolo, aveau dreptul la mici bucurii; cursul obişnuit al vieții la Ospiciul „Georg Rosenberg" fusese „deturnat" şi un asemenea fapt era, pentru salariații cu mai puțină răspundere, o mare bucurie.

Bucătăresele îşi cheltuiau elanul sub formă de mâncăruri, în maniera mai mult sau mai puțin organizată în care acestea erau prezentate pe farfurii în fața nebunului, care uneori spunea: Bucătăreasă frumoasă, mâncare gustoasă! Educați să respecte hrana aşa cum se

respecta o persoană mai în vârstă, cu părul alb şi mersul târşâit.

Actul de a mânca nu era lipsit de o anume ordine şi disciplină, care începea în primul metru pătrat al ospiciului şi se termina nu la ferestre, ci la ce se vedea dincolo de ferestre. Până şi în privirile ce se furişau pe ferestrele astupate exista un simțământ, exemplificat de directori, de calm impenetrabil, spunând parcă: nu privi prea mult, priveşte moderat. Ca şi cum ar exista cu adevărat o limită a privirii, o scurgere a energiei din organism dacă stăteai prea mult timp fixând lucruri care se aflau dincolo de fereastră. O anumită reținere se cerea uneori, reținere în această activitate exercitată în fața ferestrelor: exteriorul spitalului era, în acelaşi timp, un spațiu infantil - prea puțin adecvat pentru seriozitatea pretinsă de la nebuni - şi adult, deci periculos. Exteriorul este moale! repeta la nesfârşit unul dintre nebuni.

Când ploua, țiglele reținеau apa câteva clipe, până ce, brusc, o „masă lichidă" cădea de sus, cu violență moderată, dar transformându-se într-un excelent divertisment pentru bărbatul aşezat de prea mult timp la fereastră, ca să vadă cum plouă. Țiglele dintr-o parte a clădirii păreau să formeze un început de dezordine, să marcheze o schimbare de ritm, căreia natura, sub formă de ploaie, îi corespundea în afară; aceste infiltrații, efect al unui soi de circuit intern al acoperişului, făgăduiau o revoltă în stabilitatea aceea mortală instalată în zilele ce se scurgeau la „Georg Rosenberg". In acele căderi de apă exista o sănătate a căderii de apă, sănătate statornicită în

schimbările bruşte ce apăreau de la o secundă la alta. Sănătatea era opusul urii, al medicamentelor, care, la spital, se confundau cu alimentele,

89

fiind transformate într-un soi de hrană secundă; sau chiar, în diverse cazuri, medicația însăşi era primul aliment al nebunului, dobândind prioritate față de orezul simplu, de carnea aproape întotdeauna prost pătrunsă, tare sau cu un gust indecent, cum se repeta pe-acolo. Dar nu numai gusturile indecente, ci şi temperatura din săli îşi pierde uneori autocontrolul, fie că strălucea soarele sau era prea frig. Iar în acele momente cu temperaturi ridicate, cu temperaturi, în plus, indecente, unii bolnavi, după ce vorbeau între ei, se adunau ca să facă o reclamație unei infirmiere. întrebau : Vreți să ne omorâți cu căldura ?

Dar nimeni nu voia să-i omoare cu căldura.

89

Mylia; copilul s-a născut de două săptămâni şi ea nu l-a văzut încă.

Doctorul Gomperz i-a spus:

— Iți comunic că divorțul s-a consumat. Fostul dumitale soț, Theodor Busbeck, m-a rugat să-ți spun că speră şi doreşte să te faci bine, dar nu vrea să te mai vadă.

Supravegherea devenea o altă formă de a nu fi singur, iar unii bolnavi contracarau singurătatea simțindu-se urmăriți; un soi de căldură care îi năpădea înşelător pe la spate, provenind din câteva elemente, dar la care se adaptau curând. Unii bolnavi, desigur, răspundeau cu insulte privirilor prea lungi ale anumitor infirmieri, iar reuniunile intense ale nebunilor păreau, în fond, să servească doar pentru a întâlni inamici în interiorul stabilimentului. Gada, încă tânăr, era unul dintre cei care nu încetau să spună: Mai avem încă un inamic; ca şi cum acolo, în clădirea aceea, ar fi fost implicate mai multe armate. Unii bărbați făceau chiar ceea ce numeau „ciorne de război": pe foi albe, desenau mişcări de trupe şi spioni şi multe alte maşinării ciudate, amestecând treburi domestice şi pe care le cunoşteau bine - ca

nevoia de a-şi spăla rufele - cu tot soiul de mecanisme universale, inventate în scopul de a „răspândi oroarea în natură".

Mylia, între timp, se supunea manierei doctorului Gomperz de a conduce conversația; Gomperz era cel care începea şi termina, el era cel care hotăra ridicarea tonului sau, dimpotrivă, coborârea lui.

— Uite, tabloul acesta, i-a spus doctorul Gomperz Myliei, a fost oferit instituției noastre de un pictor care a stat aici, la şapte ani după ce a plecat. Ştii ce înseamnă asta ? Oamenilor le place să stea aici.

Ceva de pe suprafața tabloului îl făcea să pară uşor tocit, ca şi cum, în fața culorilor, un geam uşor aburit ar fi împiedicat privirea directă.

— Tabloul e murdar, a spus Mylia, acceptând subiectul hotărât de doctorul Gomperz.

Gomperz a întrerupt-o:

— Te rog, nu vorbi prostii.

Când sosea poşta, pacienții îşi întrerupeau traseele mai mult sau mai puțin necontrolate şi încercau să ajungă repede la plicuri, trezind apoi în cei care nu primiseră nimic o cruzime care acolo era acceptată drept normală.

Exista, în fond, o morală proprie, o morală oscilantă, niciodată stabilă, o morală nelinişitită, de moment, care se transfigura de la o zi la alta, de la o oră la alta, de la o anumită împrejurare la opusul ei; această morală a clipei, această etică directă, imediată, devenise unul dintre preceptele bărbaților şi femeilor care locuiau la „Georg Rosenberg": Briciul taie, spunea Lanz, un bărbat obsedat de muncă, iar infirmiera Stonia îi răspundea : Sigur că briciul taie.

90

învățămintele sigure erau cele care niciodată n-ar fi putut să se piardă, cum se pierde un obiect care-ți cade din buzunar şi apoi este uitat. Nimeni nu uita etica aceea primară, în care fericirea era etalată ostentativ, pentru ca nefericiții să observe diferența. O scrisoare era instrumentul ideal pentru perturbarea ordinii şi curățeniei generale de la „Georg Rosenberg"; ca

un semn cu mâna venit din exterior, fiecare scrisoare devenea o întoarcere a nebunului la viața sa trecută; chiar dacă în scrisoare ar fi fost vorba de viitor, ceea ce intra în joc era procesul rememorării: aminteşte-ți că ai fost şi aici, afară; sau poate, mai bine: nu uita. Asta era semnificația fiecărei scrisori: nu uita!

în grădina de la „Georg Rosenberg" se afla o roabă nouă, care părea un obiect deplasat, față de lenea oamenilor şi felul dezordonat în care erau dispuse straturile de flori. Lanz, nebunul care voia să muncească, ceruse cu insistență o roabă; iar această unealtă zăcea acolo, la câteva săptămâni după ce fusese adusă. Uneori, se întâmpla ceva asemănător: un cadou; brusc, neaşteptat. Directorul Gomperz susținea ideea că o surpriză bună, din când în când, descuraja exprimarea furiei care se acumula în fiecare - şi se vedea la unii mai mult decât la alții -, din cauza faptului că se afla acolo.

Aniversările bolnavilor erau folosite ca arme de pacificare, scurgerea normală a zilelor era bruiată, iar un obiect perfect neaşteptat, ca o roabă, putea apărea deodată în grădina de la „Georg Rosenberg". E cadoul tău, Lanz.

91

O pată de sânge era pretextul ca Godicke să țipe în dimineața aceea, prin grădină. Doctorul Gomperz şi-a lipit uşor obrazul de fereastra cabinetului său şi, întorcându-se apoi spre Mylia, a spus: E Godicke.

O decizie importantă fusese plasată în fața existenței Myliei; ca un camion care transportă timp de mai multe zile o încărcătură de pământ, pentru ca, în cele din urmă, s-o lase în mijlocul şoselei, întrerupând circulația. Ea nu va putea înainta.

Mylia avea o ascunzătoare în grădină, unde se întâlnise uneori cu Ernst pentru două, trei săruturi. Trei copaci mai apropiați, cu frunziş bogat, care ascundeau bărbatul şi femeia ca şi cum natura ar fi fost mai aptă să ascundă nişte ființe omeneşti decât orice altceva.

Erau copacii îndrăgostiților, cum numeau bolnavii acel perete natural, în spatele căruia unele perechi se încumetau să schimbe rapide gesturi amoroase.

Dar să revenim la decizia importantă care „căzuse" peste Mylia. Nu a fost vorba de o frază, ci de un fapt concret, un eveniment care s-a petrecut în sau asupra existenței ei; care s-a petrecut de pe-o zi pe alta; n-a fost timp de planuri amănunțite, nici de discuții şi

92

alternative: un cui ruginit aflat în camera Myliei murdărea peretele şi o tulbura; dar, evident, nu în spațiul acela s-a petrecut evenimentul din corpul Myliei, ci într-un loc adecvat - fiecare loc îşi colecționa evenimentele, se specializa în diferite acțiuni. Spațiile deveneau rapid mai adaptate decât multe ființe omeneşti. Mylia a intrat într-un loc unde nu intrase niciodată: o clădire anexă a Ospiciului „Georg Rosenberg" - şi s-a întors cu o pânză groasă înfăşurată în jurul pântecelui. Un medic a pomenit de ceva asemănător cu o nouă ascunzătoare din corpul ei.

A fost un act medical simplu, într-un an în care invențiile tehnologice se succedau: nu va mai putea avea copii; smulseseră o posibilitate din corpul ei. Ca şi cum pântecele ei ar fi renunțat la lume, dar nu: hotărâseră ei pentru ea. Mylia nu ştia ce-aveau de gând să-i facă, iar pe urmă nu înțelegea cauza acelei somnolențe, a durerii, ca şi a feselor legate în jurul sexului. Mulți ani mai târziu, când ieşise de acolo, în altă lume, cineva i-a spus, într-un final, ce-i făcuseră cu atâta timp în urmă:

autorizase ea vreodată asta ? Iar Mylia, în momentul acela sănătoasă şi puternică, a spus: Nu.

92

4

Theodor Busbeck, doctorul tot mai bogat şi renumit în lumea medicală, plătise în avans şederea pe timp de cinci ani a Myliei, fosta sa soție, la pensiunea de lux pentru nebuni care era „Georg Rosenberg".

In cadrul instituției domnea însă o ostilitate pe care ea n-o înțelegea pe deplin şi care începea cu doctorul Gomperz, dar trecea prin toată ierarhia, fiind chiar mai exuberantă la unii infirmieri care, văzând cum se manifesta „şeful", se simțeau protejați şi astfel exercitau asupra ei anumite

presiuni meschine, nepermise de rigoarea regulamentului de ordine interioară.

— Habar n-ai câți bani ne-ai costat! îşi vărsase o dată doctorul Gomperz amarul în fața Myliei.

Ea n-a înțeles.

— Tabloul acesta nu e murdar, dumneata eşti murdară, a spus Gomperz.

Myliei îi plăcea să-şi ridice capul cu trufie şi întotdeauna purtase la gât o cruciuliță, care, brusc, îi devenea loc de refugiu; ca şi cum atingerea cruciuliței ar fi însemnat pătrunderea în alt spațiu, deschiderea uşii unei încăperi şi găsirea unui adăpost înăuntru. Când o simțea între degete, se izola imediat, chiar dacă era

înconjurată de bărbați şi femei gălăgioase, care o brutalizau: ca săn-o lase să „plece". Dar ea „pleca". „Dispărea" brusc din sală, chiar dacă mai continua să pretindă un spațiu fizic concret unde să se aşeze. Atunci unii o abandonau cum faci cu un obiect, cu o mobilă, cu ceva de la care niciodată nu te-ai aştepta să auzi un răspuns.

Wisliz, bărbatul care susținea mereu că înghițise un cui, vorbea foarte încet, la fel ca mulți de-acolo; părea să fi inventat o limbă nouă, cu aceleaşi cuvinte şi aceeaşi gramatică, dar mai tărăgănată, parcă de altă origine fiziologică, mai profundă, mai apropiată de începuturile limbajului. Cuvintele nu aveau timp să se desfăşoare complet; ultima silabă încă nu ieşise, explicită, că deja cuvântul următor o împingea, trecând peste ea, turtind-o chiar; astfel, începutul unui cuvânt se contopea cu finalul cuvântului anterior.

Wisliz vorbea şi bea ceai - cum făceau numai femeile de-acolo -, ca să aibă efect coroziv asupra fierului şurubului înghițit, care îl obseda.

Wisliz ia un măr şi pare să exercite o nouă autoritate : autoritatea unei ființe vii care are mână abilă şi poate face jonglerii cu un fruct. Cât despre fruct, acesta primeşte autoritatea manuală a lui Wisliz cu o prudență

prostească, într-o poziție de aşteptare definitivă; el îi smulge o bucată din trunchiul roşu şi o mestecă.

Vrei măr ? întreabă Wisliz.

Mylia nu răspunde.

Toți au învățat deja să n-o întrerupă pe Mylia când ea „vede sufletul"; câteodată, ea iese „din locul acela" cu o insultă sau cu un brânci. Câteodată, ceilalți se simt chiar vinovați, ca şi cum ar fi interceptat o conversație privată. Mylia zâmbeşte alături de Wisliz, iar acesta zâmbeşte şi el, chiar dacă ştie că ea nu vede. Mărul o să-i rămână numai lui şi asta-i ajunge: e mulțumit.

94

O experiență era contactul cu apa, mijlocul adecvat pentru a calma unele porniri violente. Bărbații fumează în grădină şi trei femei, în jurul unui recipient mare, plin cu apă, îşi cufundă mâinile şi vorbesc despre poziții sexuale şi penisul unor bărbați. Thinka, o negresă, se mândreşte cu frazele lungi şi complicate pe care le produce neîncetat, dar deodată începe să-şi bată joc de Mylia, de faptul că i s-a luat copilul.

Strigă: Ernst e tatăl! Ernst e tatăl!

Noaptea, Thinkăi îi place să sperie lumea şi, fiindcă e negresă, crede că nici lumina lămpilor nu reuşeşte s-o facă vizibilă în întuneric; râde foarte tare, vorbeşte de un spital militar unde pânza cearşafurilor este mai groasă decât un perete; împotriva bombelor, spune ea.

Thinka e o femeie cultă, a devenit repede una dintre lidere: e voinică, are brațe lungi. Mâinile îi zăbovesc împreună cu brațele durdulii - pe trupurile bărbaților şi femeilor. Ii place să atingă şi să-şi aşeze membrele pe trupurile celorlalți; se agață ca un rucsac negru şi înalt de spinarea Myliei, o sărută pe cap, pe păr, alteori râde de neputința ei, nu erai bună de mamă, spune Thinka fără nici un avertisment, fără nici o pregătire

94

răutăcioasă pe chip, care să anticipeze acea insultă vulgară. Nu e o răutate gândită, e ceva instinctiv, e o apărare verbală, de la femeie la femeie,

ca o armă cu care/o ține pe Mylia sub papuc. Thinka rosteşte acele cuvinte şi altele pe aceeaşi temă: Ți l-au luat pentru că nu erai bună de mămică!

161

6

Mylia încearcă să spargă geamul, dar se răneşte.

Witold, un nebun - internat de peste zece ani la „Georg Rosenberg" -, spune:

Dacă nu simți sufletul, sparge geamul cu el.

Mylia scuipă în direcția lui, nu-l nimereşte, scuipatul îi atârnă pe bărbie. Witold râde, ea se şterge cu poala cămăşii.

Numără-ți degetele, câte degete ai ?

Cinci, răspunde Mylia.

Vezi ? spune Witold. Ai toată mâna.

îmi lipseşte mâna, insistă Mylia.

Ea încearcă din nou să dea cu pumnul în geam. Doi bărbați o apucă strâns.

Acum, Mylia nu mai reuşeşte să-şi mişte brațele; bărbații n-o lasă, ea deschide şi închide pumnul drept de zeci de ori.

95

Capitolul XXIII Ernst, Mylia, Hinnerk, Hanna, Theodor

1

Odată au fugit de la „Georg Rosenberg". Cei doi:

Ernst şi Mylia. Au alergat pe trotuar ca şi cum ar fi fost începutul lumii. Viața era de nerecunoscut, iar pe stradă, bărbații şi femeile erau nişte mesageri. Ce scrisoare aveți pentru noi ? le venea să-i întrebe. Ciudat era doar cum era îmbrăcată Mylia sau cum mergea Ernst.

Dar deficiența lui fizică nu era de-ajuns ca să sperie oamenii care se duceau grăbiți la lucru. Dimineața, în orice punct al oraşului, ciudățenia şi efectele ei se diluau; în grabă, întârziați, oamenii ar fi putut trece fără nici o tresărire pe lângă un balaur: Bună ziua, poate că i-ar fi spus, distrați, monstrului.

Mylia şi Ernst, mulțumiți de anonimat, în mijlocul învălmăşelii şi cu sentimentul că nu perturbau nimic prin fuga lor. Nu erau chiar atât de nebuni şi nici chiar atât de bolnavi: nu bruiau oraşul.

Aşezați la cafenea, îşi zâmbeau. Erau în lume şi nimeni nu era atent la ei: asta însemna bucuria. Mylia s-a aplecat peste masa de la cafenea şi l-a sărutat pe Ernst pe gură. Un cuplu de îndrăgostiți, suntem un cuplu, şi-a spus Mylia şi a fost fericită. Un cuplu care pur şi simplu se sărută într-o cafenea.

96

Suntem îndrăgostiți, i-a spus Ernst chelnerului.

Acesta a zâmbit.

Ernst îşi alegea cu atenție bucata de prăjitură pe care o înghițea după aceea. Mylia îi şoptea ceva la ureche.

Câte-un mic hohot de râs, când şi când: erau fericiți.

Uşa deschisă a cafenelei făcea loc unui frig dezagreabil, dar care amuza acea pereche de îndrăgostiți. De cât timp nu mai cunoscuseră vreo interferență a temperaturii ?

Senzația că reveniseră în natură era în acel moment esențială, ca şi cum, în locul acelei cafenele gălăgioase şi pline de fum, în plin centrul oraşului, înconjurați de zgomotul automobilelor, s-ar fi aflat de fapt undeva la țară, pe un câmp pustiu.

Mylia a strănutat, Ernst s-a oferit să schimbe locul, ca să stea el mai aproape de uşă. Ea a refuzat: E perfect, a spus; dar a strănutat din nou.

După ce au terminat prăjitura, Mylia a murmurat:

— Copilul împlineşte azi doi ani.

Ernst a înțeles, în fine, de ce alesese Mylia ziua aceea pentru fugă.

Douăzeci şi cinci mai ? a întrebat Ernst.

Douăzeci şi cinci mai, a răspuns Mylia.

96

Zece ani mai târziu; sau, mai precis, zece ani şi patru zile mai târziu: douăzeci şi nouă mai. Patru şi jumătate dimineața: bărbatul pe nume

Hinnerk tocmai a ieşit de pe o alee unde acum zace întins corpul unui băiat. Kaas Busbeck.

Hinnerk trebuie s-o găsească urgent pe Hanna, insatisfacția cu care a plecat de-acasă n-a dispărut după acea întâlnire rapidă. Noaptea aceea i se părea hotărâtoare, indispensabilă pentru cunoaşterea minimă a lumii.

Se simțea exploratorul propriei existențe: Hinnerk ignora o parte din forțele sale, încă nu ştia de ce era în stare, totuşi în noaptea aceea îi era imposibil să răspundă lucrurilor în alt fel decât afirmativ, mergând înainte.

Lăsase deja un corp în urma sa, dar nu simțea că umblă pe stradă după o crimă, simțea că umblă pe stradă după o întâlnire.

încă mai respira cu oarecare greutate, fiindcă după lupta rapidă cu băiatul îl cuprinsese o oboseală aproape invizibilă, organică. N-avea încredere în forțele lui, ceea ce era ciudat, dată fiind uşurința cu care săvârşise totul.

97

Hinnerk se îndrepta spre centrul oraşului, spre strada Klirk Purch, unde Hanna se afla desigur în căutarea clienților, ori aceştia în căutarea ei. într-un fel, existența lui eşuase ca resturile unei ambarcațiuni în viața Hannei. întâlnirea cu ea îi oferise o minimă stabilitate, un contact, un punct în care să se poată sprijini fără teama de-a cădea. Hanna era legătura lui cu lumea şi cu oraşul, legătura lui cu ființele vii. Avantajul de-a avea o persoană cu care să vorbească era incalculabil. Ştia bine că întâmplarea de-a o fi cunoscut pe Hanna îi permisese să pună la păstrare jumătate din violența sa.

Ca un tezaur de exploatat la momentul potrivit, Hinnerk înțelesese dintotdeauna că în el exista o energie violentă, gata să iasă la suprafață. în clipa respectivă, devenise deja evident că noaptea aceea va descătuşa jumătate din energia sa, că jumătate din apetitul său va fi, în fine, vizibil. Simțea îndemnul de a spune: încă nu mă cunoaşteți, ca cineva pregătit să se dezvăluie în fața unui public numeros. Şi chiar după fapta pe care o comisese, sălăşluia în el o modestie criminală: Era doar un puşti.

Simțind tot timpul arma la cingătoarea pantalonilor, armă pe care nici măcar nu fusese nevoie s-o scoată în episodul cu băiatul (căruia n-avea să-i cunoască niciodată numele), Hinnerk, ajuns acum pe strada Klirk Purch, a zărit silueta Hannei lângă un bărbat. Era Theodor Busbeck.

Hinnerk s-a îndreptat spre ei cu un aer prietenos.

98

Capitolul XXIV Ernst, Mylia, Kaas, Theodor

1

în acea zi de douăzeci şi cinci mai, a doua aniversare a lui Kaas Busbeck, fiul natural al Myliei şi al lui Ernst Spengler, dar în mod formal fiul doctorului Theodor Busbeck, cu care locuia, în acea zi de douăzeci şi cinci mai, aşadar, cuplul care fugise în dimineața cu pricina de la „Georg Rosenberg", în ciuda mai multor tentative, n-a reuşit să vadă copilul.

Casa lui Theodor Busbeck era păzită de un angajat care supraveghea intrarea şi ieşirea şi, în ciuda indiciilor care semnalau prezența unui copil în casa aceea cel mai evident: o jucărie mititică în grădina din spate, pe care Mylia izbutise s-o vadă după ce se cocoțase pe zid -, în nici un moment copilul nu fusese văzut.

Ernst nu şi-a putut reține un gest agitat, brutal: s-a apropiat de omul care, în fața porții, ridicase din umeri la cererea lui de a vorbi cu doctorul Theodor Busbeck şi l-a îmbrâncit, fără menajamente.

Gesturile violente ale lui Ernst erau bruiate de ceea ce se poate numi incompetență organică, fiindcă tratamentele de la „Georg Rosenberg" înmuiau muşchii; țesuturi destinate să creeze forță erau deviate de la

98

obiectivul lor, devenind, pe parcursul a câteva luni, țesuturi contemplative; muşchi care observă, care privesc pe fereastră, muşchi care aşteaptă. Exista astfel o brutalitate incompetentă în corpul lui Ernst: ceea ce dorea să înhațe fusese de mult timp înhățat, ceea ce voia acum să împingă fusese de multe ori împins.

Dimpotrivă, acel om din fața porții a răspuns zecilor de gesturi inutile ale lui Ernst cu o forță unică: l-a îmbrâncit pe Ernst în asemenea hal, încât picioarele acestuia n-au rezistat; a căzut pe trotuar. Cu mişcările lui dezordonate, s-a ridicat din nou; Mylia a încercat să-l țină, el a insistat, s-a îndreptat iar spre omul care acum îl întâmpină cu un şut violent. Ernst cade şi are sânge pe obraji.

Deodată, începe să plângă.

99

2

Prima dată când Mylia şi-a văzut copilul, Kaas avea deja patru ani, iar Theodor Busbeck, fostul ei soț, era de față.

întins pe jos, un copil se rostogoleşte spre tatăl său, râzând. Theodor spune:

— Kaas Busbeck, ridică-te. Asta e mama ta.

Dar băiatul rămâne pe jos, rostogolindu-se.

Mylia făcuse progrese în starea ei de sănătate contemplativă; exista, desigur, în ea o oarecare energie, care-i fusese extirpată sau poate depozitată în vreun loc tainic al corpului la care ea, deocamdată, nu avea acces. O speria necesitatea de-a acționa: o uşă închisă, în anumite zile, era un adversar la înălțimea ei; recunoştea că lumea irațională era mai rezistentă decât ea, orice porțiune din lumea aceea părea mai bipedă, adică mai greu de doborât.

Mylia mai avea şi senzația că lucrurile sunt mari.

O simplă carafă dobândea proporții uriaşe, dar exista şi un dezavantaj față de obiectele mici, propria greutate fiind un obstacol în calea acțiunii: cum să faci ceva, când corpul îți atârnă greu ?

99

Ernst păstrase nişte reviste cu fotografii „nedemne" şi, într-o zi, Mylia a desfăcut întâmplător hârtia de ambalaj, socotind cu degetele că era vorba de altceva.

La Ospiciul „Georg Rosenberg" circulau reviste pornografice printre bărbați, dar rar ajungeau acestea să fie văzute de femei. Făcea excepție Vana, nebuna care se distra strângând în mână organele genitale ale bărbaților şi care folosea limbajul cel mai obscen din tot spitalul.

Mylia a rămas totuşi surprinsă când, în camera lui Ernst, amorezul ei, a găsit ambalate, ca un cadou, două reviste pornografice. Şi, timp de câteva minute lungi, nu şi-a putut lua ochii de la imaginile acelea în care penisuri de diferite mărimi penetrau vagine, anusuri şi guri de femei care, aruncând priviri deşănțate în direcția aparatului de fotografiat, îi dezvăluiau o altă lume.

Alte femei.

Infirmierii ştiau de circulația acestor reviste la „Georg Rosenberg", dar, în lipsa unei indicații explicite a direcțiunii în această privință, se poate spune că exista, de fapt, un asentiment mut, astfel încât doar când cineva expunea prea mult revistele, ele îi erau confiscate.

— Kaas Busbeck, ridică-te. Asta e mama ta, a insistat Theodor Busbeck, în ziua primei vizite a Myliei la fiul ei.

Dar, cu toate insistențele lui Theodor, Kaas, la acea primă vizită a Myliei, practic nu i-a dat atenție: femeia aceea pe care o vedea pentru prima oară avea o privire rătăcită, lunecând de colo-colo, în acelaşi ritm. Un copil care-ar şti să se exprime mai clar ar spune: uite o privire ignorantă, o privire care nu pricepe şi nu încearcă.

Pentru că Mylia abia ieşise de o săptămână de la „Georg Rosenberg" şi era a doua ei tentativă în lumea exterioară;

privirea ei era încă tulbure, o privire fără forță, fără viteză de reacție.

Se va spune că noțiunea asta e prea vagă, dar de fapt exista, în acel moment, o deosebire ostentativă între felul de a privi al medicului Theodor Busbeck, tatăl său, privire care săgeta şi se retrăgea rapid şi care marca spațiul ca o ruletă inteligentă, şi privirea aceleia despre care spuneau că ar fi mama lui: o privire lentă. Pe Theodor îl învățase tatăl său, Thomas Busbeck, că inteligența era semnalată de mişcarea privirii. Dac-am face un

calcul, spunea Thomas, al vitezei ochilor îndreptându-se asupra unor lucruri fără să le perceapă, al vitezei medii timp de un an, am obține coeficientul inteligenței unei persoane, iar asta ne-ar fi suficient ca să ne facem o idee destul de precisă asupra producției intelectuale a respectivului individ. Cea mai scurtă întâlnire între două ființe care nu se cunosc ar fi de-ajuns dacă se observă atent privirea celuilalt - pentru a surprinde aptitudinile intelectuale ale fiecăruia, chiar dacă cei doi nu schimbă nici un cuvânt. Ce spune fiecare nu ajunge: un om poate avea doar memorie bună - avea obiceiul să afirme Theodor Busbeck -, dar, dacă vrei să-ți alegi un colaborator, astupă-ți urechile şi fii atent la ochii lui, la felul cum se mişcă ei:

în fond, la felul cum se lansează ei asupra lucrurilor, cum văd un obiect şi-i dau ocol, cum intră în el şi apoi ies sau rămân acolo. Traiectoria ochilor în lume dă traiectoria inteligenței.

— Kaas! l-a chemat Mylia, dar lui nu i-a păsat.

— Kaas Busbeck! a repetat Theodor Busbeck, cu voce fermă. Asta e mama ta.

Dar băiețelul a răspuns doar:

-Nu.

101

Capitolul XXV Hanna, Hinnerk, Theodor, Mylia, Gothjens

1

Hanna începea deja să se îngrijoreze: s-a simțit uşurată văzându-l pe Hinnerk. într-o situație deloc obişnuită şi care îndeobşte incomoda clientela prostituatelor, cei doi bărbați - Hinnerk şi Theodor, clientul şi „peştele" femeii - şi-au încrucişat privirile: erau față-n față.

întrucât învățase de la tatăl său, Thomas, că viciile unui bărbat trebuie imediat etalate, ca să nu servească niciodată pentru şantaj sau umilire, de mai mulți ani Theodor hotărâse să vorbească deschis despre „vizitele la femei", păşind fără nici o ruşine pe străzile prostituției, nepreocupându-se nici măcar să-şi ascundă numele adevărat, tăcând sau

inventând unul fals; astfel încât, Theodor i-a întins cu naturalețe mâna lui Hinnerk şi s-a prezentat:

— Theodor Busbeck.

Hinnerk a intuit ceva familiar în acele silabe şi, cu oarecare uimire încă neelucidată, i-a întins mâna acelui bărbat care se pregătea, în mod indirect, să-i dea bani.

Pentru Hanna, contactul dintre ei era deja excesiv, prin urmare s-a strecurat cu delicatețe între cei doi bărbați : Vorbim pe urmă, i-a spus lui Hinnerk, acum trebuie să mă ocup de domnul, şi a zâmbit malițios.

102

Theodor şi-a luat rămas-bun de la omul acela cu cearcăne absolut „originale" şi a urmat-o pe Hanna, ale cărei şolduri, legănându-se tot mai tare, îl excitau neobişnuit de puternic.

Reîncepând să meargă în direcția opusă, Hinnerk a făcut doar câțiva paşi până a înțeles mirarea pe care o resimțise auzind numele acelui bărbat: Busbeck. Acum pricepea. S-a gândit la băiatul handicapat şi, fără să se oprească din drum, a murmurat cu jumătate de glas:

Busbaak.

Intre timp, paşii lui parcă se îndreptau singuri spre biserică.

102

2

— Chiar dac-ați vrea, corpul dumneavoastră nu va putea uita trecerea pe la „Georg Rosenberg".

Mylia era întinsă pe pat: avea pentru prima oară dureri foarte puternice în abdomen şi explica acum că, în anii petrecuți la ospiciu, fusese operată ca să nu mai aibă copii.

— Fără consimțământul dumneavoastră ? a întrebat, a doua oară, medicul.

— Fără consimțământul meu, a spus Mylia.

Ginecologul era bătrân, doctorul Gothjens; s-a aşezat; s-a ridicat din nou, încet, spunând cu o voce rigidă, dar binevoitoare:

— Nici un medic nu poate să facă asta fără consimțământul femeii.

— Nimeni nu m-a întrebat nimic, a spus Mylia. Poate c-am iscălit vreun document, dar, dac-am făcut-o, nu eram lucidă. Nu-mi amintesc.

Doctorul Gothjens pusese deja diagnosticul: operația pentru „a închide copiii", cum spunea Mylia, ieşise prost. îşi atinsese scopul - Mylia era acum sterilă -, dar lăsase alte sechele. Trebuia să fie operată din nou.

103

Este ceva acolo, înăuntru, spunea Gothjens referindu-se la pântecele Myliei, care se dezvoltă în mod greşit. Să sperăm că operația va reuşi să frâneze procesul.

Mylia a revenit după o săptămână, pentru ceea ce avea să fie prima ei operație. După aceasta, au mai urmat trei, pe parcursul câtorva ani. Până ce, la un moment dat, medicul, analizând evoluția bolii, i-a comunicat că nu mai era nimic de făcut: avea în față încă doi ani, maximum. Mai mult de-atât ar fi fost un miracol. In cuvintele lui, ar fi fost un eveniment de natură spirituală, şi nu terapeutică.

Mylia şi-a amintit imediat teoriile lui Theodor Busbeck, fostul ei soț. Le-a recunoscut în gura acelui medic:

spiritul, căutarea lui Dumnezeu. A treia parte a sănătății. Când materia dă greş.

Chiar în după-amiaza aceea, şi-a spus în sinea ei, pentru prima oară, acea erezie care i se părea totodată o profeție neagră şi singurul destin pe care merita să-l combată.

De te voi uita, „Georg Rosenberg", să mi se usuce mâna dreaptă.

103

Capitolul XXVI Ernst

1

într-o haină prea strâmtă sau poate de o măsură mai mică decât cea cerută de corpul său, Ernst Spengler aude conversațiile de pe stradă şi încearcă să îndrepte diferitele cuvinte într-un singur sens, unind fraza pe care un bărbat cu cravată i-o spune colegului său de birou cu fraza

următoare, venită din altă parte, a adolescentei către două prietene. încercând să nu se oprească din mers, pentru ca nici o conversație particulară să nu-l înhațe definitiv, Ernst caută să lege sau să coasă frazele din oraş, astfel încât acesta să prezinte un discurs omogen, o frază compactă ca o oştire, un ansamblu de fraze care să asculte de un singur ordin: ca şi cum am fi în război, şi-a zis.

în depărtare a văzut ceva ce îi părea un joc între adulți, dar repede s-a apropiat şi a văzut nişte bărbați cărând vase de pământ într-o camionetă; apoi, din aceeaşi clădire, a văzut ieşind un bărbat îmbrăcat în negru, un funcționar, desigur, care se afla acolo cu toate învestiturile sale, şi nu cu toate sentimentele. Situația părea acum limpede: murise cineva. Sosesc cu un sicriu doi bărbați, sicriul e gol, mortul sau moarta locuieşte la unul dintre etaje, iar sicriul purtat de doi oameni caută

adresa exactă. Prevenitor, funcționarul învestit cu un aer trist deschide mai mult poarta clădirii, pentru ca sicriul şi cei doi bărbați să treacă mai uşor; un bătrân, locatar al casei, dă la o parte un tomberon imens, astfel ca sicriul să mai lase loc şi pentru coatele oamenilor.

Ernst Spengler a ieşit deja de câțiva ani de la Ospiciul „Georg Rosenberg", iar în ziua aceea, pe undeva prin partea mai bogată a oraşului, se va fi aflând fiul său, pe care nimeni nu-l recunoaşte ca atare, Kaas, a cărui aniversare este pe douăzeci şi cinci mai, dată pe care Ernst nu o uită, data primei lui fugi cu Mylia.

O dată întâlnise, pe o stradă circulată din oraş, un fost „coleg" de la „Georg Rosenberg", iar acea întâlnire i s-a părut o obscenitate a hazardului, o răutate a oraşului. El rămăsese un om obişnuit, fără nici o calitate excepțională, sălăşluia în el, în Ernst Spengler, doar marca minusului, a ceea ce-i lipsea în raport cu ceilalți oameni, şi nu era nimic de cealaltă parte care să compenseze sau să atenueze lipsa: n-avea nici o aplecare artistică, nu i se ivise nici o ocazie excepțională după ieşirea din spital -, ca să poată fi un erou al momentului; existența lui se menținuse la o altitudine stabilă, iar pentru cineva care stătuse mai mulți ani la „Georg Rosenberg", asta nu era

suficient. In mod inconştient, toți cereau ceva în plus: o încărcătură pozitivă puternică, o invenție neașteptată, o femeie în viața lor; ori nişte copii, cel puțin, semnalizând în concret o energie importantă, care să îndreptățească aşteptarea, să facă suportabil faptul că nu se mai întâmplă nimic.

Dar nu existau copii.

Şi, cum nimic nu se ivise în viața lui Ernst Spengler care să poată servi drept compensație, observa mereu,

în întâlnirile cu bărbați sau femei care îi cunoşteau trecutul, o îngrijorare violentă. Oricare dintre întâlnirile acestea nu era altceva decât manifestarea eşecului resimțit de el însuşi. Ai suferit atât de mult, şi-acum n-ai decât o viață normală, acesta era gândul născut din întâlnirea pe o stradă din oraş - un loc „civil" - între doi „colegi" de la „Georg Rosenberg". Să spunem că viața era tolerabilă pentru Ernst Spengler, sincer tolerabilă, când contactele omeneşti se mărgineau la oameni noi, la oameni din această a doua viață a sa, oameni care nu ştiau unde fusese şi ce suferise, căci acestora nu trebuia să le arate un plus existențial, era suficient să fie sănătos, întreg şi în viață.

Ernst umbla ore-n şir prin oraş fără să se oprească, inventând poveşti pline de imaginație, construind relații umane şi amiciții care nu existau. Se străduise să reînvețe cum să ia contact cu nişte persoane normale, şi nu doar asta: şi cu nişte zile normale, zile care aşteaptă ca omul să decidă la ce vrea să le folosească. Ani la rând fusese deprins cu atitudinea opusă: a acceptării, a disciplinei totale, a ordinii; ziua îi apărea în față gata pregătită, tratată, s-ar putea spune - nu în sens farmaceutic, ci într-un sens aproape ingineresc; ziua următoare era deja rezolvată, construită, tulburările şi exagerările fuseseră îndepărtate, rutina zilnică era o simplificare impresionantă a existenței. Zilele erau chiar aşa: tratate.

Şi, cu tot efortul lui, trecutul de la „Georg Rosenberg" tot lăsase urme asupra anilor următori, anii de aparentă libertate, anii în care boala lui Ernst nu se mai manifesta. Capul lui se afla între limitele de siguranță atât pentru el, cât şi pentru ceilalți -, dar mai erau lucruri de lămurit: socoteala

cu lumea sa interioară nu era încheiată; mintea nu era o materie care să permită

106

construirea uşoară a digurilor; barajele nu-i opreau fluxul, totul continua să circule, să treacă, gândurile se legau unele de altele într-o manieră imprevizibilă, uneori chiar periculoasă; în cap, gândurile se aflau clar într-un amestec incontrolabil: Ernst încă nu deprinsese raționamentul analitic îndreptat asupra propriilor gânduri, separația era dificilă, chiar imposibilă.

Câteodată, când tăia o felie de prăjitură cu un cuțit, Ernst Spengler nutrea chiar gândul absurd şi satisfăcut:

am reuşit să separ un lucru de altul.

106

2

Departe de „Georg Rosenberg", reîntâlnirea lui Ernst cu Mylia ar fi fost ceva foarte asemănător cu o catastrofă. Iubirea lor se încheiase firesc de îndată ce unul dintre ei plecase din spital; deci, de mulți ani. Fapt e că nu exista posibilitate de reconciliere între cele două lumi: înăuntrul şi în afara lui „Georg Rosenberg" existau parcă două limbi, fără nici un canal de comunicare, nici un singur cuvânt nu avea acelaşi înțeles înăuntrul şi în afara ospiciului. Vorbeau deci acum o altă limbă, în altă țară: fraze şi obiceiuri noi, oameni pe care nu-i mai văzuseră înainte, o a doua viață; cineva le vârâse în buzunar o durată în afara timpului şi îi ascunsese de restul lumii, iar acel buzunar se numea „Georg Rosenberg".

— Gomperz, directorul, ne-a băgat în buzunar, spusese Ernst o dată. Ca un bărbat gelos; n-a vrut să ne mai împartă cu nimeni din oraş, ne-a izolat ca şi cum am avea o boală gravă şi contagioasă, o boală fizică ce s-ar putea lua de la un corp la altul, prin intermediul unui animal mic şi concret, şi care-ar putea ucide, ca ciuma, un milion de oameni dintr-o lovitură.

Dar ei nu erau decât nebuni.

106

N-am avut o boală molipsitoare, îşi spunea Ernst, capul îmi funcţiona prost, doar atât.

Cu fiecare săptămână ce trecea, scutit de metodele şi obiceiurile de la „Georg Rosenberg", în Ernst creştea nemulţumirea privind modul cum fusese tratat.

Ceea ce întotdeauna i se păruse unica soluţie - acele metode şi disciplina pe care, până la un moment dat, acolo înăuntru, le lăudase -, acum, când era liber pe o stradă din oraş, umblând printre bărbaţi şi femei normale, i se părea total inadecvat şi chiar brutal. Directorul Gomperz, pe care Ernst, ca de altfel toţi „oaspeţii" din instituţie, îl privea cu un imens respect, fiind mereu ţinut de el la o distanţă emoţională semnificativă, se transformase treptat în figura urmăritorului, figură care din copilărie îl înspăimântase cel mai tare. In poveştile copilăriei, piratul şi omul rău nu reuşeau niciodată să-i provoace atâta groază ca urmăritorul, chiar dacă, aparent, acesta nu era la fel de periculos. Fiindcă avea întotdeauna senzaţia că omul care urmăreşte o face din voinţă pură; ne-a marcat undeva cu un semn imperceptibil şi nu ne mai dă drumul; şi aproape la fel de cumplit ca faptul că nu încetează să ne urmărească e acela că nu reuşeşte să ne înhaţe. Ernst îşi amintea bine de uşurarea pe care o resimţea când, auzind poveşti pentru copii în care cineva urmărea băieţelul, se gândea la posibilitatea ca acesta, în loc să fugă mai departe, să se întoarcă şi să se adreseze urmăritorului, spunând: Uite-mă, nu mai e nevoie să mă urmăreşti, prinde-mă! Chiar dacă nu înţelegea, în totalitate, felul în care Gomperz îl urmărea pe el, Ernst Spengler, după naşterea copilului Myliei, urmărire pusă la cale în interiorul instituţiei şi mereu în acord cu legile, disciplina şi regulamentul, dar o

urmărire pură, individuală, în care cel urmărit are undeva pe corp acel semn teribil: semnul cuiva care fuge; înţelegând şi mai puţin supravegherea, încă şi mai violentă, a Myliei în anii ce-au urmat tuturor evenimentelor:

copil, divorț etc; absorbind în sinea lui, dimpotrivă, toate actele ostile care îi erau adresate lui sau Myliei ca ținând de metoda terapeutică naturală a reputatului „spital de capete" „Georg Rosenberg" - aproape dobândind, astfel, acele acte o încărcătură de compasiune („mă ajută") -, Ernst, până la urmă, mulți ani după ce ieşise, separat de toți oamenii - inclusiv de Mylia - care interferaseră puternic cu existența sa, înțelegea acum faptele directorului Gomperz şi ale diferiților angajați în alt fel. Nu-l ajutaseră (nu primise nimic), nici măcar nu-l consolaseră (nu-i restituiseră nimic; nu primise acel ceva pe care-l avusese înainte), ei toți, de la director până la cel mai mic funcționar, pur şi simplu datorită lui şi tuturor celorlalți, îşi câştigaseră salariul. Iar în privința lui Gomperz, Ernst nu mai avea acum îndoieli: era un nemernic.

Ernst fusese urmărit cu duritate după „incidentul" cu Mylia; iar urmăritorul său, cel care infiltrase teama zilnică şi teroarea neîntreruptă în viața sa, era directorul de la „Georg Rosenberg", doctorul Gomperz.

Până la urmă, atâta lucru îi era clar lui Ernst Spengler.

în ziua aceea de 28 mai, la trei zile după ce-şi spusese în sinea lui, privind calendarul: fiul meu împlineşte doisprezece ani şi poartă un nume care nu-mi aparține, Kaas Busbeck -, trei zile mai târziu, nemaisuportând neliniştea crescândă, altoită pe o normalitate care nu compensa cu nimic încărcătura negativă de mult instalată în el, Ernst Spengler a decis să acționeze, ca în copilărie: ca să termine odată cu groaza de ființă urmărită (pe care începea s-o resimtă), copilul trebuia să se oprească din fugă, să se întoarcă şi să se adreseze direct urmăritorului său. Abia după aceea va putea să se gândească să-şi caute fiul, să-i vorbească, să-i explice: Kaas.

în dimineața aceea de 28 mai, după micul dejun luat pe-ndelete, în micul său apartament de la mansardă unde, printr-o amabilitate de familie, dormea de câțiva ani, Ernst Spengler a început să coboare scările clădirii şi, ajuns în stradă, s-a îndreptat, nu prea repede, dar fără ocoluri, spre „Georg Rosenberg". Avea nevoie să stea de vorbă cu omul acela care continua să-l urmărească până şi în somn: doctorul Gomperz Rulrich.

Capitolul XXVII Theodor

1

28 mai, dimineața: Kaas Busbeck, la ai săi doisprezece ani abia împliniți, se îndreaptă ca de obicei spre şcoală, o şcoală specială, deosebit de scumpă, care îl ajută să-şi îmbunătățească dicția şi să-şi controleze mai bine mişcările.

Pe altă stradă, din acelaşi oraş, Ernst Spengler, tatăl adevărat, dar nu oficial al lui Kaas, se îndreaptă spre Ospiciul „Georg Rosenberg", unde n-a mai intrat de mulți ani şi ale cărui împrejurimi nu le-a frecventat.

Băiețelul Kaas Busbeck intră în clădirea şcolii şi, ca de obicei, este bine primit. E un copil deficient şi, imediat, apare compasiunea pe care orice om puternic o manifestă față de cel pe care, în orice moment, ar putea să-l subjuge, compasiune însoțită de un respect considerabil. Acest băiețel e fiul celebrului cercetător Theodor Busbeck, cel care, repetând traiectoria tatălui său, sfârşise prin a fi considerat „cetățean al anului".

Busbeck publicase, în sfârşit, cercetarea care îi ocupase gândurile pe parcursul mai multor decenii: cinci volume groase, de peste opt sute de pagini fiecare, publicate simultan, prin voința şi exigența exprese ale cercetătorului. De mai multe luni, revistele, chiar şi cele

nespecializate, erau axate pe comentarii şi analize ale rezultatelor obținute în investigațiile lui Theodor Busbeck. Primele patru volume reprezentau o impresionantă acumulare de cifre şi de informații factuale despre victimele masacrelor de-a lungul istoriei (termenii erau definiți chiar din primul volum: „Nu m-am aplecat asupra războaielor" - scrisese Busbeck -, „nu m-a interesat confruntarea dintre două forțe, oricât de inegale ar fi fost, m-a interesat doar Forța atunci când se confruntă cu slăbiciunea"; Busbeck definind Forța ca „materia cu suficientă energie ca să pună în situație de pericol o altă materie" şi slăbiciunea ca „materia cu energie vidă",

adică: „fără posibilitatea de a pune în situație de pericol o materie apropiată".

Mai explica doctorul Busbeck, încă din primul volum, că aceste două concepte se refereau la materia învecinată: o materie puternică era definită astfel în raport cu materia situată nemijlocit lângă ea. Un popor slab, adică „fără posibilitatea de a pune în situație de pericol o anumită oaste invadatoare", nu ar trebui să fie considerat, după cum releva Busbeck, „un popor plin de bunătate", întrucât faptele nu se structurau altfel dintr-un sentiment de bunătate, pe de-o parte - victimele -, şi de răutate, de cealaltă - călăii sau cei care puneau în aplicare teroarea. Era pur şi simplu vorba de o chestiune de posibilitate, şi nu de voință sau dorință. Un popor slab în comparație cu altul ar putea repede adică, la nivel istoric, în mai puțin de-un secol - să devină un popor puternic, fiindcă între timp s-a întărit sau, pur şi simplu, s-a apropiat de un popor încă şi mai slab. Theodor Busbeck scotea astfel în evidență, prin investigația sa, că nu existau popoare marcate pe spate cu semnul exclusiv de suferitoare, nici popoare

cu o tendință exclusivă de a instaura teroarea. „Evident", sublinia Busbeck în studiul său, „evident că, într-un anumit moment istoric, într-un anumit an, dacă s-ar face bilanțul, s-ar putea detecta un dezechilibru în balanța pasiv-activ a suferinței unei anumite populații".

(Busbeck utiliza chiar termenii de „popor emițător de suferință" şi „popor receptor de suferință".) Acest dezechilibru, pe care orice analiză l-ar fi putut detecta, însemna doar, pentru Busbeck, „că Istoria încă nu s-a terminat" şi, mai exact, că „istoria terorii se află încă la început". „Teroarea încă nu a luat sfârşit", repeta Busbeck. „In următoarele secole, multe populații vor fi masacrate", graficele arătau „mai multe milioane de morți", scria el.

Una dintre tezele fundamentale ale cercetării lui Busbeck, care stârnise cele mai multe comentarii şi o întreagă efervescență în mediile intelectuale, era ideea că Istoria se va termina abia când graficele: „popor A/ emițător de suferință" şi acelaşi „popor A/receptor de suferință" vor fi echilibrate, cu exactitate şi la virgulă:

„acelaşi număr de indivizi de-o parte şi de alta". Istoria specifică a unui popor va ajunge în punctul său maxim şi, deci, limită - ceea ce însemna că acel popor va sfârşi acolo sau lumea, în ansamblu, va dispărea - când se va fi atins acest echilibru: zero, ca rezultat al bilanțului între violența primită şi cea exercitată.

Această teză avea o consecință practică directă, care apărea abia în ultimul volum - cel mai polemic -, iar consecința practică, teribilă - un soi de profeție neagră a Istoriei -, era următoarea: Theodor Busbeck, după ce prezentase toate cifrele şi informațiile exhaustive despre tema respectivă, cutezase să prevadă evenimentele următoarelor secole, luând drept bază balanța pasiv-activ a fiecărui popor, la nivelul suferinței. Theodor Busbeck încheia unul dintre principalele capitole ale ultimului său volum („în mod brutal", cum

semnalaseră unii analişti, sau „cu o explicitare superfluă", cum spuseseră alții) prezentând un tabel în care enunța popoarele care, în următoarele secole, vor fi „ținte sigure ale unor masacre" şi popoarele care, în viitoarele secole, vor fi „răspunzătoare de masacrarea unor populații fără apărare".

Iar dacă existau țări care erau practic neutre în această „Istorie a terorii", adică nu exercitaseră sau nu făcuseră obiectul vreunui masacru de-a lungul mai multor secole, altele, dimpotrivă, se aflau încă în centrul acestei istorii violente, iar aceste popoare erau cele care apăreau în mod explicit în ceea ce avea potențialul de a deveni unul dintre cele mai citate şi mai polemice tabele ale ştiinței; concret, ale sociologiei. Ce popor ar accepta senin o profeție care îi era adresată specific, fără nici o ambiguitate - numele era scris, literă cu literă, în tabel -, ce popor, aşadar, ar accepta fără să

protesteze să fie plasat printre cele care, în viitoarele secole, aveau să sufere un masacru sau să-l execute ? Cum să accepte un popor oricare dintre aceste destine ?

După cum era de aşteptat, studiul lui Theodor Busbeck a fost primit cu deosebită ostilitate de oamenii de ştiinţă aparţinând anumitor popoare, clar enunţate în acel teribil tabel final. O curiozitate, de altfel, asupra căreia a reflectat mult în anii următori a fost că reacţiile violente veniseră atât din partea reprezentanţilor unor popoare pe care Theodor Busbeck le profetiza ca „emiţătoare de teroare", cât şi a reprezentanţilor unor popoare considerate „receptoare ale terorii". (Şi tocmai asta era acel tabel: o profeţie cantitativă, numerică, exactă. Busbeck ajunsese în punctul de a spune: „Acest popor va suferi un masacru în care vor fi exterminate circa şase sute de mii de persoane, iar celălalt va elimina

circa un milion şi jumătate de fiinţe omeneşti".) Din reacţiile generate - mult mai puţin violente la cercetătorii reprezentând popoare, să zicem, „neutre" - ,Theodor a înţeles că era la fel de jignitor să fii socotit „viitor călău" ca şi „viitoare victimă" şi, în acest sens, Busbeck înţelegea frica - ba chiar şi panica - celor care se temeau să devină, în aceasta sau în generaţiile viitoare, fie victime, fie creatori ai ororii. Ca şi cum ar fi existat, în aceste două stări ale fiinţei umane (victimă şi călău), o ruşine identică (de origine fiziologică obscură) ori, cel puţin, proporţională şi simetrică - o altă formă de identitate.

Această constatare îi întărea lui Theodor Busbeck presentimentul ştiinţific, dacă se poate spune aşa, că atât Istoria colectivă, cât şi Istoria personală înaintau spre un echilibru între a suferi şi a face să sufere. Lumea era conflictul dintre o încărcătură pozitivă şi o încărcătură negativă, iar această lume se va sfârşi când, fie la nivel general, universal, gigantic, fie la nivel individual şi microscopic, anularea celor două încărcături puternice, opuse, va atinge punctul zero. Acesta va fi momentul sfârşitului lumii şi al tuturor lucrurilor.

Aplicat individual, acest raționament permitea ca „o ființă umană să cunoască dinainte ziua morții sale", deoarece acea zi, „oricare ar fi, va marca momentul în care, individual, corpul va atinge punctul zero, fiind anulate încărcăturile pozitive şi negative primite sau trimise în lume". Cu toate astea, deşi teoretic recomanda acest soi de profeție domestică, Theodor Busbeck, despre sine însuşi, se ferea să facă orice bilanț între suferințele provocate şi îndurate. Nu fiindcă nu credea serios în teoria sa şi în transpunerea studiului general şi istoric asupra destinului individual; el nu făcea calcule privind parcursul său ca emițător-receptor al violenței -

refuza chiar să țină şi un simplu jurnal -, doar pentru că voia să fie „surprins". Theodor Busbeck îşi susținea de fapt teoria cu o convingere uriaşă, cu o credință care friza misticul, iraționalul; resimțea această teorie ca pe o explicație universală, „fără excepții".

Un cercetător din acelaşi domeniu, cu un stil mai nonşalant, făcuse următorul comentariu, exprimat de alții într-un mod mai ştiințific:

— Busbeck, dumneata nu eşti doar un om de ştiință, eşti şi un om credincios. Şi de-asta tezele dumitale capătă atâta importanță: foloseşti energia suplimentară a credinței şi o adaugi la metodele ştiințifice pe care le stăpâneşti. Noi, simpli oameni de ştiință, prea puțin aplecați asupra lui Dumnezeu, nu-ți putem răspunde decât cu cea mai exactă aproximare. Astfel, această luptă nu va putea duce la un alt rezultat: întotdeauna vei câştiga dumneata.

Mai puțin simpatic, într-un articol de opinie publicat într-unui dintre principalele ziare ale țării, un cunoscut om de ştiință, cu o bună reputație, deşi într-un domeniu mai apropiat de biologie, şi născut într-o țară menționată în tabel, scrisese, în încheierea unui articol care demola punct cu punct tezele avansate de Busbeck:

„Mult stimate doctore Theodor Busbeck, permiteți-mi să mă adresez dumneavoastră în acest fel, deşi nu ne cunoaştem personal. Doctore Busbeck, dumneavoastră, cu acest studiu şi prin concluziile grăbite pe care le-ați tras dintr-o vastă - meritorie, sub acest aspect - acumulare de cifre, ați

arătat că nu sunteți cu adevărat un om de ştiință, ci - şi scuzați-mă c-o afirm public - un nebun".

„In acest sens", spunea ultima frază a articolului pe care tot oraşul îl citise, o frază cumplit de răutăcioasă,

114

„în acest sens, nu voi continua să polemizez cu dumneavoastră în mod ştiințific, având doar grija să vă sfătuiesc să vă internați - conform propriului dumneavoastră sfat, de vreme ce sunteți specialist -, să vă internați, spuneam, de exemplu, la reputatul Ospiciu « Georg Rosenberg », bine cunoscut, de altfel, unora dintre fostele dumneavoastră rude. In felul acesta, şi doar în felul acesta, în mijlocul unor persoane foarte competente, vă veți putea regăsi bunul-simț şi rațiunea. Odată cu ele, sunt sigur, veți recăpăta şi considerația ştiințifică a semenilor dumneavoastră, complet pierdută în urma bălmăjelilor religioase pe care le-ați publicat".

114

3

Articolul care se încheia în felul acesta răutăcios, dar care în rest era consistent şi purta amprenta unui om de ştiință important, a marcat o schimbare semnificativă în receptarea studiului lui Theodor Busbeck.

Acest articol a deschis o lungă serie de atacuri îndreptate asupra concluziilor, presupunerilor şi metodelor sale. Ecoul inițial al celor cinci volume care alcătuiau cercetarea de-o viață a lui Busbeck s-a stins destul de repede şi, în câțiva ani, opera lui avea să fie menționată doar ca o curiozitate a „unei minți exotice", care a tras „concluzii obscene şi jignitoare" despre viitorul anumitor popoare. „Cetățeanul anului" a fost uitat sau ignorat cu bună ştiință în anii următori. Iar în deceniile ulterioare, nu a apărut nici un nou interes pentru opera lui. Prima ediție nu s-a vândut integral, cu tot impactul de moment, iar generațiile următoare aveau să găsească unul sau altul dintre cele cinci volume pierdut în vreun anticariat cu cărți vechi şi ieftine; cărți care aduceau laolaltă teme tehnologice depăşite cu vechi rețete gastronomice şi care erau deci ceea ce însuşi anticarul desemna drept „cărți

ale altor generații", cărți care „nu mai prezentau interesul pe care-l stârniseră la vremea

115

lor". în anii următori, cele cinci volume din prima ediție - unica - a studiului lui Busbeck nu au intrat niciodată în vreuna dintre acele librării tot de cărți vechi, dar unde, cu fiecare an care trece, volumul valorează mai mult, datorită vechimii sale. Două generații după Busbeck, un volum din cercetarea sa se putea cumpăra cu prețul a două cafele.

115

Capitolul XXVIII Kaas, Ernst, Gomperz

1

28 mai, dimineața: Kaas Busbeck, la ai săi doisprezece ani abia împliniți, se îndreaptă ca de obicei spre şcoală, o şcoală specială, deosebit de scumpă, care-l ajută să-şi îmbunătățească dicția şi să-şi controleze mai bine mişcările.

Pe altă stradă, din acelaşi oraş, Ernst Spengler, tatăl adevărat, dar nu oficial al lui Kaas, se îndreaptă spre Ospiciul „Georg Rosenberg", unde n-a mai intrat de mulți ani şi ale cărui împrejurimi nu le-a frecventat.

Băiețelul Kaas Busbeck intră în clădirea şcolii, iar Ernst - tatăl pe care nu l-a cunoscut niciodată -, în alt punct al oraşului, se pregăteşte să intre în cabinetul lui Gomperz, încă directorul instituției care a fost cândva casa acestui bărbat.

Ernst a fost nevoit să aştepte la recepție destul de mult timp. Directorul ştia deja de prezența lui, îi recunoscuse numele, cum spusese secretara, dar „era în curs de a rezolva o chestiune. II va primi imediat". Ernst, aflat într-o încăpere unde altcândva aşteptase la fel de multe ore, se uita în toate părțile, încercând să recupereze imaginile care de mult i se plimbau prin fața

115

ochilor şi cărora le rezista, fiindcă îi provocau „senzații negative". Faptul că se afla acum acolo ca vizitator, şi nu ca „oaspete", îi schimba însă viziunea asupra fiecărui detaliu.

Anumite obiecte rămăseseră exact în acelaşi loc, ca şi cum timpul s-ar fi oprit, în spațiul acela. Senzația, când se uita la o scrumieră pe care o ştia de peste zece ani, stând exact pe aceeaşi mobilă, era că urmează să asiste la un spectacol de magie; ca şi cum „Georg Rosenberg" şi, în special, directorul lui ar fi posedat ştiința extraordinară de a frâna scurgerea normală a timpului, îşi amintea, de altfel, că senzația cel mai frecvent resimțită în anii cât fusese internat acolo era chiar asta:

de frânare. In spațiul acela, îi puseseră suficiente frâne ca el să revină pe urmă „în lume" într-un mod mai acceptabil, adică la o viteză mai decentă. Era vorba, iar Ernst înțelegea clar acum, în timp ce aştepta să fie primit în audiență, iar ochii săi fixau acea scrumieră aşezată exact în aceeaşi poziție ca acum zece ani, era vorba de o chestiune legată de viteza de reacție. Acum era mai bătrân; şi trăia în lume, da, însă nu în aceeaşi lume. Când era puternic, îl îndepărtaseră de oameni; acum, când începea să fie slab, îl aruncau în viața reală.

Asta simțea. Lumea era acum mai puternică fiindcă el îşi pierduse din forță.

Ernst nu se mai întâlnise cu Mylia, iar unul dintre motivele „pozitive" care îl aduseseră acolo, în locul acela „rău", era tocmai să-i ceară preastimatului director Gomperz o adresă. Voia să reia legătura cu Mylia, să ştie dacă ea îl vedea pe fiul lor, Kaas, să înțeleagă, în fine, dacă era posibil ca el, Ernst Spengler - un bărbat care, din punct de vedere legal, nu avea nimic care să-l lege de băiețelul Kaas Busbeck -, să-l întâlnească pe

fiul său, măcar pentru câteva ore. Nerăbdarea asta crescuse înăuntrul lui Ernst în ultimele luni: să-şi vadă fiul!

Fiul lui, Kaas, o fi sănătos ? Iată una dintre întrebările care nu-i dădeau pace. La alte lucruri, Ernst evita până şi să se gândească.

Pe de altă parte, niciodată n-ar fi avut curajul să se apropie de copil prin intermediul „cercetătorului" Theodor Busbeck, fostul soț al Myliei. Acesta era un om care întotdeauna îi dăduse o stare de panică şi-i stârnise un sentiment de inferioritate ce împiedica orice apropiere. Se gândise bine la asta: voia s-o găsească pe Mylia, iar ea cu siguranță l-ar fi ajutat să ajungă la fiul său; să-l vadă. Să-i vorbească.

Această dorință a lui Ernst se împletea însă cu o indispoziție evidentă: ar fi însemnat o revenire violentă, poate încă şi mai violentă decât revederea omului aceluia care nu încetase să-l urmărească în vis, Gomperz.

S-o vadă pe Mylia însemna să retrăiască toate zilele petrecute la „Georg Rosenberg"; pe toate: una câte una.

Uşa s-a deschis, în sfârşit: era directorul Gomperz.

117

Capitolul XXIX Ernst, Gomperz, Mylia, Hinnerk

1

— Dragă Ernst Spengler, cât timp a trecut! Vezi că nu ți-am uitat numele ? Străluceşti, arăți splendid!

Lui Ernst Spengler i s-a făcut imediat greață văzându-l pe omul acela; şi încă şi mai tare la contactul cu mâna aceea flască, dar tulburătoare; o mână care insultă, şi-a spus. S-au salutat repede.

— Intră, dragă Ernst Spengler, nu primim în fiecare zi vizita unui fost „student"; intră şi ia loc! Să stăm puțin de vorbă. Am fix zece minute pentru dumneata.

Te rog să mă scuzi că te-am lăsat să aştepți, dar avem, ca întotdeauna, o mulțime de treburi pe cap: clienții curg! Pot să-ți spun că avem în continuare prea puține locuri pentru câte persoane vor să petreacă o vreme aici. E cel mai bun indiciu ca să ne dăm seama dacă facem sau nu o treabă bună. Iți aminteşti de anii cât ai stat aici ? Tariful era avantajos şi atunci, dar acum e chiar mai accesibil. Ernst Spengler, ce dor mi-era să-ți rostesc numele cu voce tare! Dragă Ernst, dumneata ai fost internat în cea mai bună clinică din oraş şi, după mulți ani - câți ? Poți să-mi spui ? -, am

început să încurc datele, dar sigur e că, după toți anii ăştia, pot să afirm cu mândrie că am rămas tot cei mai buni.

118

Gomperz a tăcut.

Plutea în aer o oarecare tensiune pe care Ernst o cunoştea prea bine. Nu numai el era speriat: directorul, prin discursul lui fluviu, nu urmărea doar o zgomotoasă demonstrație de autoritate şi de „păstrare a discernământului"; frazele acelea succesive fuseseră zvârlite, chiar aşa - zvârlite -, numai ca să-i arate lui Ernst că totul continua la fel: că el, directorul, se afla în plin uz al facultăților sale fizice şi mintale. Poate că acel „vechi oaspete" i-o fi observat înfățişarea îmbătrânită, dar era ceva înşelător; nici în exterior, el, directorul Gomperz, nu-şi pierduse abilitățile. Continua să fie dominator, asta era, cel puțin, singura informație pe care, în acele prime minute, încercase să i-o paseze Gomperz.

— Dar, Ernst, spune-mi ce-ai mai făcut, ce te aduce aici. Povesteşte-mi viața dumitale. Ne interesăm de soarta celor care trec pe-aici până mor. Suntem ca bătrânii învățători. Toate succesele copiilor sunt dovada că ne-am îndeplinit misiunea. Suntem nişte bieți învățători cu inima moale, Ernst Spengler, şi crede-mă când îți spun:

cu mare emoție te revăd; şi încă într-o formă atât de bună! Spune-mi ce-ai mai făcut, cu ce te ocupi...

Spengler a rămas câteva clipe tăcut şi, după un scurt răspuns de circumstanță, a spus, cu o schimbare evidentă în tonul vocii:

— Trebuia să vă mai văd o dată. De mulți ani nu-mi iese ceva din cap...

Gomperz l-a întrerupt, presimțea izbucnirea unei anumite agresivități; a spus:

— E ceva foarte obişnuit. Timpul pe care l-ai petrecut aici n-a fost uşor, capul dumitale nu funcționa corect, a trebuit să acționăm cu oarecare fermitate. Nimic nu

se face fără o anumită ordine. Sper că n-ai dus nimic într-o zonă, cum să spun, neterapeutică, vezi tu...

— Mai înainte de orice, l-a întrerupt Ernst, am venit fiindcă vreau adresa Myliei.

— Ştiu că este înregistrată aici.

Ernst şi Gomperz au tăcut în acelaşi timp. Gomperz, după obiceiul său, când se pregătea să spună ceva semnificativ, frunzărea cu degetele hârtiile îngrămădite pe biroul său.

— Iartă-mă, Ernst Spengler, dar nu putem face asta.

E contra regulamentului.

Ernst a tăcut iar, cu privirea ațintită asupra lui Gomperz. Acesta a continuat:

— Nu putem da adresa unui fost bolnav altuia. Doar în cazul în care sunt rude apropiate, ceea ce nu cred că se întâmplă. Oricum, nu avem adresa Myliei. Mi-amintesc bine de ea, evident, dar am pierdut complet orice legătură. Nu ştim ce face, nici unde locuieşte.

Din nou, tăcere.

— Ai încercat în alte locuri ? Cu numele, ai putea obține uşor adresa.

— N-am reuşit.

— Regret nespus, a murmurat Gomperz în timp ce se ridica de pe scaun, punctând cu un gest hotărât faptul că audiența luase sfârşit. Oricum, a continuat Gomperz, lasă-mi aici adresa dumitale. Poate reuşim între timp, prin vreo metodă, să aflăm adresa Myliei şi, în acest caz, cu siguranță - şi Gomperz a zâmbit cu un aer prietenos -, am închide ochii la unele excese ale regulamentului.

Ernst, cu o mişcare instinctivă de obedienţă, de care s-a căit imediat, şi-a scris adresa şi numărul de telefon

pe hârtia pe care i-o întinsese directorul de la „Georg Rosenberg".

— Dumneavoastră ştiți ce important este să mă întâlnesc din nou cu Mylia.

— Sigur, Ernst Spengler. Nu-ți face griji. N-am o inimă de fier, lumea are o părere greşită despre mine.

Voi face tot ce pot ca să vă pun în legătură; fii sigur de asta.

Ernst aproape că ieşise din încăpere; s-a întors:

— Ştiți de ce-am venit la dumneavoastră ?

Gomperz a zâmbit, fața lui calmă sugerând că-şi

intrase în rolul de „ascultător".

— Vă amintiți, a continuat Ernst, ce ne spuneați de multe ori: că sănătatea mintală a unei persoane nu constă în ce face ea, ci în ce gândeşte ? Vă amintiți că ne întrebați pe fiecare dintre noi: la ce te gândeşti ? Vă amintiți de această întrebare, care ne umplea de frică ? Dacă mi-ați pune din nou această întrebare acum, când mă simt echilibrat, ştiți ce v-aş răspunde ? Că, în ultimele zile, m-am gândit de multe ori să vă ucid. Şi trebuia să vă văd, ca să piară odată această dorință. Şi adevărul e că n-o mai am, a secat cu totul; s-a terminat aici. Domnule director Gomperz, am stat să vă studiez cu oarecare atenție, fața dumneavoastră, mişcările dumneavoastră, nu ştiu dacă v-ați dat seama: sunteți bătrân. Un bătrân, înțelegeți ? Dacă nu v-aş cunoaşte şi m-aş întâlni cu dumneavoastră pe stradă, m-aş simți dator, cu toată slăbiciunea mea, să vă ajut să mergeți. Am să încetez să mă gândesc la dumneavoastră, domnule director.

Urmăritorul, în final, e un moşneag neputincios. înțelegeți ? Băiatul e mulțumit, înțelegeți asta ?

2

Mylia locuia la primul etaj al imobilului cu numărul şaptezeci şi şapte din strada Moltke. Aşezată pe un scaun incomod, se gândea la cuvintele fundamentale ale vieții ei. Durere, şi-a spus, durere e un cuvânt esențial.

Fusese operată o dată, apoi încă o dată, de patru ori.

Şi-acum, poftim: zgomotul ăsta surd în mijlocul corpului, chiar în miez. Să fii bolnav e o formă de a-ți exercita rezistența la durere sau dorința de a te apropia de un zeu oarecare. Mylia a murmurat: biserica e închisă noaptea.

Patru dimineața, în ziua de douăzeci şi nouă mai, şi Mylia nu reuşeşte să adoarmă. Durerea permanentă venind din stomac sau poate de mai jos, de unde vine exact durerea asta extinsă, care nu izvorăşte dintr-un punct anume ? Poate din partea de jos a stomacului, din abdomen. Sigur era că se făcuse patru dimineața şi ea încă nu dormise nici un minut. Să închizi ochii când ți-e teamă că ai să mori ?

După-amiază, primise telefonul acela de la doctorul Gomperz - de ani de zile nu-i mai auzise vocea, ce

greață o apucase auzindu-l din nou pe directorul de la „Georg Rosenberg"!

— Am să-ți dau adresa şi telefonul lui Ernst Spengler.

A venit azi aici şi doreşte mult să-ți vorbească - asta a spus Gomperz după salutările „afectuoase" şi „bucuria de-a o auzi iar", exprimându-şi şi satisfacția pentru faptul că vocea Myliei „dezvăluia un tonus bun şi sănătate".

Myliei i-a venit să-i spună: Aş vrea să vă mulțumesc, fiindcă datorită dumneavoastră nu mai am decât câteva luni de trăit. Dar n-a spus nimic.

De ce-i telefonase chiar el, de ce nu-i ceruse vreunui angajat s-o facă ?

Tot restul zilei a fost dezagreabil. Vocea acelui bărbat îi răsuna în urechi, arzând-o ca o substanță; de vreo patru, cinci ori, Mylia şi-a vârât arătătorul în ureche, parcă pentru a o curăța. Nemernicul! a murmurat.

Mintea ei îşi uitase brusc vechile trucuri pentru a evita anumite gânduri; capul Myliei nu se mai putea stăpâni după acel telefon, vocea lui Gomperz pusese cărțile vechi pe masa nouă. Trebuie să mănânci, şi-a amintit Mylia fraza repetată la nesfârşit în sala de mese, când ea spunea că nu-i e foame. Mintea ei nu se mai oprea: „Georg Rosenberg", poarta Ospiciului „Georg Rosenberg", cartea care-i căzuse pe jos, o palmă primită deoarece „cartea cea mai importantă", Biblia, apăruse plină de agrafe, cine făcuse asta ? Biblia cu diverse foi prinse cu agrafe între ele, hârtie foarte fină plină de cuvinte sfinte, cum e posibil ca atâtea cuvinte la rând să fie considerate sfinte ? Ce coincidență absurdă, cartea cea mare de la „Georg

Rosenberg" prinsă cu agrafe, o glumă materială atât de violentă, nimerind în plin tot ce e mai sfânt şi, pe urmă, tentativa absurdă - câțiva

nebuni au râs când au văzut asta - a unui angajat care încercase să scoată agrafele fără să rupă foile Bibliei, Ecleziastul, pe naiba! Marcu, Luca, Epistola către Romani, întâia Epistolă către Corinteni, totul prins în agrafe, femeie țicnită! Şi din Corinteni: „Vrăjmaşul cel din urmă, care va fi nimicit, va fi moartea", dar nu asta era fraza, ci: „Cu ce trup se vor întoarce ?"

Mylia se chirceşte brusc, pentru că durerea a lovit iar în miezul ei, patru dimineața, imposibil să adoarmă:

„Cu ce trup se vor întoarce ?"

Duminica, doctorul Gomperz obişnuia, chiar el, să le citească pasaje din Biblie bolnavilor: credința salvează gândurile şi salvează trupul. Jertfeşte-te şi vei fi răsplătit, spunea. „Toți ne vom schimba", întâia Epistolă către Corinteni, 15,51: „Iată, vă spun vouă: Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba"; doctorul Gomperz, cu vocea sa autoritară: Asta e tot terapeutică, tot medicație. „Şi toți ne vom schimba." Matei 4,1:

„Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de diavolul. Acolo a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopți; la urmă a flămânzit".

„La urmă a flămânzit", a murmurat Mylia.

122

3

Mylia se afla deja pe stradă şi trebuia să intre repede într-o biserică, era ceva urgent. Locuința lui Ernst era în aceeaşi direcție, dar ea nu voia să-l întâlnească pe Ernst Spengler. De câți ani nu se mai văzuseră ? Nu voia să-l întâlnească: am trecut în altă lume, nu mă pot întoarce.

S-a uitat pe bilețel: adresa, telefonul. Ernst Spengler avusese, în perioada „Georg Rosenberg", ceea ce se putea numi un chip frumos. Se îndrăgostise de chipul lui, o femeie citeşte alt scris pe un chip, îl înțelege altfel, a murmurat Mylia; o materie dublă, o a doua piele, o piele emoțională: bărbia îngustă, ochii privind drept înainte, ca un general în bătălie; ochi

care gesticulează, observase odată. Un sărut în spatele copacilor de la „Georg Rosenberg"; vânătaia de pe gât: Ernst Spengler e un bărbat frumos, i-a spus nebuna Glori, Mylia a ascuns totul, a răspuns că nu.

Noapte, pe strada aproape pustie, şi Mylia întâlneşte un vagabond.

Surprins, vagabondul spune că nu ştie. O biserică ?

„Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui şi du-te în țara lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia viața Pruncului." Matei 2,20.

Ştiți dacă sunt închise la ora asta ? Bisericile ?

123

Pantofii fără toc pe trotuar. Din nou un chip, dar nu al iubitului ei; chipul lui Gomperz, da. Operația brutală pe care i-au făcut-o. La „Georg Rosenberg", nimeni nu moare primăvara, nu-ți face griji, o operație de rutină, spuseseră.

S-a gândit la Kaas, fiul ei: cu câteva zile în urmă, împlinise doisprezece ani. Mama avusese dreptul să-l vadă la sfârşitul după-amiezii, frumos băiat; sigur că nu: nu; era un băiat frumos; poate că fața, da, ca a lui Ernst Spengler, o față frumoasă ca a tatălui său, Ernst Spengler, dar restul, nu; şchiopătatul acela ridicol, dicția, fiul meu trebuie ferit de ridicol, nu trebuie să apară în fața celorlalți: să stea jos şi să aştepte până va fi adult.

Uneori o bâzâia gândul ăsta, nimic nu reuşea să-l îndepărteze: nu avea sentimente pentru fiul ei, era distantă, emoțional vorbind. Cine e el pentru mine ? Mi l-au răpit! Kaas e un nume frumos, spunea, dar nu era mândră de el.

— Biserica e închisă. Ştiți ce oră este ? Aproape cinci dimineața! Şi n-ar trebui să fiți aici. Noaptea, asta e o zonă rea, periculoasă.

— .. .voiam doar să intru în biserică, a spus Mylia.

Reveniți la opt, a spus omul.

— Există vreo biserică încă deschisă ?

123

Foamea concretă şi-a făcut apariția în trupul Myliei; iar durerea asta a început să se confunde cu durerea despre care medicii spuneau că este începutul morții.

Nu putea să trăiască mai mult decât printr-o minune; medicina spunea că moare.

In Matei, se zice că Magii, după ce s-au aruncat cu fața la pământ în fața Pruncului, „s-au întors în țara lor", dar „pe un alt drum". După ce L-au văzut pe Prunc, nu s-au mai întors pe acelaşi drum.

Mylia s-a îndepărtat de zid pentru ca, sprijinită de un copac, să urineze. S-a întors după aceea, dar pe partea cealaltă, prin spatele bisericii.

înțelegea limpede că, la ora aceea din noapte, acolo, lângă biserică, erau în competiție două dureri, două dureri mari: cea care avea s-o ucidă, durerea rea - aşa o numise Mylia - şi, de cealaltă parte, durerea bună, durerea apetitului, a poftei de mâncare, durere care însemna a fi în viață, durerea existenței, s-ar putea spune.

Ca şi cum stomacul ei ar fi fost, în clipa aceea, în toiul nopții, manifestarea evidentă a umanității şi a relațiilor ambigue ale acesteia cu marile mistere. Era în viață, împrejurare care durea mai mult, în momentul acela, într-un mod obiectiv şi material, decât faptul că avea

să moară, fapt anunțat de o durere devenită acum secundară. Ca şi cum, în acel moment, ar fi fost mult mai important să mănânce o pâine decât să fie nemuritoare.

Mylia s-a uitat în toate părțile: unde-aş putea mânca ceva la ora asta ?

Acum, în spatele bisericii, Mylia a luat în mână creta pe care-o avea în buzunar şi-a scris, cu litere de dimensiuni mici, aproape imperceptibile: foame.

A simțit între timp, din nou, o lovitură puternică a durerii în stomac. A lăsat mâna jos, a dat drumul cretei şi, încet-încet, a pornit spre altă stradă. Ii era foame, durerea începea să devină insuportabilă.

Tot grăbind pasul, Mylia se gândea, aproape amuzată: mi-e foarte foame, n-am să mor acum! E imposibil să mori când ți-e atât de foame!

Mylia, de fapt, se simțea sigură pe ea, în mod ciudat:

durerea aceea de foame era o garanție a nemuririi cel puțin, momentan. Nu pot să mor aşa, deodată, de cealaltă durere, dacă durerea asta de-acum e atât de puternică. Şi, simțindu-se din ce în ce mai sigură, încerca să-şi uite stomacul. Dacă mănânc, durerea asta trece şi pe urmă vine cealaltă şi de asta, da, pot muri.

Acolo, în fund, o lumină; poate o cafenea deja deschisă; în partea dreaptă, o cabină telefonică. S-a oprit, s-a îndreptat spre cabină. Durerea din stomac nu conteneşte, trebuie să mănânc repede ceva, altfel mor, a murmurat Mylia. Şi i-a venit să râdă.

Dar râsul i-a pierit de pe buze şi, cu o mişcare lentă, a scos din buzunar hârtiuța pe care notase numărul de telefon al lui Ernst. A căutat nişte monede, a vârât una în aparat, a format numărul: a auzit că sună. Nu răspundea nimeni. De patru, cinci, şase ori.

5

Ernst era singur în locuința lui de la mansardă, cu fereastra deschisă. Trecuse de cinci dimineața, douăzeci şi nouă mai. Ziua precedentă fusese peste puterile lui.

Ceva revenise cu intensitate, reîntâlnirea cu Gomperz declanşase în el energia neagră, nu isprăvise cu ea.

Deschisese fereastra de câteva minute, aerul pătrundea în încăpere şi se insinua printre mobile, aşternând o pulbere invizibilă peste lucruri; curând, exteriorul şi interiorul casei păreau să fi găsit o nouă organizare care le unea, contopindu-se într-un singur spațiu. Aerul rece şi oarecum dezagreabil al nopții nu mai intra, fiindcă acum nu mai exista graniță.

Capul lui Ernst era prea tulburat. Ideile şi imaginile se succedau - intrau unele într-altele, neîngăduind celei anterioare să dăinuie de la început până la sfârşit, intactă. Modul lui de a gândi părea să se fi îngustat, nu termina un raționament, fiindcă imediat un altul ocupa scena. Exista

însă o stare de expectativă crescândă, o invitație la acțiune: fereastra era suficient de mare ca prin ea să pătrundă un corp, iar corpul lui voia să acționeze, să răspundă acelei seducții violente a

126

arhitecturii, a dispoziției lumii în raport cu un simplu om care, în noaptea aceea - de douăzeci şi nouă mai -, nu reuşea să adoarmă.

Brusc a sunat telefonul. Ernst a rămas nemişcat şi, deodată, acea succesiune de imagini şi gânduri s-a rupt, ca şi cum ar fi alcătuit un obiect care, într-o clipă, se sfărâmase. Cu un pas mic, s-a dat înapoi, apropiindu-se de telefon.

Zgomotele prelungi s-au succedat: cinci, şase, şapte, opt, nouă, zece, unsprezece, doisprezece, treisprezece, paisprezece, Ernst a ridicat receptorul.

La celălalt capăt al firului, cineva a spus: Ernst, tu eşti ? Sunt lângă biserică.

Şi, deodată, zgomotul unui corp prăbuşindu-se.

Era vocea Myliei.

126

Ernst o zgâlțâie pe Mylia - care începe să-şi vină în simțiri - şi, gâfâind încă, după ce alergase până acolo, îi mângâie obrazul cu degetul arătător.

Mylia zâmbeşte; vocea se transformase într-un corp.

Ernst o găsise o pentru că venise pe un drum imaterial.

Mylia îşi spune: am recunoscut mâna ta blândă.

— Mâna ta dreaptă nu s-a uscat. O vezi pe-a mea ?

Nici ea nu s-a uscat.

Ernst o roagă pe Mylia să nu vorbească, încearcă s-o ridice, nu reuşeşte.

Pe unde-ai umblat ? se gândeşte Mylia.

Se îmbrățişează. Ernst încearcă din nou s-o ridice.

Nu reuşeşte. Se aude o voce:

— Aveți nevoie de ajutor ?

Amândoi întorc capul. E un bărbat, îşi oferă ajutorul.

Acel bărbat se numeşte Hinnerk Obst şi, chiar în noaptea aceea, a omorât un băiețel pe nume Kaas; Kaas Busbaak, cum spunea chiar puştiul.

— Da, i-a spus Ernst bărbatului. E o prietenă, a leşinat. Ajutați-ne!

127

Capitolul XXX Ernst, Mylia, Hinnerk, Theodor, Hanna

1

— E slăbită, a spus Ernst.

— Vă ajut, a spus Hinnerk.

Cei doi bărbați, fiecare de câte-o parte, au reuşit s-o ridice pe Mylia. Lăsându-şi greutatea pe partea lui Hinnerk, femeia a fost dusă pe o bancă din parc, la câțiva metri mai în față.

— Aşezați-vă, a murmurat Hinnerk.

Mylia s-a aşezat.

— Mulțumesc, a spus Ernst, n-am prea multă forță în picioare.

Mylia era obosită, a făcut gestul cuiva care n-are destulă forță să vorbească.

— Cum vă numiți ? a întrebat Ernst.

— Hinnerk Obst.

— Mulțumesc pentru ajutor. Acum ne puteți lăsa.

Suntem prieteni vechi. Nu vă mai pierdeți timpul.

Hinnerk a zâmbit, cu o expresie cum că nu e nici o problemă, nu se grăbeşte: va rămâne acolo cât e nevoie.

Pe măsură ce trecea timpul, Hinnerk începea, în fine, să se simtă uşurat: agresivitatea îl părăsea. Sentimentul

127

acela de a ajuta pe cineva, oricât de nesemnificativ ar fi fost ajutorul, părea să fi orchestrat o schimbare în organismul său: o deviere a excitației. Ii făceau plăcere sentimentul de a fi util şi privirile fireşti ale celor doi.

Se obişnuise cu oameni, îndeosebi copii, care-l priveau cu teamă, bătându-şi joc de cearcănele lui, de aerul lui de criminal, cum repetau întruna.

Dimpotrivă, acea pereche era bucuroasă să-l vadă; sau, cel puțin, în primele momente, asta fusese evident; acum, Hinnerk începea să simtă că bărbatul şi femeia voiau să rămână singuri, voiau să vorbească. Erau prieteni, nu-l cunoşteau: era o reacție firească.

Cu un gest surprinzător şi pentru el, dar al cărui impuls era practic copilăresc - impulsul de a vrea să impresioneze -, Hinnerk, în mod ciudat, şi-a ridicat cămaşa şi a scos arma din pantaloni, spunând, pe tonul deloc agresiv al cuiva care arată un obiect unor copii:

— Am o armă.

Ernst şi Mylia s-au dat înapoi, speriați.

128

i

2

între timp, după ce Hinnerk se îndepărtase de strada Klirk Purch în direcția bisericii, prostituata Hanna şi doctorul Theodor Busbeck urcaseră într-una dintre camerele pensiunii.

Pensiunea nu era mizerabilă, dar n-avea nici pe departe aerul elegant al bordelurilor de lux pe care Theodor Busbeck le-ar fi putut frecventa cu uşurință, acestea având avantajul unei mult mai mari discreții.

Totuşi, cum am mai spus, cercetătorul Theodor Busbeck nu se temea să fie văzut pe strada aceea cu prostituate vulgare. Era un bărbat divorțat, care nu avea obligații față de nici o femeie. Avea un fiu şi ştia să-l crească; iar faptul că frecventa prostituate de stradă nu interfera cu educarea lui. Sunt bărbat, îşi spunea Theodor, cu un soi de suficiență biologică ce anula orice constrângere morală. Iar murdăria aceea, senzația de pericol pe care-o avea pe străzile vulgare şi în locurile în care se adunau prostituate, era ceva ce nu s-ar fi putut repeta într-un bordel discret şi luxos. Theodor Busbeck, exact ca tatăl său, Thomas Busbeck, căpătase viciul - avea deplina

conştiință a acestui fapt de a frecventa acest tip de localuri. Faptul că se depărta

de mediul său bogat, cultivat, cu expresii delicate, cu verbe corect plasate în frază, ca să intre într-altul, unde femeile şi bărbații îşi manifestau ignoranța în fiecare clipă, rostind fraze obscene fără nici o reținere, incorecte gramatical, populare, cu accent neorăşenesc, provincial, de la țară - toate astea îl excitau. Nu era vorba doar de excitația sexuală, pe care în mod neechivoc i-o provocau femeile acelea: pătrunderea într-o altă lume era stimulată şi de instinctul de „cercetător", cum le explica el prietenilor, instinct care te conduce în direcții mai puțin familiare. Pe orice cercetător trebuie să-l intereseze tot ce e straniu, cealaltă lume, spunea Theodor. Şi credea că nu poți descoperi nimic dacă nu treci prin anumite primejdii.

Theodor Busbeck, în acele incursiuni nocturne pe cele mai deocheate străzi ale oraşului, nu înceta nici o clipă să fie stăpânit de o tensiune puternică şi o teamă ascuțită. Putea să fie jefuit în orice clipă, bărbați cu înfățişare agresivă îşi încrucişau adesea drumul cu al lui; se temea deci de o neînțelegere oarecare, de orice pretext ca să fie maltratat, profitându-se de faptul că nu era un bărbat cu aptitudini fizice, că nu era obişnuit cu înfruntarea corp la corp, fapt vizibil de departe.

Busbeck nu reuşea să renunțe la frecventarea acestor pensiuni, chiar dacă simțea că într-o zi ar putea fi omorât - n-ar fi fost primul om asasinat pe străzile acelea.

Dar iată-l din nou, în noaptea aceea, mânat de curiozitatea sa: în căutare de femei noi, de femei diferite.

Iar în noaptea aceea, femeia era Hanna, femeie care-l fascinase fizic şi-i dăduse întâlnire; femeie hotărâtă, care dă ordine şi care, acum, în fața lui, provocându-l cu fusta ei scurtă, deschide uşa camerei de pensiune şi—l pofteşte înăuntru.

— Intrați, domnule.

3

în timp ce, lângă biserică, mai mulți oameni - doi bărbați, Hinnerk şi Ernst, şi o femeie, Mylia - râd şi mânuiesc în joacă o armă, care este acum în mâna Myliei, iar ea îi simte greutatea, forma trăgaciului (niciodată n-a mai văzut o armă, spune), în acelaşi timp, la aceeaşi oră, în acea noapte de douăzeci şi nouă mai, în alt punct al oraşului, pe o stradă circulată, Theodor Busbeck, fostul soț al Myliei, urmăreşte excitat o prostituată pe nume Hanna, care începe să se dezbrace în camera cu numărul paisprezece al unei pensiuni frecventate de prostituatele de pe strada Klirk Purch.

Hanna şi-a dat jos mai întâi bluza şi, după ce şi-a scos sutienul, sânii i-au căzut imediat, flasci, aproape până la jumătatea burții. Theodor se afla cam la doi metri de ea şi îi privea corpul, reținându-şi un zâmbet, în timp ce, încet, se dezbrăca şi el, începând prin a-şi descheia butonii de la cămaşă.

între timp, o senzație dezagreabilă începea să se cuibărească în interiorul lui Theodor Busbeck. în lumina aceea puternică, el începea în sfârşit s-o analizeze pe femeie: chipul care i se păruse perfect şi tânăr,

130

privit mai cu atenție şi în lumina ce demasca fardurile, era, în fond, un chip obişnuit, fără nici un defect, dar plin de riduri, unele chiar foarte adânci. Sânii îi coborau acum grei peste burtă, iar sfârcurile erau ca şi inexistente. Femeia aceea era bătrână: cu câteva ore în urmă, lui Theodor i se păruse c-ar avea în jur de douăzeci de ani, acum însă era evident că femeia aceea bătea spre cincizeci. Şi, deodată, femeia şi-a dezbrăcat fusta şi şi-a scos chiloții. Theodor, care nu înceta s-o privească, a simțit un fior şi s-a dat un mic pas îndărăt, aproape imperceptibil. Având părul pubian complet ras, femeia aceea îşi exhiba organele genitale ridate, în vecinătatea unor pulpe moi, flasce, a căror carne aproape că părea să curgă, ca şi cum n-ar fi fost solidă. Şi chiar lângă acele organe genitale obscene, explicite, roşii, bătrâne:

o pată neagră, o enormă pată neagră, mai mare decât palma lui Theodor, o pată neagră pe interiorul coapsei.

Hanna a observat că clientul său privea „într-acolo" şi a simțit nevoia să spună: A fost o arsură; dar Theodor Busbeck n-a mai auzit. Era îngrozit.

In celălalt punct al oraşului, între timp, Mylia e cea care ține arma-n mână. Micul grup se distrează. Mylia îndreaptă arma spre bărbatul acela, Hinnerk, care i-a ajutat. Ea nu mai vrea să fie singură cu Ernst, nu vrea să-şi amintească de timpul petrecut la Ospiciul „Georg Rosenberg", nu vrea conversații despre trecut, nu vrea ca Ernst s-o întrebe de copil, nu vrea să se gândească la copil, vrea să rămână acolo, să se joace cu arma, în noaptea aceea, până se va deschide biserica, lângă bărbatul acela cu cearcăne mari, care i-a ajutat.

Iar Mylia, cu fiecare clipă care trece, pare să-şi îndrepte atenția asupra acelui bărbat, ignorându-l pe Ernst. Se căieşte, n-ar fi trebuit să-i telefoneze. Cele

petrecute la „Georg Rosenberg" s-au isprăvit de mult, mâna nu s-a uscat şi nu e momentul să stea de vorbă cu Ernst; niciodată nu va fi momentul. Mai mult, Mylia şi-a dat seama, în clipa aceea, că dorea ca Ernst să uite de Kaas, să nu-l vadă niciodată. Myliei îi era ruşine şi de Ernst Spengler.

S-a întors către bărbatul acela, Hinnerk: Dacă apăs acum pe trăgaci, merge ? întreabă Mylia, care-a uitat de dureri, de foame. Hinnerk răspunde că nu. Râde, îi explică: Trebuie ridicată piedica asta. Hinnerk ridică piedica, Ernst râde, Mylia îndreaptă pistolul către Hinnerk. Acum merge ? întreabă. Hinnerk răspunde că da, Mylia ține pistolul îndreptat către capul lui Hinnerk. Şi dacă trag ? îl întreabă Mylia pe bărbatul acela, care în chip ciudat începe s-o atragă şi s-o excite.

Trage, spune Hinnerk amuzat, trage!

Capitolul XXXI Mylia

1

Mylia are patruzeci şi opt de ani şi e închisă în celula unui spital-închisoare. Mai are încă vreo câțiva ani de ispăşit şi, conform medicilor, „trebuia să fie moartă" de mult timp, întrucât evoluția bolii ei asta părea să indice.

Aşa cum fostul ei soț repetase de nenumărate ori, al treilea nivel de sănătate nu venea de la oameni, nici de la tehnicile lor, şi pe acesta îl atinsese Mylia.

Era în viață pentru că se petrecuse un miracol, un eveniment spiritual, şi nu terapeutic.

Durerea din pântece continuă - uneori mai puternică, alteori mai slabă -, dar Mylia e în viață şi s-a obişnuit să comunice cu durerea asta şi cu boala căpătată la Ospiciul „Georg Rosenberg".

„De te voi uita, « Georg Rosenberg »..."

Şi, de fapt, era imposibil ca Mylia să uite. Mâna mea dreaptă nu s-a uscat, îşi spunea uneori, în timp ce-şi mângâia gâtul.

Viața în închisoare, de altfel, şi disciplina orarului aminteau destul de bine de timpul petrecut la ospiciu.

Ora fixă de trezire, activitățile presărate de-a lungul zilei pentru a evita timpii morți, care puteau provoca

„gânduri imprevizibile", momentele prânzului şi cinei, reuniunile, o oarecare promiscuitate verbală, secretele pe care şi le împărtăşea cu câte-o deținută sau alta, la fel cum făcuse şi cu câte-o nebună sau alta, de la „Georg Rosenberg", în fine, între cele două perioade din viața ei exista o asemănare impresionantă, părându-i-se de multe ori că anii aceia erau o reluare, doar o reluare a ceea ce trăise cândva. Acum n-o mai putea şoca nimic.

Şi totuşi, o deosebire importantă: din acea a doua perioadă, din acel soi de copie a zilelor petrecute la „Georg Rosenberg", lipsea un bărbat - Gomperz.

Directorul închisorii era practic invizibil. Mylia îl văzuse o dată sau de două ori: nu se amesteca în activitățile deținuților. A devenit astfel un om

față de care simțea mai curând prietenie, iar cauza era doar asta: absența. Acel om era invizibil, nu apărea. Mylia îi era recunoscătoare.

O condamnaseră pentru „uciderea unui bărbat adult, pe nume Hinnerk Obst, în noaptea de douăzeci şi nouă mai, din anul..." Cu un glonte-n cap.

Când cineva o întreba de ce era închisă, Mylia răspundea întotdeauna cu aceste cuvinte, exacte, ca şi cum le-ar fi învățat la şcoală, pe de rost: „uciderea cu pistolul a unui bărbat adult, pe nume Hinnerk Obst, în noaptea de douăzeci şi nouă mai..."

In aceeaşi noapte, fiul ei, Kaas, fusese ucis într-un mod atât de violent, încât nimeni nu îndrăznise să-i relateze amănuntele. Ucigaşul nu a fost niciodată identificat.

133

Capitolul XXXII Mylia, Ernst, Hinnerk

1

Mylia a râs şi-a lăsat arma jos. Ernst, lângă ea, £ cerut-o.

Jucați-vă cu ea, a spus Hinnerk.

Ernst a luat arma: E grea, a spus.

Nici vorbă, a murmurat Hinnerk. In război, a trebuit să car mitraliere care cântăreau aproape de cincizeci de ori cât arma asta.

Ați făcut războiul ? a întrebat Mylia.

Da, a răspuns Hinnerk.

Ați omorât oameni ? a întrebat Mylia, tot mai excitată de situație, de bărbatul acela, cu durerea izbind-c din nou în stomac; să fie foamea sau cealaltă durere i

Sigur c-am omorât oameni, a spus Hinnerk.

Adevărat ? a întrebat Mylia.

Evident, a răspuns Hinnerk.

Deodată, ceva explodează în capul lui Hinnerk.

Ernst e cu pistolul în mână, tremurând: glonțul £ țâşnit.

Ce-ai făcut, idiotule ? strigă Mylia. L-ai omorât!

Mylia țipă; Ernst îi întoarce brusc spatele şi fug< cât poate de repede, cu piciorul drept făcând curta aceea mai largă, inutilă, ridicolă.

134

— Nemernicule! strigă Mylia.

Mylia tace, arma e pe asfalt, Ernst s-a făcut nevăzut.

Se uită în jos şi-l vede pe bărbatul acela, cu capul despicat. Idiotul, murmură, neisprăvitul! Ernst, idiotule, nebunule!

Mylia încearcă să gândească, încearcă să-nțeleagă ce-are de făcut. In curând vor apărea oameni, cineva sigur a auzit, nu sunt case prin jur, dar cineva sigur a auzit, îşi spune Mylia. Cel puțin la biserică. Acolo nu se poate să nu fi auzit nimeni.

Ajung acum la ea zgomotele din biserică. Tot mai multe; totuşi, la un moment dat, se termină; nu iese nimeni. Ce se întâmplă ? se întreabă Mylia. Nu vine nimeni ?

A trecut mult timp şi n-a venit nimeni. N-a auzit nimeni ? In biserică or fi speriați, îşi spune.

Mylia a rămas practic în aceeaşi poziție, de ceva timp, iar acum se-apleacă, ia arma, o ține strâns şi începe să meargă spre uşa bisericii. încă e noapte, dar o lumină vagă începe, pe undeva, să se scurgă. Ce oră să fie ? Nu ştie.

Mylia e acum în fața uşii de la biserică, stă cu brațele întinse pe lângă corp, cu hainele stropite de sânge; în mâna dreaptă ține arma. Nemişcată de câtva timp, la doi metri de uşa principală a bisericii, cu arma îndreptată în jos. Durerea din burtă aproape că a dispărut, pentru că Mylia e încă nemâncată, simte o foame uriaşă în trup, nu reuşeşte să se gândească decât la mâncare, pâine, lapte. Zorile par să se ivească, Mylia e gata să

221

leşine, dar rezistă. Durerea de foame pare să se fi calmat, aproape că uită şi de ea. Deodată, se aud zgomote din interiorul bisericii, din spatele uşii principale; cineva e acolo, în sfârşit, de cealaltă parte a uşii, la doi metri de ea.

Zgomotul unei chei în broască, cineva deschide încet uşa, foarte puțin: ea vede nişte ochi care-o pândesc cu teamă, precauți. Mylia simte că nu mai suportă, simte c-o să leşine, cu mâna dreaptă încordată pe armă. Dinăuntrul bisericii, ochii nu o slăbesc, dar încă nu s-a deschis uşa. Mylia trebuie să-i vorbească celui care stă de cealaltă parte a uşii. îşi recapătă puterile. Caută înăuntrul corpului ei vocea cea mai fermă:

— Am omorât un om, spune Mylia. Mă lăsați să intru ?

La prețul de vânzare se adaugă 2%, reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România, cont nr. R044 RNCB 5101 0000 0171 0001, B.C.R. Unirea, Bucureşti.

Tehnoredactor MANUELA MĂXINEANU

DTP

FLORINA VASILIU CARMEN PETRESCU

Corector IULIANA POP

Apărut 2008 BUCUREŞTI - ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I. „CORESI" S.A.

în colecția Raftul Denisei au apărut

Diane Setterfield, A treisprezecea poveste Nikos Kazantzakis, Hristos răstignit din nou Milorad Pavic, Mantia de stele Sarah Dunant, Transgresiuni Joey Goebel, Anomalii

Andrei' Makine, Fiica unui Erou al Uniunii Sovietice

Ellis Avery, Foc în pavilionul de ceai

Ludmila Ulițkaia, Al dumneavoastră sincer, Şurik

Yasunari Kawabata, Dansatoarea din Izu

Didier van Cauwelaert, Evanghelia după Jimmy

Gregor von Rezzori, Memoriile unui antisemit

Alessandro Perissinotto, Celei care mă judecă

Eric-Emmanuel Schmitt, Copilul lui Noe

James Frey, Prietenul meu Leonard

Douglas Coupland, Generația X

Pablo De Santis, Caligraful lui Voltaire
John Updike, Fugi, Rabbit
David Mitchell, Atlasul norilor
Sawako Ariyoshi, Soția doctorului
Laura Restrepo, Dulce companie
Leo Perutz, Iuda lui Leonardo
Kurt Vonnegut, Bun venit printre maimuțe
Martin Suter, Diavolul din Milano
Carol Shields,/»rra<*/ în piatră
Amos Oz, Poveşti despre dragoste şi întuneric
Michael Chabon, Băieți teribili
Rick Moody, Furtuna de gheață
Goncalo M. Tavares, Ierusalim
în pregătire John Updike, Rabbit Redux